

MALİ KILAVUZ

Yıl: 26 Sayı: 93 Ocak-Haziran 2025 ISSN: 1302-5597

Zeynep YILMAZTÜRK

Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinin 2025 Yılı Bütçelerinin Analizi Ve Tasarruf Yansımaları

Yusuf AKKOYUN

Belediye Öz Gelirlerinden İşgal Harcı (İşgaliye Bedeli)

Özkan COŞAR

Kalkınma Ajanslarının Mali Yapıları

Şeyma Göksun AKTAŞ

Merkezi Yönetim Kapsamında Özel Hesapların Analizi

Dr. Cahide GÖĞÜSDERE/Oktay BAŞTÜRK

Hazine Ve Maliye Bakanlığı'nda Bilirkişilik:
Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı Özelinde Bir İnceleme

Zeynep YILMAZTÜRK

Türkiye'de Afet Yönetimi Ve Afetlerin Neden Olduğu Zararların Tespiti

Recai KÜÇÜKYAĞCI

Pratik Bilgiler

MALİ KILAVUZ

Muhasebat Kontrolörleri Derneği

YIL: 26

SAYI: 93

OCAK-HAZİRAN 2025

HAKEMLİ DERGİ

Sahibi:

Muhasebat Kontrolörleri Derneği adına

Yönetim Kurulu Başkanı

Barış AKAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Hanefi COŞGUN

Yayın Türü

Yaygın Süreli Yayın

Düzenleme

Özkan COŞAR

ocosar@muhasibat.gov.tr

Baskı

Muhasebat Kontrolörleri Derneği
Dijital Baskı

Baskı Tarihi

11/02/2025

Mali Kılavuz'da yayınlanan yazılardan
yazarları sorumludur.

Kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

HESAP NUMARALARIMIZ

Vakıfbank Maliye Bağlı Şube

IBAN: TR 3700 0150 0158 0072 9038
4640

DANIŞMA KURULU

Prof.Dr. İbrahim Atilla ACAR

Prof.Dr. Nalan AKDOĞAN

Prof.Dr. Mehmet ARSLAN

Prof.Dr. Murat Ali DULUPÇU

Prof.Dr. Yusuf KARAKOÇ

Prof.Dr. Ahmet KESİK

Prof.Dr. Nagihan OKTAYER

Prof.Dr. Orhan SEVİLENGÜL

Prof.Dr. İlhami SÖYLER

Prof.Dr. İ. Halil ÜLKER

Doç Dr. Mustafa ÇOLAK

Doç.Dr.Mehmet KODEMİR

Yrd.Doç.Dr. Salih AK

Yrd.Doç.Dr. Emin BARLAS

Yrd.Doç.Dr. Serkan CURA

Yrd.Doç.Dr. Hamza KAHRİMAN

Yrd.Doç.Dr. Ahmet TEKİN

Dr. Kadir TİMURTURKAN

YAYIN KURULU

Cuma ORULLUOĞLU

Burhanettin KARADAĞ

Ali SEZER

Doç.Dr.Mehmet KOÇDEMİR

Abdullah KOÇ

Hanefi COŞGUN

Ömer DALER

MUHASEBAT KONTROLÖRLERİ DERNEĞİ

Dergiye makale göndermek ve yayımlanan makaleleriniz için;
yayin@mukder.org.tr

Yeni abonelik işlemleri için;
abone@malikilavuz.com

Web sayfası için;
webmaster@mukder.org.tr

Soru, eleştiri ve önerileriniz için;
mukder@mukder.org.tr
egitimlerimiz@mukder.org.tr
siparis@malikilavuz.com
info@malikilavuz.com

Adres:

Sağlık 2 Sokak No: 65/7 Çankaya / ANKARA
Muhasebat Kontrolörleri Ankara Grubu Adresi:
Kazakistan Caddesi (4. Cadde) No: 112 Emek 06420, Çankaya / ANKARA
Tel: 0.312.215 58 33 Faks: 0.312.215 57 34

TEMSİLCİLİKLER

Ankara Temsilcisi ve Abone İşlemleri
(abone@mukder.org.tr)

İstanbul Temsilcisi
Fikret TÖRE
(ftore@muhasabat.gov.tr)

İzmir Temsilcisi
Abdullah KOÇ
(akoc3@muhasabat.gov.tr)
www.mukder.org.tr

SUNUŞ

Değerli okurlarımız; 93. sayımızla yeniden karşınızda olmanın mutluluğu içindeyiz.

Dergimizi e-dergiye dönüştürme çalışmaları tamamlanarak dijital baskıya geçilmiştir. www.mukder.org.tr ve www.malikelavuz.com sitelerimizin, zamanın gereklerine göre yeniden yapılandırma çalışmaları tamamlanarak yayına başlamıştır.

Bu sayımızda değerli üyelerimizin ve diğer yazarlarımızın birbirinden güzel ve ilgi çekici 6 makalesi yer almaktadır.

Muhasebat Başkontrolörü Zeynep YILMAZTÜRK tarafından “Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinin 2025 Yılı Bütçelerinin Analizi Ve Tasarruf Yansımaları” ile “Türkiye’de Afet Yönetimi Ve Afetlerin Neden Olduğu Zararların Tespiti”, Muhasebat Başkontrolörü Yusuf AKKOYUN tarafından “Belediye Öz Gelirlerinden İşgal Harcı (İşgaliye Bedeli)”, Muhasebat Başkontrolörü Özkan COŞAR tarafından “Kalkınma Ajanslarının Mali Yapıları”, Hazine ve Maliye Uzman Yardımcısı Şeyma Göksun AKTAŞ tarafından “Merkezi Yönetim Kapsamında Özel Hesapların Analizi”, Muhasebe Uzmanı Dr.Cahide GÖĞÜSDERE ile Saymanlık Müdür Yardımcısı Oktay BAŞTÜRK’ün birlikte kaleme aldığı “Hazine Ve Maliye Bakanlığı’nda Bilirkişilik: Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı Özelinde Bir İnceleme” konulu makalelerimiz ile gündemi işgal etmeye devam ediyoruz.

Okuyucularımıza büyük faydasının olduğunu düşündüğümüz ve Dergimizin klasikleşen ve ayrılmaz bir parçası haline gelen “Pratik Bilgiler” bölümü, Muhasebat Başkontrolörü Recai KÜÇÜKYAĞCI tarafından hazırlanmıştır.

Makale yazarlarımıza en içten duygularla teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki sayıda buluşmak ümidiyle ...

Barış AKAR
Dernek Başkanı

İÇİNDEKİLER

Zeynep YILMAZTÜRK

Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinin 2025 Yılı Bütçelerinin Analizi Ve Tasarruf Yansımaları / 1

Yusuf AKKOYUN

Belediye Öz Gelirlerinden İşgal Harcı (İşgaliye Bedeli) / 23

Özkan COŞAR

Kalkınma Ajanslarının Mali Yapıları / 27

Şeyma Göksun AKTAŞ

Merkezi Yönetim Kapsamında Özel Hesapların Analizi /35

Dr. Cahide GÖĞÜSDERE/Oktay BAŞTÜRK

Hazine Ve Maliye Bakanlığı'nda Bilirkişilik:

Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı Özelinde Bir İnceleme / 44

Zeynep YILMAZTÜRK

Türkiye’de Afet Yönetimi Ve Afetlerin Neden Olduğu Zararların Tespiti / 55

Recai KÜÇÜKYAĞCI

Pratik Bilgiler / 70

GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN 2025 YILI BÜTÇELERİNİN ANALİZİ VE TASARRUF YANSIMALARI

Zeynep YILMAZTÜRK
Muhasebat Başkontrolörü

ÖZET

Bütçe, gelirlerin toplanması, giderlerin yapılması ve borçlanma için yürütmeye yetki ve izin veren bir planlama ve yönetim aracıdır. Bütçe ile devletin hangi kamu hizmetine ne kadar harcama yapılacağı ve bu harcamalar için halka ne gibi yükümlülükler yükleneceği belirlenmektedir.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi TBMM’de yapılan görüşmeler sonrasında 20/12/2024 günü herhangi bir değişikliğe uğramadan kabul edilmiş ve 31/12/2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Merkezi yönetim bütçesi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerini kapsamaktadır. (I) sayılı cetvel genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerini, (II) sayılı cetvel özel bütçeli idareleri, (III) sayılı cetvel ise düzenleyici ve denetleyici kurumları ifade etmektedir. Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, kapsamdaki kamu idarelerinin harcayabilecekleri tutarın sınırını göstermektedir.

Bu makalede, 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine verilen ödenekleri; toplam bütçe içindeki payları, 2024 yılına göre değişim oranları, ekonomik kod bazında analizi yapılarak incelenmiş; ayrıca tasarruf tedbirlerinin bütçeye ve diğer politika belgelerine yansımaları değerlendirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Bütçe, bütçe kalemleri, tasarruf tedbirleri

ABSTRACT

The budget is a planning and management tool that gives permission to executive authority to collect revenues, make expenses and borrowing. The budget determines how much the government will spend on which public services and what obligations (tax) will be imposed on the public for these expenditures. The 2025 Central Government Budget Law Proposal was accepted without any changes on 20/12/2024, after the discussions held in the Turkish Grand National Assembly, it came into force by being published in the Official Gazette on 31/12/2024. The central government budget covers the public administrations included in the tables (I), (II) and (III) annexed to the Public Financial Management and Control Law No. 5018. Table (I) refers to public administrations within the scope of the general budget, table (II) refers to administrations with special budgets, and table (III) refers to regulatory and supervisory institutions. The allowance provided by the central government budget shows the limit of the amount that the public administrations within the scope can spend. In this article, the allowances given to public administrations within the scope of the general budget by the 2025 Central Government Budget Law; their share in the total budget, their rate of change compared to 2024, were analyzed on the basis of economic code; additionally, the reflections of the savings measures on the budget and other policy documents were evaluated.

KEY WORDS: Budget, budget items, saving measures

JEL KODU: H, K

1. GİRİŞ

5018 Sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre bütçe, belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgeyi ifade etmektedir.

Orta Vadeli Program (2025-2027); makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri, toplam gelir ve gider tahminlerini, bütçe dengesi ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren temel politika belgesidir. Merkezi yönetim bütçesi hazırlama süreci Orta Vadeli Programın (OVP) Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla başlamaktadır.

OVP’de, “*On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)’nın hedefleriyle uyumlu olarak makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, mali disiplini korumayı, orta vadede enflasyonu tek haneye düşürerek fiyat istikrarını sağlamayı, Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesini geliştirmeyi, yeşil ve dijital ekonomiye geçiş odağında teknolojik dönüşümü sağlamayı, beşeri sermayeyi güçlendirmeyi, işgücü piyasasını daha da etkinleştirmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve ekonomide kayıt dışılığı azaltmayı ön plana alan sürdürülebilir büyümeyi hedeflemektedir.*” ifadelerine yer verilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program (2025-2027) esas alınarak hazırlanan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi; TBMM’de yapılan görüşmeler sonrasında 20.12.2024 günü herhangi bir değişikliğe uğramadan kabul edilmiş ve 31/12/2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli; (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 14.605.800.967.000 Türk Lirası, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 1.360.241.455.000 Türk Lirası, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 68.362.485.000 Türk Lirası ödenek verilmiştir.

2. GENEL BÜTÇELİ KURUMLARIN 2024 VE 2025 YILI TOPLAM BAZDA BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİ VE DEĞİŞİMİ

Merkezi yönetim bütçesi kapsamında bulunan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanuna ekli (I) sayılı cetveldeki genel bütçeli kamu idarelerinin 2024 ve 2025 yılı bütçeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1-Genel Bütçeli İdarelerin 2024 ve 2025 Yılı Ödenekleri ve Artış Yüzdeleri

Kurumlar	Toplam TL (2024)	Toplam TL (2025)	Artış (%)
Türkiye Büyük Millet Meclisi	9.536.586.000,00	17.817.190.000,00	86,83
Cumhurbaşkanlığı	12.283.843.000,00	16.928.146.000,00	37,81
Anayasa Mahkemesi	558.799.000,00	789.466.000,00	41,28
Yargıtay	2.910.537.000,00	4.010.716.000,00	37,80

Danıştay	1.680.171.000,00	2.389.043.000,00	42,19
Hakimler ve Savcılar Kurulu	759.957.000,00	1.187.203.000,00	56,22
Sayıştay	2.331.746.000,00	3.259.505.000,00	39,79
Adalet Bakanlığı	198.703.054.000,00	280.275.802.000,00	41,05
Milli Savunma Bakanlığı	440.496.960.000,00	623.899.190.000,00	41,64
İçişleri Bakanlığı	76.295.436.000,00	96.401.694.000,00	26,35
Dışişleri Bakanlığı	31.373.647.000,00	39.035.706.000,00	24,42
Hazine ve Maliye Bakanlığı	4.564.413.425.000,00	6.598.875.177.000,00	44,57
Milli Eğitim Bakanlığı	1.092.129.668.000,00	1.451.715.540.000,00	32,93
Sağlık Bakanlığı	732.562.378.000,00	1.020.317.291.000,00	39,28
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	369.082.137.000,00	479.273.718.000,00	29,86
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	334.349.925.000,00	407.010.627.000,00	21,73
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	48.323.176.000,00	45.332.020.000,00	-6,19
Kültür ve Turizm Bakanlığı	38.964.106.000,00	53.202.392.000,00	36,54
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	78.995.069.000,00	124.497.913.000,00	57,60
Çevre, Şehircilik ve İklim Değ. Bak.	271.741.383.000,00	219.294.468.000,00	-19,30
Ticaret Bakanlığı	38.501.707.000,00	56.233.383.000,00	46,05
Gençlik ve Spor Bakanlığı	171.030.724.000,00	231.922.274.000,00	35,60
Tarım ve Orman Bakanlığı	283.124.800.000,00	438.122.123.000,00	54,75
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği	286.061.000,00	380.778.000,00	33,11
Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı	17.447.418.000,00	28.896.461.000,00	65,62
Jandarma Genel Komutanlığı	189.693.588.000,00	261.262.624.000,00	37,73
Sahil Güvenlik Komutanlığı	11.517.337.000,00	16.766.308.000,00	45,57
Emniyet Genel Müdürlüğü	305.479.702.000,00	416.426.543.000,00	36,32
Diyanet İşleri Başkanlığı	91.824.805.000,00	130.119.153.000,00	41,70
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	671.317.160.000,00	266.923.268.000,00	-60,24
Gelir İdaresi Başkanlığı	32.104.510.000,00	47.519.639.000,00	48,02
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	8.160.971.000,00	11.172.157.000,00	36,90
Meteoroloji Genel Müdürlüğü	3.592.599.000,00	4.873.426.000,00	35,65
Göç İdaresi Başkanlığı	21.631.742.000,00	36.205.532.000,00	67,37
Avrupa Birliği Başkanlığı	4.646.786.000,00	6.797.254.000,00	46,28
Devlet Arşivleri Başkanlığı	857.823.000,00	1.217.806.000,00	41,96
İletişim Başkanlığı	4.126.595.000,00	6.155.014.000,00	49,15
Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı	1.900.146.000,00	3.113.542.000,00	63,86
Strateji ve Bütçe Başkanlığı	217.183.338.000,00	290.238.912.000,00	33,64
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	625.780.424.000,00	865.536.500.000,00	38,31
İklim Değişikliği Başkanlığı	178.814.000,00	405.463.000,00	126,75
Genel Bütçeli Kurumlar (I Sayılı Cetvel)	11.007.879.053.000,00	14.605.800.967.000,00	32,68

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinin 2024 yılı toplam bütçesi (ödenek tutarı) 11.007.879.053.000 TL iken, % 32,68 artışla 2025 yılında 14.605.800.967.000 TL olmuştur.

Kurum bütçelerinin 2024-2025 yılı analizi yapıldığında,
En yüksek artışların sırasıyla,

- İklim Değişikliği Başkanlığı % 126,75
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 86,83
- Göç İdaresi Başkanlığı % 67,37
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı % 65,62
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı % 63,86
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % 57,60

olduğu,

En düşük artışların/azalışların ise sırasıyla,

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı % -60,24
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı % -19,30
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı % -6,19
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı % 21,73
- Dışişleri Bakanlığı % 24,42
- İçişleri Bakanlığı % 26,35
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı % 29,86

olduğu görülmektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçelerinin ise 2025 yılında azaldığı anlaşılmaktadır.

3. 2024 VE 2025 YILI KURUM BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 2-Toplam ve Ekonomik Kod Bazında 2024 Yılı Bütçe Büyüklükleri (1.000.000 TL)

Kurumlar	Personel Giderleri	SGK. Dev. Prim.Gid.	Mal/Hiz. Alım Gd.	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Borç Verme	Yedek Ödenek	Toplam
TBMM	5.980	597	1.071	0	1.549	329	11	0	0	9.537
Cumhurbaşkanlığı	2.226	123	6.931	0	1.660	1.344	0	0	0	12.284
Anayasa Mah.	307	32	176	0	21	23	0	0	0	559
Yargıtay	1.820	222	658	0	101	110	0	0	0	2.911
Danıştay	1.282	141	156	0	34	68	0	0	0	1.680
Hakimler ve Sav. K.	573	58	96	0	3	30	0	0	0	760
Sayıştay	1.658	207	198	0	17	251	0	0	0	2.332
Adalet B.	125.355	13.951	31.668	0	5.079	18.147	4.502	0	0	198.703
Milli Sav. B.	213.506	26.372	189.407	0	7.961	3.252	0	0	0	440.497
İçişleri B.	43.866	8.518	6.828	0	3.191	12.339	1.552	0	0	76.295
Dışişleri B.	14.304	951	4.680	0	9.722	1.714	0	4	0	31.374
Hazine ve Maliye B.	16.261	1.882	20.353	1.254.000	2.958.312	1.737	49.526	262.344	0	4.564.413
Milli Eğitim B.	790.061	94.210	79.707	0	27.795	100.000	357	0	0	1.092.130
Sağlık B.	403.926	47.722	134.338	0	3.512	142.095	969	0	0	732.562
Ulaşt. ve Altyapı B.	2.223	348	145	0	117.729	94.208	154.429	0	0	369.082
Aile ve Sos. Hiz. B.	28.434	4.397	13.777	0	283.569	4.168	5	0	0	334.350
Kurumlar	Personel Giderleri	SGK. Dev. Prim.Gid.	Mal/Hiz. Alım Gd.	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Borç Verme	Yedek Ödenek	Toplam
Ener.ve Tab.Kay. B.	841	103	35.486	0	8.752	100	3.040	0	0	48.323
Kültür ve Turizm B.	10.376	1.333	1.630	0	13.505	9.991	2.130	0	0	38.964
Sanayi ve Tek. B.	2.588	318	331	0	38.435	5.325	23.704	8.294	0	78.995

Çev. Şeh. ve İk.D. B.	11.510	1.504	725	0	224.845	14.625	18.282	251	0	271.741
Ticaret B.	12.716	1.366	1.236	0	21.781	1.367	36	0	0	38.502
Gençlik ve Spor B.	1.500	200	1.359	0	130.693	9.503	4.964	22.811	0	171.031
Tarım ve Orman B.	41.162	5.445	2.589	0	118.987	6.887	107.454	600	0	283.125
Milli Güv. Kur. G. S.	181	21	22	0	3	60	0	0	0	286
Milli İst. Teşk. Başk.	9.667	780	3.500	0	0	3.500	0	0	0	17.447
Jand. Genel Kom.	144.549	14.220	25.771	0	52	5.101	0	0	0	189.694
Sahil Güv. Kom.	6.019	632	3.568	0	19	1.280	0	0	0	11.517
Emn. Genel Müd.	222.294	29.945	26.622	0	119	26.500	0	0	0	305.480
Diyanet İşleri Bşk.	77.578	10.026	2.503	0	361	1.356	0	0	0	91.825
Af.ve Acil D. Yön. B.	4.236	509	549	0	7.647	3.490	654.386	500	0	671.317
Gelir İdaresi Bşk.	23.444	2.946	2.038	0	115	3.561	0	0	0	32.105
Tapu ve Kad. G. M.	6.726	997	132	0	27	278	0	0	0	8.161
Meteoroloji G. M.	1.722	242	123	0	952	554	0	0	0	3.593
Göç İdaresi Başk.	7.111	1.248	2.125	0	10.779	345	24	0	0	21.632
Avrupa Birliği Başk.	293	35	111	0	4.176	16	16	0	0	4.647
Devlet Arşiv. Başk.	572	86	109	0	2	88	0	0	0	858
İletişim Başk.	801	79	3.096	0	6	145	0	0	0	4.127
Milli Saray.İd. Başk.	1.109	166	122	0	3	500	0	0	0	1.900
Strat.ve Bütçe Bşk.	682	75	225	0	7	162	700	0	215.332	217.183
Çalış.veSos. Güv. B.	2.263	263	362	0	622.373	187	333	0	0	625.780
İklim Değ. B.	64	7	63	0	22	10	13	0	0	179
Genel Bütçeli Kurumlar	2.241.786	272.279	604.586	1.254.000	4.623.916	474.743	1.026.433	294.803	215.332	11.007.879

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 2024 yılı toplam bütçesi 11.007.879.053.000 TL'dir. 2024 yılı bütçesinde en büyük ödenek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na aittir. (4.564.413.425.000 TL). Bunun nedeni 1.254.000.000.000 TL faiz gideri, 2.958.311.515.000 TL cari transferler, 49.525.793.000 TL sermaye transferleri, 262.343.859.000 TL borç verme ödeneğinin (toplam 4.524.181.167.000 TL) Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer almasıdır. Söz konusu ödenekler hariç tutulduğunda Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin 40.232.258.000 TL olduğu anlaşılmaktadır.

Bütçede yer alan diğer ödeneklerde olduğu gibi Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yüksek tutarda yer alan cari transferler, sermaye transferleri ve borç verme ödeneklerinin (toplam 3.270.181.167.000 TL) harcama yeri, harcama yapılacak kurum ve harcama genel esasları Bütçe Kanununa ekli Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esasları düzenleyen E Cetvelinde belirlenmiştir.

2024 yılı bütçesinde en fazla ödeneğe sahip diğer kurumların sırasıyla,

- Milli Eğitim Bakanlığı (1.092.129.668.000 TL)
- Sağlık Bakanlığı (732.562.378.000 TL)
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (671.317.160.000 TL)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (625.780.424.000 TL)
- Milli Savunma Bakanlığı (440.496.960.000 TL)
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (369.082.137.000 TL)

olduğu,

- 2024 yılında en az ödeneğe sahip kurumların ise sırasıyla,
- İklim Değişikliği Başkanlığı (178.814.000 TL)
 - Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (286.061.000 TL)
 - Anayasa Mahkemesi (558.799.000 TL)
 - Hakimler ve Savcılar Kurulu (759.957.000 TL)
 - Devlet Arşivleri Başkanlığı (857.823.000 TL)

olduğu görülmektedir.

Tablo 3-Toplam ve Ekonomik Kod Bazında 2025 Yılı Bütçe Büyüklükleri (1.000.000 TL)

Kurumlar	Personel Giderleri	SGK. Dev. Prim.Gid	Mal/ Hiz. Alım Gid.	Faiz Giderleri	Cari Transfer.	Sermaye Giderleri	Sermaye Transfer.	Borç Verme	Yedek Ödenek	Toplam
TBMM	11.054	1.338	1.802	0	2.807	803	14	0	0	17.817
Cumhurbaşkanlığı	2.784	163	9.858	0	2.370	1.753	0	0	0	16.928
Anayasa Mah.	443	46	251	0	27	23	0	0	0	789
Yargıtay	2.566	291	885	0	157	111	0	0	0	4.011
Danıştay	1.846	194	221	0	60	68	0	0	0	2.389
Hakim. ve Sav. K.	901	84	156	0	3	42	0	0	0	1.187
Sayıştay	2.334	259	285	0	44	338	0	0	0	3.260
Adalet B.	170.804	19.356	55.271	0	4.253	24.553	6.038	0	0	280.276
Milli Sav. B.	273.553	32.267	305.087	0	9.825	3.167	0	0	0	623.899
İçişleri B.	55.756	11.017	10.471	0	4.358	12.580	2.219	0	0	96.402
Dışişleri B.	16.752	1.374	6.616	0	12.383	1.905	0	5	0	39.036
Haz. ve Maliye B.	23.051	2.558	46.164	1.950.000	4.248.827	2.452	73.366	252.457	0	6.598.875
Milli Eğitim B.	1.030.745	131.441	116.553	0	31.276	141.254	447	0	0	1.451.716
Sağlık B.	566.842	67.251	189.922	0	4.603	190.032	1.667	0	0	1.020.317
Ulaş. ve Alt. B.	3.321	518	204	0	152.562	125.669	197.000	0	0	479.274
Aile ve Sos.Hiz. B.	53.281	8.826	20.002	0	319.632	5.260	10	0	0	407.011
Ener.ve Tab.Kay. B.	1.125	143	32.227	0	7.097	136	4.450	154	0	45.332
Kült. ve Turizm B.	14.589	1.826	2.355	0	18.277	13.580	2.576	0	0	53.202
Sanayi ve Tek. B.	3.538	434	604	0	65.948	3.107	32.430	18.436	0	124.498
Çev.Şeh.ve İ.k.D. B.	15.571	2.071	966	0	144.750	29.795	26.060	80	0	219.294
Ticaret B.	17.273	2.003	1.809	0	33.377	1.770	2	0	0	56.233
Genç. ve Spor B.	2.772	398	2.095	0	178.403	12.508	7.900	27.847	0	231.922
Tarım Ve Or. B.	58.971	7.671	3.653	0	182.841	9.829	173.941	1.216	0	438.122
Milli Gv. Kur. G. S.	224	29	31	0	4	92	0	0	0	381
Milli İstih. Teşk. B.	15.843	1.050	5.004	0	0	7.000	0	0	0	28.896
Jand. Genel Kom.	193.702	17.922	40.060	0	70	9.508	0	0	0	261.263
Sahil Gv. Kom.	8.634	899	5.332	0	22	1.880	0	0	0	16.766
Kurumlar	Personel Giderleri	SGK. Dev. Prim.Gid	Mal/ Hiz. Alım Gid.	Faiz Giderleri	Cari Transfer.	Sermaye Giderleri	Sermaye Transfer.	Borç Verme	Yedek Ödenek	Toplam
Emn. Genel Müd.	302.168	38.184	40.523	0	144	35.408	0	0	0	416.427
Diy. İşleri Bşk.	110.057	13.893	3.885	0	513	1.771	0	0	0	130.119
Afet ve Acil D. Y. B.	6.316	742	792	0	10.901	4.270	243.188	715	0	266.923

Gelir İdaresi Bşk.	32.492	4.057	4.166	0	146	6.659	0	0	0	47.520
Tapu ve Kad.Gen. M.	8.670	1.354	189	0	35	924	0	0	0	11.172
Meteor. Gen.Müd.	2.124	323	176	0	1.105	1.145	0	0	0	4.873
Göç İdaresi Başk.	10.300	1.994	3.324	0	15.401	5.174	12	0	0	36.206
Avrupa Birliği Başk.	421	53	156	0	6.125	22	20	0	0	6.797
Devlet Arşiv. Başk.	826	122	157	0	3	110	0	0	0	1.218
İletişim Başk.	1.062	107	4.927	0	9	50	0	0	0	6.155
Milli Saray. İd. Başk.	1.917	305	186	0	5	700	0	0	0	3.114
Strat. ve Bütçe Bşk.	919	107	322	0	14	327	1.689	0	286.861	290.239
Çalış. ve Sos. Güv. B.	3.071	375	536	0	861.000	186	370	0	0	865.537
İklim Değ. Başk.	108	12	190	0	25	18	53	0	0	405
Genel Bütçeli Kurumlar	3.028.727	373.057	917.415	1.950.000	6.319.401	655.979	773.451	300.909	286.861	14.605.801

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 2025 yılı toplam bütçesi 14.605.800.967.000 TL'dir. 2025 yılı bütçesinde en büyük ödenek Hazine ve Maliye Bakanlığı'na aittir. (6.598.875.177.000 TL). Bunun nedeni 1.950.000.000.000 TL faiz gideri, 4.248.826.519.000 TL cari transferler, 73.365.726.000 TL sermaye transferleri, 252.456.710.000 TL borç verme ödeneğinin (toplam 6.524.648.955.000 TL) Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer almasıdır. Söz konusu ödenekler hariç tutulduğunda Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinin 74.226.222.000 TL olduğu anlaşılmaktadır.

2025 yılı bütçesinde en fazla ödeneye sahip diğer kurumların sırasıyla;

- Milli Eğitim Bakanlığı (1.451.715.540.000 TL)
- Sağlık Bakanlığı (1.020.317.291.000 TL)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (865.536.500.000 TL)
- Milli Savunma Bakanlığı (623.899.190.000 TL)
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (479.273.718.000 TL)
- Tarım ve Orman Bakanlığı (438.122.123.000 TL)

olduğu,

2025 yılında en az ödeneye sahip kurumların ise sırasıyla,

- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (380.778.000 TL)
- İklim Değişikliği Başkanlığı (405.463.000 TL),
- Anayasa Mahkemesi (789.466.000 TL),
- Hakimler ve Savcılar Kurulu (1.187.203.000 TL)
- Devlet Arşivleri Başkanlığı (1.217.806.000 TL)

olduğu görülmektedir.

2024 ve 2025 yıllarında en fazla bütçeye sahip kurumlar karşılaştırıldığında, 2024 yılında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın en fazla ödeneye sahip dördüncü kurum iken 2025 yılında bu kurumun bütçe büyüklüğünün ilk yedi içerisinde yer almadığı görülmektedir. Bunun nedeninin de 2023 yılı Şubat ayında yaşanan deprem felaketi nedeniyle 2024 yılında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine daha fazla ödenek verilmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ödeneğinin 2025 yılında

266.923.268.000 TL olduğu ve 2024 yılına göre % 60,24 azaldığı görülmektedir. 2024 yılından farklı olarak 2025 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin (438.122.123.000 TL) en büyük yedinci ödeneğe sahip bütçe olduğu görülmektedir. Söz konusu kurumun bütçesi 2025 yılında % 54,75 artış göstermiştir. Bu durumun Orta Vadeli Planda belirtilen “*Tarımda verimliliğin ve üretimin artırılması*” politikasıyla uyumlu olarak artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

2024 yılında en düşük bütçeye sahip kurum İklim Değişikliği Başkanlığı iken 2025 yılında % 126,75 oranında artış gösterdiği halde en düşük bütçeye sahip ikinci kurum olmuştur. Söz konusu artışın OVP’de belirtilen “*Yeşil dönüşümün hızlandırılması*” politikasının yansıması olduğu anlaşılmaktadır.

4. BÜTÇELERİN EKONOMİK KOD BAZINDA 2024 VE 2025 YILI BÜTÇE DEĞİŞİMİ

4.1. Personel Giderleri, Sosyal Güvenlik Devlet Primi Giderleri, Mal ve Hizmet Alımı Giderleri Analizi

Tablo 4-Personel Giderleri, SG Devl. Primi Gid., Mal ve Hizmet Alımı Giderleri Analizi (1.000.000 TL)

Kurumlar	Personel Giderleri (2024)	Personel Giderleri (2025)	Artış (%)	Sos. GÜv. Dev. Primi Gid. (2024)	Sos. GÜv. Dev. Primi Gid. (2025)	Artış (%)	Mal ve Hiz. Alım Gider. (2024)	Mal ve Hiz. Alım Gider. (2025)	Artış (%)
TBMM	5.980	11.054	85	597	1.338	124	1.071	1.802	68
Cumhurbaşkanlığı	2.226	2.784	25	123	163	32	6.931	9.858	42
Anayasa Mah.	307	443	45	32	46	41	176	251	43
Yargıtay	1.820	2.566	41	222	291	31	658	885	35
Danıştay	1.282	1.846	44	141	194	37	156	221	42
Hakimler ve Sav. K.	573	901	57	58	84	45	96	156	63
Sayıştay	1.658	2.334	41	207	259	26	198	285	44
Adalet Bakanlığı	125.355	170.804	36	13.951	19.356	39	31.668	55.271	75
Milli Sav. B.	213.506	273.553	28	26.372	32.267	22	189.407	305.087	61
İçişleri Bakanlığı	43.866	55.756	27	8.518	11.017	29	6.828	10.471	53
Dışişleri Bakanlığı	14.304	16.752	17	951	1.374	44	4.680	6.616	41
Haz. ve Maliye B.	16.261	23.051	42	1.882	2.558	36	20.353	46.164	127
Milli Eğitim B.	790.061	1.030.745	30	94.210	131.441	40	79.707	116.553	46
Sağlık Bakanlığı	403.926	566.842	40	47.722	67.251	41	134.338	189.922	41
Ulaş. ve Alt. B.	2.223	3.321	49	348	518	49	145	204	41
Aile ve Sos. Hiz.B.	28.434	53.281	87	4.397	8.826	101	13.777	20.002	45
Enerji ve Tabii Kay. B.	841	1.125	34	103	143	38	35.486	32.227	-9
Kültür ve Tur. B.	10.376	14.589	41	1.333	1.826	37	1.630	2.355	45
Kurumlar	Personel Giderleri (2024)	Personel Giderleri (2025)	Artış (%)	Sos. GÜv. Dev. Primi Gid. (2024)	Sos. GÜv. Dev. Primi Gid. (2025)	Artış (%)	Mal ve Hiz. Alım Gider. (2024)	Mal ve Hiz. Alım Gider. (2025)	Artış (%)
San. ve Tekn. B.	2.588	3.538	37	318	434	36	331	604	83
Çev. Şeh. ve İklim Değ. B.	11.510	15.571	35	1.504	2.071	38	725	966	33
Ticaret B.	12.716	17.273	36	1.366	2.003	47	1.236	1.809	46
Gençlik ve Spor B.	1.500	2.772	85	200	398	99	1.359	2.095	54

Tarım ve Or. B.	41.162	58.971	43	5.445	7.671	41	2.589	3.653	41
Milli Gv. Kurulu G. Sek.	181	224	24	21	29	40	22	31	46
Milli İstihbarat Teş. Baş.	9.667	15.843	64	780	1.050	35	3.500	5.004	43
Jand. Genel Kom.	144.549	193.702	34	14.220	17.922	26	25.771	40.060	55
Sahil Gv. Kom.	6.019	8.634	43	632	899	42	3.568	5.332	49
Emniyet Gen. Müd.	222.294	302.168	36	29.945	38.184	28	26.622	40.523	52
Diyanet İş. Başk.	77.578	110.057	42	10.026	13.893	39	2.503	3.885	55
Afet ve Acil Dur.Yn.Başk.	4.236	6.316	49	509	742	46	549	792	44
Gelir İdaresi Başk.	23.444	32.492	39	2.946	4.057	38	2.038	4.166	104
Tapu ve Kad. Genel Müd.	6.726	8.670	29	997	1.354	36	132	189	43
Meteoroloji Genel Müd.	1.722	2.124	23	242	323	33	123	176	43
Göç İdaresi Başk.	7.111	10.300	45	1.248	1.994	60	2.125	3.324	56
Avrupa Bir. Başk.	293	421	44	35	53	53	111	156	40
Devlet Arşiv. Başk.	572	826	44	86	122	42	109	157	43
İletişim Başkanlığı	801	1.062	33	79	107	35	3.096	4.927	59
Milli Saraylar İd.i Başk.	1.109	1.917	73	166	305	84	122	186	52
Strateji ve Bütçe Başk.	682	919	35	75	107	42	225	322	43
Çalış. ve Sosyal Gv. Bak.	2.263	3.071	36	263	375	43	362	536	48
İklim Değ. Başk.	64	108	68	7	12	75	63	190	203
Genel Bütçeli Kurumlar	2.241.786	3.028.727	35	272.279	373.057	37	604.586	917.415	52

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2024 ve 2025 Yılı Toplam Bütçe Büyüklükleri (1.000.000 TL)

2024 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 11.007.879

2025 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 14.605.801

Toplam Personel Giderleri (2024)	Toplam Personel Gid. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Toplam Personel Giderleri (2025)	Toplam Personel Gid. Bütçe İçindeki Payı (2025)	Toplam Sos. Güv. Dev. Primi Gid. (2024)	Toplam Sos. Güv. Dev. Primi Gid. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Sos. Güv. Dev. Primi Gid. (2025)	Toplam Sos. Güv. Dev. Primi Gid. Bütçe İçindeki Payı (2025)	Toplam Mal ve Hiz. Alım Gider. (2024)	Toplam Mal ve Hiz. Alım Gid. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Toplam Mal ve Hiz. Alım Gider. (2025)	Toplam Mal ve Hiz. Alım Gid. Bütçe İçindeki Payı (2025)
2.241.786	% 20,37	3.028.727	% 20,74	272.279	% 2,47	373.057	% 2,55	604.586	% 5,49	917.415	% 6,28

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Personel Giderleri Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam personel giderleri deneginin 2025 yılı artış oranı % 35'dir. Personel giderleri deneginin toplam bütçe içindeki payı 2024 yılında % 20,37 iken 2025 yılında % 20,74 olmuştur.

Personel giderleri denek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı % 87
 - Türkiye Büyük Millet Meclisi % 85
 - Gençlik Ve Spor Bakanlığı % 85
 - Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı % 73
 - İklim Değişikliği Başkanlığı % 68
 - Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı % 64
- olduğu,

Personel giderleri ödenek artışının en düşük olduğu kurumların ise sırasıyla,

- Dışişleri Bakanlığı % 17
 - Meteoroloji Genel Müdürlüğü % 23
 - Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği % 24
 - Cumhurbaşkanlığı % 25
 - İçişleri Bakanlığı % 27
 - Milli Savunma Bakanlığı % 28
 - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü % 29
- olduğu görülmektedir.

Sosyal Güvenlik Devlet Primi Giderleri Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam sosyal güvenlik devlet primi giderleri ödeneklerinin 2025 yılı artış oranı % 37'dir. Sosyal güvenlik devlet primi giderleri ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı 2024 yılında % 2,47 iken 2025 yılında % 2,55 olmuştur.

Sosyal güvenlik devlet primi giderleri ödenek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 124
 - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı % 101
 - Gençlik ve Spor Bakanlığı % 99
 - Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı % 84
 - İklim Değişikliği Başkanlığı % 75
- olduğu,

Sosyal güvenlik devlet primi giderleri ödenek artışının en düşük olduğu idarelerin sırasıyla,

- Milli Savunma Bakanlığı % 22
 - Sayıştay % 26
 - Jandarma Genel Komutanlığı % 26
 - Emniyet Genel Müdürlüğü % 28
 - İçişleri Bakanlığı % 29
- olduğu görülmektedir.

Mal ve Hizmet Alımı Giderleri Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam mal ve hizmet alımı giderleri ödeneğinin 2025 yılı artış oranı % 52'dir. Mal ve hizmet alımı giderleri ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı 2024 yılında % 5,49 iken 2025 yılında % 6,28 olmuştur.

Mal ve hizmet alımı giderleri ödenek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- İklim Değişikliği Başkanlığı % 203
- Hazine ve Maliye Bakanlığı % 127
- Gelir İdaresi Başkanlığı % 104
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % 83
- Adalet Bakanlığı % 75
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 68

olduğu,

Mal ve hizmet alımı giderleri ödenek artışının en düşük olduğu kurumların sırasıyla,

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı % -9 (azalma var)
- Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı % 33
- Yargıtay % 35

olduğu görülmektedir.

4.2. Faiz Giderleri, Cari Transferler, Sermaye Giderleri Analizi

Tablo 5-Faiz Giderleri, Cari Transferler, Sermaye Giderleri Analizi (1.000.000 TL)

Kurumlar	Faiz Giderleri (2024)	Faiz Giderleri (2025)	Artış (%)	Cari Transferler (2024)	Cari Transferler (2025)	Artış (%)	Sermaye Giderleri (2024)	Sermaye Giderleri (2025)	Artış (%)
TBMM	0	0	0	1.549	2.807	81	329	803	144
Cumhurbaşkanlığı	0	0	0	1.660	2.370	43	1.344	1.753	30
Anayasa Mah.	0	0	0	21	27	24	23	23	2
Yargıtay	0	0	0	101	157	55	110	111	1
Danıştay	0	0	0	34	60	76	68	68	1
Hakim. ve Sav. Kur.	0	0	0	3	3	28	30	42	40
Sayıştay	0	0	0	17	44	155	251	338	34
Adalet B.	0	0	0	5.079	4.253	-16	18.147	24.553	35
Milli Sav. B.	0	0	0	7.961	9.825	23	3.252	3.167	-3
İçişleri B.	0	0	0	3.191	4.358	37	12.339	12.580	2
Dışişleri B.	0	0	0	9.722	12.383	27	1.714	1.905	11
Haz. ve Maliye B.	1.254.000	1.950.000	56	2.958.312	4.248.827	44	1.737	2.452	41
Milli Eğitim B.	0	0	0	27.795	31.276	13	100.000	141.254	41
Sağlık B.	0	0	0	3.512	4.603	31	142.095	190.032	34
Ulaş.ve Altyapı B.	0	0	0	117.729	152.562	30	94.208	125.669	33
Aile ve Sos.Hiz. B.	0	0	0	283.569	319.632	13	4.168	5.260	26
Kurumlar	Faiz Giderleri (2024)	Faiz Giderleri (2025)	Artış (%)	Cari Transferler (2024)	Cari Transferler (2025)	Artış (%)	Sermaye Giderleri (2024)	Sermaye Giderleri (2025)	Artış (%)
Ener.ve T.Kay. B.	0	0	0	8.752	7.097	-19	100	136	35
Kültür ve Tur.B.	0	0	0	13.505	18.277	35	9.991	13.580	36
Sanayi ve Tek. B.	0	0	0	38.435	65.948	72	5.325	3.107	-42

Çev.Şeh.ve İ.k.D.B.	0	0	0	224.845	144.750	-36	14.625	29.795	104
Ticaret B.	0	0	0	21.781	33.377	53	1.367	1.770	29
Gençlik ve Spor B.	0	0	0	130.693	178.403	37	9.503	12.508	32
Tarım ve Or.B.	0	0	0	118.987	182.841	54	6.887	9.829	43
Milli Güv.Kur.G. S.	0	0	0	3	4	25	60	92	54
Milli İstih. Teş. B.	0	0	0	0	0	0	3.500	7.000	100
Jand. Genel Kom.	0	0	0	52	70	35	5.101	9.508	86
Sahil Güv. Kom.	0	0	0	19	22	17	1.280	1.880	47
Emniyet G.Müd.	0	0	0	119	144	21	26.500	35.408	34
Diyanet İş. Başk.	0	0	0	361	513	42	1.356	1.771	31
Afet ve Acil D.Y.B.	0	0	0	7.647	10.901	43	3.490	4.270	22
Gelir İd. Başk.	0	0	0	115	146	27	3.561	6.659	87
Tapu ve Kad.G. M	0	0	0	27	35	27	278	924	233
Meteoroloji G. M.	0	0	0	952	1.105	16	554	1.145	107
Göç İdaresi Başk.	0	0	0	10.779	15.401	43	345	5.174	1.400
Avrupa Bir. Başk.	0	0	0	4.176	6.125	47	16	22	35
Devlet Arşiv. B.	0	0	0	2	3	36	88	110	26
İletişim Başk.	0	0	0	6	9	52	145	50	-66
Milli Saray. İd. B.	0	0	0	3	5	56	500	700	40
Strat. ve Büt.Başk.	0	0	0	7	14	102	162	327	102
Çalış. ve Sos.G. B.	0	0	0	622.373	861.000	38	187	186	-1
İklim Değ. Başk.	0	0	0	22	25	12	10	18	82
Genel Bütçeli Kurumlar	1.254.000	1.950.000	56	4.623.916	6.319.401	37	474.743	655.979	38

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2024 ve 2025 Yılı Toplam Bütçe Büyüklükleri (1.000.000 TL)

2024 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 11.007.879

2025 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 14.605.801

Toplam Faiz Giderleri (2024)	Toplam Faiz Gid. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Toplam Faiz Giderleri (2025)	Toplam Faiz Gid. Bütçe İçindeki Payı (2025)	Toplam Cari Trans. (2024)	Toplam Cari Trans. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Toplam Cari Trans. (2025)	Toplam Cari Trans. Bütçe İçindeki Payı (2025)	Toplam Sermaye Giderleri (2024)	Serm. Gid. Bütçe İçindeki Payı (2024)	Toplam Sermaye Giderleri (2025)	Serm. Gid. Bütçe İçindeki Payı (2025)
1.254.000	% 11,39	1.950.000	% 13,35	4.623.916	% 42,01	6.319.401	% 43,27	474.743	% 4,31	655.979	% 4,49

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Faiz Giderleri Analizi

Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan faiz giderleri ödeneği 2024 yılında 1.254.000.000.000 TL iken % 56 oranında artışla 2025 yılında 1.950.000.000.000 TL olmuştur.

Faiz giderleri ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı ise 2024 yılında % 11,39 iken 2025 yılında % 13,35 olmuştur.

Cari Transferler Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam cari transfer ödeneğinin 2025 yılı artış oranı % 37'dir. Cari transferler ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı ise 2024 yılında % 42,01 iken 2025 yılında % 43,27 olmuştur.

Cari transferler ödenek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- Sayıştay % 155
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı % 102
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 81
- Danıştay % 76
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % 72

olduğu görülmektedir.

Her ne kadar cari transferler ödenek artış oranı en yüksek kurumlar yukarıda belirtilenler olsa da rakamsal olarak cari transferler ödeneğinin 2025 yılında en yüksek olduğu kurumlar şu şekildedir:

- Hazine ve Maliye Bakanlığı 4.248.826.519.000 TL (2025 yılı artış oranı % 44)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 860.999.737.000 TL (2025 yılı artış oranı % 38)
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 319.632.263.000 TL (2025 yılı artış oranı % 13)
- Tarım ve Orman Bakanlığı 182.840.688.000 TL (2025 yılı artış oranı % 54)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı 178.402.634.000 TL (2025 yılı artış oranı % 37)

Cari transferler ödenek artışının en düşük olduğu kurumların sırasıyla,

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı % -36 (azalmış)
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı % -19 (azalmış)
- Adalet Bakanlığı % -16 (azalmış)
- İklim Değişikliği Başkanlığı % 12
- Milli Eğitim Bakanlığı % 13

olduğu görülmektedir.

Sermaye Giderleri Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam sermaye giderleri ödeneğinin 2025 yılı artış oranı % 38'dir. Sermaye giderleri ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı ise 2024 yılında % 4,31 iken 2025 yılında % 4,49 olmuştur.

Sermaye giderleri ödenek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- Göç İdaresi Başkanlığı % 1.400
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü % 233
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 144

- Meteoroloji Genel Müdürlüğü % 107
- Çevre, Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı % 104
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı % 102
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı % 100

olduğu görülmektedir.

Sermaye giderleri ödeneği artış oranının en yüksek olduğu kurum (% 1.400 artışla) Göç İdaresi Başkanlığıdır. Söz konusu kurumun 2024 yılında sermaye gideri ödeneği 345.000.000 TL iken 2025 yılında 5.174.000.000 TL'ye yükselmiştir.

Her ne kadar ödenek artış oranı en yüksek kurumlar yukarıda belirtilenler olsa da rakamsal olarak sermaye giderleri ödeneğinin 2025 yılında en yüksek olduğu kurumlar şu şekildedir:

- Sağlık Bakanlığı 190.032.000.000 TL (2025 yılı artış oranı % 34)
- Milli Eğitim Bakanlığı 141.254.495.000 TL (2025 yılı artış oranı % 41)
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 125.669.100.000 TL (2025 yılı artış oranı % 33)

Sermaye giderleri ödenek artışının en düşük olduğu kurumların sırasıyla,

- İletişim Başkanlığı % -66 (azalmış)
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % -42 (azalmış)
- Milli Savunma Bakanlığı % -3 (azalmış)
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı % -1 (azalmış)

olduğu görülmektedir.

4.3. Sermaye Transferleri, Borç Verme, Yedek Ödenek Analizi

Tablo 6-Sermaye Transferleri, Borç Verme, Yedek Ödenek Analizi (1.000.000 TL)

Kurumlar	Sermaye Transferleri (2024)	Sermaye Transferleri (2025)	Artış (%)	Borç Verme (2024)	Borç Verme (2025)	Artış (%)	Yedek Ödenek (2024)	Yedek Ödenek (2025)	Artış (%)
TBMM	11	14	27	0	0	0	0	0	0
Cumhurbaşkanlığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anayasa Mahkemesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yargıtay	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danıştay	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hakimler ve Sav. K.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sayıştay	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Adalet B.	4.502	6.038	34	0	0	0	0	0	0
Milli Savunma B.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kurumlar	Sermaye Transferleri (2024)	Sermaye Transferleri (2025)	Artış (%)	Borç Verme (2024)	Borç Verme (2025)	Artış (%)	Yedek Ödenek (2024)	Yedek Ödenek (2025)	Artış (%)
İçişleri B.	1.552	2.219	43	0	0	0	0	0	0
Dışişleri B.	0	0	0	4	5	43	0	0	0

Haz. ve Maliye B.	49.526	73.366	48	262.344	252.457	-4	0	0	0
Milli Eğitim B.	357	447	25	0	0	0	0	0	0
Sağlık B.	969	1.667	72	0	0	0	0	0	0
Ulaş. ve Altyapı B.	154.429	197.000	28	0	0	0	0	0	0
Aile ve Sos.Hiz. B.	5	10	98	0	0	0	0	0	0
Ene. ve Tabii K. B.	3.040	4.450	46	0	154	#SAYI/0!	0	0	0
Kültür ve Tur. B.	2.130	2.576	21	0	0	0	0	0	0
San.ve Tek. B.	23.704	32.430	37	8.294	18.436	122	0	0	0
Çev.Şeh.ve İk.D.B.	18.282	26.060	43	251	80	-68	0	0	0
Ticaret Bakanlığı	36	2	-96	0	0	0	0	0	0
Gençlik ve Spor B.	4.964	7.900	59	22.811	27.847	22	0	0	0
Tarım ve Orman B.	107.454	173.941	62	600	1.216	103	0	0	0
Milli Güv.Kur. G. S.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Milli İstih.Teşk. B.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jand. Genel Kom.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sahil Güvenlik Kom.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Emn. Genel Müd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diyanet İşleri Başk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afet ve A.D.Yön. B.	654.386	243.188	-63	500	715	43	0	0	0
Gelir İdaresi Başk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tapu ve Kad. Gen. M.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meteoroloji G.Müd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Göç İdaresi Başk.	24	12	-50	0	0	0	0	0	0
Avrupa Birliği Başk.	16	20	31	0	0	0	0	0	0
Devlet Arşivleri Başk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İletişim Başk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Milli Saraylar İd. Başk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strat. ve Bütçe Başk.	700	1.689	141	0	0	0	215.332	286.861	33
Çalış. ve Sos.Güv. B.	333	370	11	0	0	0	0	0	0
İklim Değ. Başk.	13	53	317	0	0	0	0	0	0
Genel Bütçeli Kurumlar	1.026.433	773.451	-25	294.803	300.909	2	215.332	286.861	33

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2024 ve 2025 Yılı Toplam Bütçe Büyüklükleri (1.000.000 TL)

2024 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 11.007.879

2025 Yılı Toplam Bütçesi (Genel Bütçeli Kurumlar) 14.605.801

Toplam Sermaye Transfer. (2024)	Toplam Sermaye Trans. Bütçe İçindeki	Toplam Sermaye Transfer. (2025)	Toplam Sermaye Trans. Bütçe İçindeki	Toplam Borç Verme (2024)	Toplam Borç Verme Bütçe İçindeki	Toplam Borç Verme (2025)	Toplam Borç Verme Bütçe İçindeki	Toplam Yedek Ödenek (2024)	Toplam Yedek Ödenek n Bütçe İçindeki	Toplam Yedek Ödenek (2025)	Toplam Yedek Ödenek n Bütçe İçindeki
---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	--------------------------------------	--------------------------	----------------------------------	--------------------------	----------------------------------	----------------------------	--------------------------------------	----------------------------	--------------------------------------

	Payı (2024)		Payı (2025)		i Payı (2024)		Payı (2025)		Payı (2024)		Payı (2025)
1.026.433	% 9,32	773.451	% 5,30	294.803	% 2,68	300.909	% 2,06	215.332	% 1,96	286.861	% 1,96

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Sermaye Transferleri Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam sermaye transferleri ödeneğinin 2025 yılı artış oranı % - 25'dir (azalmış). Sermaye transferleri ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı ise 2024 yılında % 9,32 iken 2025 yılında % 5,30 olmuştur.

Sermaye transferleri ödenek artışının en yüksek olduğu kurumların sırasıyla,

- İklim Değişikliği Başkanlığı % 317
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı % 141
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı % 98
- Sağlık Bakanlığı % 72

olduğu görülmektedir.

Her ne kadar ödenek artış oranı en yüksek kurumlar yukarıda belirtilenler olsa da rakamsal olarak sermaye transferleri ödeneğinin 2025 yılında en yüksek olduğu kurumlar şu şekildedir:

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı 243.187.658.000 TL (2025 yılı artış oranı % - 63, 2025 yılında azalmış)
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 197.000.000.000 TL (2025 yılı artış oranı % 28)
- Tarım ve Orman Bakanlığı 173.940.955.000 TL (2025 yılı artış oranı % 62)
- Hazine ve Maliye Bakanlığı 73.365.726.000 TL (2025 yılı artış oranı % 48)

olduğu,

Sermaye transferleri ödenek artışının en düşük olduğu kurumların sırasıyla,

- Ticaret Bakanlığı % -96 (azalmış)
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı % -63 (azalmış)
- Göç İdaresi Başkanlığı % -50 (azalmış)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı % 21

olduğu görülmektedir.

Borç Verme Ödeneği Analizi

Genel bütçeli kurumların toplam borç verme ödeneğinin 2025 yılı artış oranı % 2'dir. Borç verme ödeneğinin toplam bütçe içindeki payı ise 2024 yılında % 2,68 iken 2025 yılında % 2,06 olmuştur.

Borç verme ödeneğinin en yüksek olduğu kurum Hazine ve Maliye Bakanlığı olmakla beraber söz konusu ödenek tutarı 2025 yılında % 4 azalma ile 252.456.710.000 TL'dir.

Borç verme ödeneğinin aşağıda belirtilen kurum bütçelerinde de yer aldığı ve 2025 yılında bazılarında artış, bazılarında azalış olduğu anlaşılmaktadır.

- Dışişleri Bakanlığı % 43 artış
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinde 2024 yılında borç verme ödeneği yokken 2025 yılında 154.000.000 TL ödenek konulduğu görülmüştür.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % 122 artış
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı % -68 (azalış)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı % 22 artış
- Tarım ve Orman Bakanlığı % 103 artış
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı % 43 artış

Yedek Ödenek Analizi

Yedek ödenek Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçesinde yer almakta olup söz konusu ödenek tutarı 2025 yılında % 33 artışla 286.860.760.000 TL olarak belirlenmiştir. Yedek ödeneğin toplam bütçe içindeki payı ise değişmeyerek 2024 ve 2025 yıllarında % 1,96 olmuştur.

5. 2024 VE 2025 YILI KURUM BÜTÇELERİNİN TOPLAM BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI VE DEĞİŞİMİ

Kurumlar	Toplam (2024)	Toplam (2025)	Kurum Ödeneğinin Toplam Bütçedeki Payı (2024)	Kurum Ödeneğinin Toplam Bütçedeki Payı (2025)	Değişim (%)
TBMM	9.536.586.000,00	17.817.190.000,00	0,09	0,12	41
Cumhurbaşk.	12.283.843.000,00	16.928.146.000,00	0,11	0,12	4
Anayasa Mah.	558.799.000,00	789.466.000,00	0,01	0,01	6
Yargıtay	2.910.537.000,00	4.010.716.000,00	0,03	0,03	4
Danıştay	1.680.171.000,00	2.389.043.000,00	0,02	0,02	7
Hakim. ve Sav.K.	759.957.000,00	1.187.203.000,00	0,01	0,01	18
Sayıştay	2.331.746.000,00	3.259.505.000,00	0,02	0,02	5
Adalet B.	198.703.054.000,00	280.275.802.000,00	1,81	1,92	6
Milli Sav. B.	440.496.960.000,00	623.899.190.000,00	4,00	4,27	7
İçişleri B.	76.295.436.000,00	96.401.694.000,00	0,69	0,66	-5
Dışişleri B.	31.373.647.000,00	39.035.706.000,00	0,29	0,27	-6
Haz. ve Maliye B.	4.564.413.425.000,00	6.598.875.177.000,00	41,46	45,18	9
Milli Eğitim B.	1.092.129.668.000,00	1.451.715.540.000,00	9,92	9,94	0
Sağlık B.	732.562.378.000,00	1.020.317.291.000,00	6,65	6,99	5
Ulaş. ve Alt. B.	369.082.137.000,00	479.273.718.000,00	3,35	3,28	-2
Kurumlar	Toplam (2024)	Toplam (2025)	Kurum Ödeneğinin Toplam Bütçedeki Payı (2024)	Kurum Ödeneğinin Toplam Bütçedeki Payı (2025)	Değişim (%)
Aile ve Sos. H. B.	334.349.925.000,00	407.010.627.000,00	3,04	2,79	-8
Ener.veTab.K. B.	48.323.176.000,00	45.332.020.000,00	0,44	0,31	-29
Kültür ve Tur. B.	38.964.106.000,00	53.202.392.000,00	0,35	0,36	3
Sanayi ve Tek. B.	78.995.069.000,00	124.497.913.000,00	0,72	0,85	19
Çev. Ş.ve İk.D. B.	271.741.383.000,00	219.294.468.000,00	2,47	1,50	-39
Ticaret Bakanlığı	38.501.707.000,00	56.233.383.000,00	0,35	0,39	10
Genç. ve Spor B.	171.030.724.000,00	231.922.274.000,00	1,55	1,59	2

Tarım ve Or. B.	283.124.800.000,00	438.122.123.000,00	2,57	3,00	17
Milli Gv.K.G. S.	286.061.000,00	380.778.000,00	0,00	0,00	0
Milli İ. T. Başk.	17.447.418.000,00	28.896.461.000,00	0,16	0,20	25
Jand. Gen. Kom.	189.693.588.000,00	261.262.624.000,00	1,72	1,79	4
Sahil Gv. Kom.	11.517.337.000,00	16.766.308.000,00	0,10	0,11	10
Emn. Gen. Müd.	305.479.702.000,00	416.426.543.000,00	2,78	2,85	3
Diyanet İş. Başk.	91.824.805.000,00	130.119.153.000,00	0,83	0,89	7
Afet ve A.D.Y. Bşk.	671.317.160.000,00	266.923.268.000,00	6,10	1,83	-70
Gelir İd. Başk.	32.104.510.000,00	47.519.639.000,00	0,29	0,33	12
Tapu ve K.G. M.	8.160.971.000,00	11.172.157.000,00	0,07	0,08	3
Meteor.Gen. M.	3.592.599.000,00	4.873.426.000,00	0,03	0,03	2
Göç İdaresi Başk.	21.631.742.000,00	36.205.532.000,00	0,20	0,25	26
Avrupa Birl.Başk.	4.646.786.000,00	6.797.254.000,00	0,04	0,05	10
Devlet Arşiv. B.	857.823.000,00	1.217.806.000,00	0,01	0,01	7
İletişim Başk.	4.126.595.000,00	6.155.014.000,00	0,04	0,04	12
Milli Saray.İd. B.	1.900.146.000,00	3.113.542.000,00	0,02	0,02	23
Strat. ve Bt.Başk.	217.183.338.000,00	290.238.912.000,00	1,97	1,99	1
Çalış. ve Sos.G.B.	625.780.424.000,00	865.536.500.000,00	5,68	5,93	4
İklim Değ. Başk.	178.814.000,00	405.463.000,00	0,002	0,003	71
Genel Bütçeli Kurumlar	11.007.879.053.000,00	14.605.800.967.000,00	100,00	100,00	

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

2024 ve 2025 yılı kurum ödeneklerinin toplam bütçe içindeki payı incelendiğinde, bazı kurumların bütçe içindeki payı artarken bazı kurumların payının azaldığı görünmektedir.

2025 yılı toplam bütçe içindeki payında en fazla artış olan kurumların sırasıyla,

- İklım Değişikliği Başkanlığı % 71
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 41
- Göç İdaresi Başkanlığı % 26
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı % 25
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı % 23

olduğu,

2025 yılı toplam bütçe içindeki payında en fazla azalma olan kurumların ise sırasıyla,

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı % 70
- Çevre, şehircilik ve İklım Değişikliği Bakanlığı % 39
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı % 29

olduğu görülmektedir.

6. POLİTİKA BELGELERİNDE YER ALAN BÜYÜME VE ENFLASYON BEKLENTİLERİNİN BÜTÇEYE YANSIMALARI

On İkinci Kalkınma Planında “Kamu maliyesi, para politikasıyla uyumu gözetilerek fiyat istikrarının sağlanması, yeşil ve dijital dönüşümü yakalayan sürdürülebilir kalkınma ve büyüme ortamının tesisi, cari işlemler açığının kontrol altında tutulması ve gelir dağılımında adaletin sağlanmasında etkin bir araç olarak kullanılmaya devam edilecektir” denilmektedir.

Orta Vadeli Programda (2025-2027) “Program döneminde büyüme patikası, dezenflasyon sürecini desteklemek üzere potansiyel seviyesinin üzerine çıkmayacak şekilde öngörülmüştür...”

Bu dönemde sürdürülecek makroekonomik istikrar ve yapısal reformların etkisiyle tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde gerçekleşecek verimlilik artışlarının enflasyon oluşturmada büyümenin kalitesinin artışına katkı sağlaması öngörülmektedir...” denilmiş ve aşağıdaki büyüme oranlarına ilişkin grafiğe yer verilmiştir.

Grafik 9: Büyüme (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: OVP (2025-2027)

Buna göre, 2023’te büyüme % 5,1 iken; 2024 yılında büyüme oranının gerçekleşme tahmini % 3,5 olarak öngörülmüş; 2025 yılı büyüme tahmini ise % 4 olmuştur.

OVP’deki TÜFE artış oranlarına ilişkin tahmin ve beklentiler grafiği aşağıda gösterilmiştir.

Grafik 11: Yıl Sonu TÜFE Artış Oranı (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: OVP (2025-2027)

OVP’de 2024 yıl sonu TÜFE gerçekleşme oranı % 41,5 olarak tahmin edilmiştir. 2025 yılı TÜFE beklentisi ise % 17,5 olarak yer almıştır. 2024 yılı yeniden değerlendirme oranı ise % 43,93 ‘tür. Genel bütçeli kurumların bütçesine bakıldığında ise 2024 yılında 11.007.879.053.000,00 TL olan toplam bütçenin % 32,68 artışla 2025 yılında 14.605.800.967.000,00 TL öngörüldüğü; dolayısıyla 2025 yılı bütçesinin belirlenmesinde TÜFE ve yeniden değerlendirme oranlarının esas alınmadığı anlaşılmaktadır.

Kurum bazında bakıldığında ise en fazla bütçe artışı olan kurumların sırasıyla;

- İklim Değişikliği Başkanlığı % 126,75
- Türkiye Büyük Millet Meclisi % 86,83
- Göç İdaresi Başkanlığı % 67,37
- Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı % 65,62
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı % 63,86
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı % 57,60

olduğu görülmektedir.

7. TASARRUF TEDBİRLERİNİN POLİTİKA BELGELERİNE YANSIMASI

On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) verimsiz harcama alanlarının tasfiye edileceği, kaynakların etkin, etkili ve ekonomik kullanımının sağlanacağı belirtilmiştir.¹

2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda da kamu hizmetlerinin azami tasarruf anlayışıyla yürütüleceği, verimsiz harcama alanlarının tasfiye edileceği ifade edilmiştir.²

Orta Vadeli Program'da (2025-2027) tasarruf tedbirlerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, deprem hariç harcamaların kontrol altında alınarak kamu açığının kademeli olarak düşürülerek ve mali disiplin güçlendirileceği belirtilmiştir.³

5018 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince kamu idarelerinin bütçelerini hazırlarken uymaları gereken ödenek teklif tavanları OVP'de belirlenmiştir. OVP de idarelerin bütçe tekliflerini hazırlarken 2024/7 sayılı Tasarruf Tedbirleri ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde yer alan düzenlemelere uymaları gerektiği vurgulanmıştır.⁴

2025-2027 Dönemi Bütçe Çağrısında da tasarruf tedbirleriyle ilgili ifadelere yer verilmiş, kamu hizmetlerinin verimlilik ve tasarruf anlayışıyla yürütülmesi, tasarruf tedbirlerine uyum sağlanması gerektiği belirtilmiştir.⁵

Bütçe Hazırlama Rehberinde de, personel giderleri, mal ve hizmet alımları ve diğer harcama alanlarında Tasarruf Genelgesinde yer alan ifadelere yer verilerek idarelerin bütçe tekliflerini hazırlarken 2024/7 sayılı Tasarruf Tedbirleri ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde yer alan düzenlemelere uymaları gerektiği vurgulanmıştır.⁶

¹ Detaylı bilgi için: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

² Detaylı bilgi için: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/11/2025-Yili-Cumhurbaskanligi-Yillik-Programi-05112024.pdf> Erişim Tarihi: 10/01/2025

³ Detaylı bilgi için: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

⁴ Detaylı bilgi için: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

⁵ Detaylı bilgi için: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/2025-2027_ButceCagrisi.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

⁶ https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/2025-2027_ButceHazirlamaRehberi.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

2025-2027 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları Genelgesinde de sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirmek üzere kamu harcamalarında tasarruf yapmak temel öncelikler arasında sayılmıştır.⁷

2025-2027 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde de kamu yatırım projelerinin bütçe sınırları içinde kalınarak azami tasarruf anlayışı içinde yürütüleceği; yılı ve takip eden yılların bütçelerinde ilave yük oluşturacak şekilde faaliyet genişlemesine ve iş artışına gidilmeyeceği yönünde düzenlemeler bulunmaktadır.⁸

Tasarrufla ilgili ifadelerin Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi, Yatırım Programı Hazırlıkları Genelgesi ve Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde de yer aldığı görülmüştür. Bütçe hazırlanmasında temel olan söz konusu belgelerde tasarrufla ilgili hususlara yer verilmesinden tasarrufun politika belirleyicilerin de gündeminde geniş yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

8. SONUÇ

Merkezî yönetim bütçesinin hazırlanma süreci; Orta Vadeli Programın Resmî Gazete’de yayımlanması ile başlamaktadır. OVP’ler makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminlerini, bütçe dengesi ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını belirlemektedir.

Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi, Yatırım Programı Hazırlıkları Genelgesi ve Yatırım Programı Hazırlama Rehberinde tasarrufla ilgili ifadelere vurgu yapılmış ve 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi bu anlayışla oluşturulmuştur. OVP’de 2024 yıl sonu TÜFE gerçekleşme oranı % 41,5 olarak tahmin edilmiştir. 2025 yılı TÜFE beklentisi ise % 17,5 olarak yer almıştır. 2024 yılı yeniden değerlendirme oranı ise % 43,93 ‘tür. Genel bütçeli kurumların bütçesine bakıldığında ise 2024 yılında 11.007.879.053.000,00 TL olan toplam bütçenin % 32,68 artışla 2025 yılında 14.605.800.967.000,00 TL öngörüldüğü; dolayısıyla 2025 yılı bütçesinin belirlenmesinde TÜFE ve yeniden değerlendirme oranlarının esas alınmadığı anlaşılmaktadır.

Kurum bazında bakıldığında ise en fazla bütçe artışı olan kurumların sırasıyla; İklim Değişikliği Başkanlığı (% 126,75), TBMM (% 86,83), Göç İdaresi Başkanlığı (% 67,37), Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı (% 65,62), Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı (% 63,86), Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (% 57,60) olduğu görülmüştür.

Tasarrufla ilgili ifadelerin temel politika belgelerinde yer almasından tasarrufun politika belirleyicilerin de gündeminde yer tuttuğu ve merkezi yönetim bütçesinin bu anlayışla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

⁷ <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/2025-2027-Donemi-Yatirim-Programi-Hazirlıkları-Genelgesi.pdf> Erişim Tarihi: 10/01/2025

⁸ <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/2025-2027-Donemi-Yatirim-Programi-Hazirlama-Rehberi.pdf> Erişim Tarihi: 10/01/2025

KAYNAKÇA

- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu
- On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)
- Orta Vadeli Program (2025-2027)
- 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı
- 2025-2027 Dönemi Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi
- 2025-2027 Dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi
- 2024/7 sayılı Tasarruf Tedbirleri ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

BELEDİYE ÖZ GELİRLERİNDEN İŞGAL HARCİ (İŞGALİYE BEDELİ)

Yusuf AKKOYUN
Muhasebat Başkontrolörü

GİRİŞ

Belediyelerin etkin bir hizmet sunumunda bulunabilmeleri için görevleriyle orantılı yeterli gelir kaynaklarına da sahip olması gerekir. Yerel yönetimlere ilişkin düzenlemelerle belediyelerin görev ve sorumluluklarının artmasına karşın gelir kaynaklarında bir artış ve çeşitlendirmeye gidilmediği, öz gelirlerinin yetersiz olduğu ve sıkça borçlanma yoluna başvurularak kaynak yaratılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Belediyeler bir taraftan tasarruf tedbirleri çerçevesinde harcamalarını gözden geçirirken diğer taraftan öz gelirlerini oluşturan vergi ve harçların tahakkuk, tahsil ve takibinde daha dikkatli davranarak bütçelerini etkin ve verimli bir şekilde yönetmek durumdadırlar. Son dönemde belediyelerin gelir yetersizliği dolayısıyla vergi ve sigorta yükümlülüklerini yerine getirmekte güçlük çektikleri, bu nedenle malvarlıklarına haciz konulduğu ve taşınmazlarının satışa çıkarıldığı görülmektedir. Bu durum ise yerel kamu hizmetlerinin sunumundaki nitelik ve sürekliliği olumsuz etkilemektedir.

Vergi, harç, harcamalara katılma payı ve ücretler belediyelerin başlıca öz gelirleri arasında yer almaktadır. Finansal yapıdaki bozulmalar ve nakit ihtiyacı, bu idareler bakımından öz gelir kaynaklarını çok daha öne çıkarmıştır.

Bunlardan makalemize konu olan ve kamuoyunda işgaliye bedeli olarak da bilinen işgal harcı; belediyenin tasarrufunda bulunan yol, kaldırım, meydan, bulvar ve benzeri yerlerde veya açık ya da kapalı pazar yeri olarak düzenlenmiş yerlerde meyve ve sebze başta olmak üzere gıda maddeleri, giyim ve benzerlerinin satışını yapanlardan alınan bir harçtır.

Bu yerlerdeki satışların bir kısmı belediyenin izniyle yapılmakta iken bir kısmı denetim yetersizliği veya başka nedenlerle belediyenin izni dışında yapılabilmektedir.

Yine bu satışların bir kısmı aynı şahıslarca sürekli yani her gün yapılmakta iken bir kısmı pazar olarak bilinen haftanın belli günlerinde yapılmaktadır. Uygulamada işgal harcı, kira ya da ecrimisil alınması gereken durumların genellikle birbirine karıştırıldığı görülmektedir. İşgal harcı bedeli bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyine bağlı olarak kira veya ecrimisil bedelinden daha yüksek olabilmektedir.

Bu makalemizde öz gelirler arasında yeterince dikkat çekmeyen ancak mahalli idare gelirlerinde geçtiğimiz yıl toplam 1,4 milyar TL olarak yer bulan işgal harcının konusu, tahakkuk ve tahsili ile ecrimisil ve kiradan farkları irdelenecektir.

Anahtar kelimeler: Öz Gelir, Harç, İşgaliye.

1. İşgal Harcı Hangi Durumlarda Alınır?

İşgal Harcı 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda düzenlenmiştir.

Belediye sınırları içinde bulunan;

- 1.Pazar veya panayır kurulan yerlerin, meydanların, mezat yerlerinin her türlü mal ve hayvan satıcıları tarafından işgali,
- 2.Yol, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerden bir kısmının herhangi bir maksat için işgali,
- 3.Motorlu kara taşıtlarının park etmeleri için il trafik komisyonlarının olumlu görüşü alınarak belediyelerce şehir merkezlerinde tesis edilen ve işletilen mahallerin çalışma saatleri içinde, taşıtlar tarafından işgali (bisiklet ve motosikletler hariç),

İşgal Harcının konusunu oluşturmaktadır.

Söz konusu yerlerden herhangi birinin, satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesi, işgal harcına tabidir.

Yukarıda sayılan yerlerin izinsiz işgalleri halinde de İşgal Harcı alınır.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan eser, icra ve yapımların tespit edildiği kitap, kaset, CD, VCD ve DVD gibi taşıyıcı materyallerin yukarıdaki yerlerde satışına ise izin verilemez.

Söz konusu Kanuna göre bu yerlerin sadece geçici olarak işgali harca tabidir. Bunların geçici olarak değil de sürekli olarak işgal edilmesi yani aynı kişi tarafından her gün kullanılması İşgal Harcının konusuna girmez.

Bu tür kullanımların belediyenin izniyle gerçekleşmesi halinde kiralama, belediyenin izni veya onayı dışında gerçekleşmesi halinde ise ecrimisil hükümlerine göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere; gerek kiralama gerekse ecrimisil işlemleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilir.

İşgal harcı ya da kira veya ecrimisil alınmadan taşınmazların kullandırılması ise yasal olarak mümkün değildir. Zira 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29. maddesine göre; gerçek veya tüzel kişilere kanunda veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde dayanağı olmadan kamu kaynağı kullandırılmaz, yardımda bulunulamaz veya menfaat sağlanamaz.

2.İşgal Harcının Tahakkuk ve Tahsili ile Mali Büyüklüğüne İlişkin Rakamlar

İşgal Harcını, işgali harca tabi yerleri yukarıda belirtilen maksatlarla işgal edenler ödemekle mükelleftir. İşgal Harcı belediyelerin yetkili kılacakları memur veya kişilerce makbuz karşılığında tahsil edilir.

Söz konusu Harcın tarifesini Kanunun 56. maddesinde düzenlenmiştir. Ödenecek harç miktarı, harcın matrahını oluşturan işgal edilen yerin büyüklüğüne, hayvan ve taşıt adedi ile kullanılan saat başına göre değişecektir. İşgal Harcı kiralama gibi karşılıklı anlaşma ve mübadele ilişkisi dolayısıyla alınan bir bedel değil, vergi gibi kamu hukukuna göre belli bir tarifeyle göre cebren alınan bir amme alacağıdır. Ancak idare Kanunda belirtilen hadler içinde harç bedellerini belirlemekte olup, tarife üzerinde bir değişiklik yapma yetkisi bulunmamaktadır.

Vadesinde ödenmeyen işgal harcı ise 6183 sayılı Kanuna göre cebren tahsil edilecektir.

Bu çerçevede belediye tarafından tahsil edilmesi gereken harçların izin veya protokol yoluyla belediye şirketi veya bir başkası tarafından tahsil edilmesi yasal olarak mümkün değildir.

İşgal Harçları belediyeler tarafından tahsil edilen harçlar içerisinde önemli büyüklüklere ulaşmıştır. Mahalli idarelerce tahsil edilen İşgal Harcı tutarları toplamının 2024 yılı sonunda 2 milyar TL civarında olması beklenmektedir.

Yıllara Göre Toplam Tahsilat Tutarları (Bin TL)	2021	2022	2023	2024 (6 Aylık)
	586.534	829.423	1.401.946	931.049

3. Hangi Hallerde İşgal Harcı Yerine Ecrimisil veya Kira Alınmalıdır?

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, İşgal Harcı 2464 sayılı Kanunda belirtilen yerlerin geçici olarak kullanımı nedeniyle alınan bir bedeldir. Bu nedenle sürekli yani her gün veya kesintisiz olarak yılın büyük bir bölümünde kullanılan alanlar İşgal Harcının konusu değildir. Bu tür kullanımların belediyenin izniyle gerçekleşmesi halinde kiralama, belediyenin izni veya onayı dışında gerçekleşmesi halinde ise ecrimisil hükümlerine göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

Örneğin, belli bir etkinlik için veya belli bir günde yol, meydan ya da kaldırım üzerinde kurulan tezgâh veya çadır tarifeye göre İşgal Harcına tabidir. Bu yerlerde bir büfe veya kafeteryanın işletilmesi halinde ise süreklilik arz eden kullanım şeklinden dolayı kira veya ercimisil talep edilmesi gerekir. Sayıştay'ın konuya ilişkin kararları da bu yöndedir.

Kira alınması gereken yerler doğrudan belediye tarafından şahıslara kiraya verilebileceği gibi bu tür yerlerin belli bir işletmeciyeye kiraya verilip işletmeci ile o yerlerin kullanıcıları arasında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun alt kiralama hükümleri çerçevesinde yapılan sözleşmeye göre kullandırılması da mümkündür. Her iki halde de kiralamanın 2886 sayılı Kanunun kiralama hükümleri çerçevesinde ihale yoluyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

4. Adli ve Mali Yaptırımlar: Aykırılık Kamu Zararı Doğurur Mu?

Belediye tarafından tahsil edilmesi gereken İşgal Harcının tahsil edilmemesi veya başka kişiler tarafından tahsil edilmesi bir taraftan belediyenin zararına sonuç doğururken diğer taraftan bu kişilere haksız kazanç sağlamaktadır. Kamu zararı veya haksız kazanç oluşması Türk Ceza Kanunu'na göre adli sorumluluk gerektirdiği gibi mali sorumluluk da doğurmaktadır.

İşgal Harcının hiç alınmaması veya eksik alınması 5018 sayılı Kanuna göre “İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” ve “Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması veya idare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” hali kapsamında kamu zararını oluşturmaktadır.

İşgal Harcı alınması gerekirken kira veya ecrimisil alınması ya da kira veya ecrimisil alınması gerekirken İşgal Harcı alınması halinde ise kamu zararının varlığı ve miktarı mevzuata aykırı işlemin kamu kaynağındaki artışa engel olup olmadığına göre belirlenecektir.

Böylece örneğin İşgal Harcı alınması gerekirken kira bedeli alınmışsa ve kira bedeli İşgal Harcının belirlenen tarifesindeki miktarından fazla ise ortada mevzuata aykırı bir işlem bulunmasına karşın kamu zararının varlığından söz edilemeyecektir.

İşgal Harcı alınması gerekirken kira bedeli alınması ve kira bedelinin İşgal Harcının belirlenen tarifesinden az olması halinde ise kamu zararının miktarı alınmayan işgal harcının tutarı kadar değil, işgal harcı alınmış olsaydı kamu kaynağında meydana gelecek artış ile tahsil edilen kira bedeli arasındaki fark kadar olacaktır. Aynı mukayese kira bedeli alınması gerekirken İşgal Harcı alınması halinde de yapılmalıdır.

Öte yandan kamu zararının varlığı halinde mali sorumluluğun yanı sıra görevi kötüye kullanma ve benzeri adli sorumluluk hallerinin de ayrıca değerlendirme konusu yapılması gerekecektir.

SONUÇ

Hızlı kentleşme ve toplumsal gelişmelerle birlikte altyapı ve sosyal sorumluluklara ilişkin olarak kent sakinlerinin yerel yönetimlerden yükselen beklentileri, belediyelerin finansman gereksinimini daha da çok artırmıştır. Belediye bütçeleri daha çok merkezi vergi gelirlerinden aktarılan paylara dayanmaktadır. Bütçe dengesizliği içerisinde yerel yönetimlerin borçlarının giderek artması öz gelirler üzerinde daha çok durulmasını gerektirmektedir.

Belediyenin öz gelirleri arasında yer alan İşgal Harcı, yol, kaldırım, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerin geçici olarak işgal edilmesi halinde 2464 sayılı Kanuna göre alınan vergi benzeri bir mali yükümlülüktür. Bu kapsamda mahalli idarelerce 2024 yılı sonunda 2 milyar TL civarında bir tahsilata ulaşılması beklenmektedir. Vadesinde ödenmeyen işgal harçlarının 6183 sayılı Kanuna göre cebren tahsili gerekir.

Harca tabi yerlerin geçici olarak değil de sürekli yani kesintisiz olarak kullanılması halinde ise İşgal Harcı değil, kira veya ecrimisil talep edilmesi gerekmektedir. Söz konusu işlemler ise 2886 sayılı Kanundaki hükümlere göre gerçekleştirilecektir.

Diğer taraftan İşgal Harcının hiç alınmaması veya eksik alınması 5018 sayılı Kanuna göre kamu zararı oluşturacaktır. Harca tabi kamusal alanların herhangi bir bedel ödmeden işgal edilmesi ya da ücretsiz tahsis ve benzeri uygulamalara konu edilmesi makalemizde ayrıntılı olarak ele alınan mevzuata aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle yerel yönetimlerin sağlıklı bir mali yapıya kavuşturulabilmesi için bütçe yapılarının gözden geçirilerek öz gelirlerinin çeşitlendirilmesi ve artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmasının yanı sıra mevcut vergi ve harçlara yönelik vergilendirme işlemlerinin de etkin bir şekilde yerine getirilmesi gerekir.

KALKINMA AJANSLARININ MALİ YAPILARI

Özkan COŞAR

Muhasebat Başkontrolörü

Öz

Kalkınma ajansları kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak hedefiyle kurulmuştur. Bu çalışmamızda kalkınma ajanslarının mali yapılarına ilişkin temel bilgilerle beraber, ajansların mali saydamlık ilkesi gereğince kamuoyuna açık bir şekilde yayınladıkları mali verileri irdelenerek, bunların tabi oldukları mali kurallara uyum seviyeleri analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler

Kalkınma Ajansı, Kalkınma, Bölgesel Gelişme, Kamu Kaynakları

1. Giriş

Kalkınma ajanslarının kuruluşunu ve hukuki yapısını şekillendiren en önemli etken AB üyelik süreci ve bu süreçteki gelişmelerdir. Avrupa Birliği, hedeflerine ulaşabilmek için üye ülkelerin bölge düzeyinde gelişmesine, bölgesel uyumuna ve bölgeler arası gelişmişlik farkının kapatılmasına önem vermektedir. AB Müktesebatının Üstlenmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programında yer alan hedefi gerçekleştirmek üzere 2001-20129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılmış ve “Düzey” olarak ifade edilen 3 kademeli NUTS¹ bölge sistemi ülkemizde de kullanılır hale gelmiştir. Bu çerçevede, Düzey-2 sınıflandırmasına uygun olarak 26 bölgede bölgesel kalkınma hedefli yeni kuruluşlar kurulması ihtiyacı doğmuş ve bu amaçla 2006 yılında 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.²

Ajanslar, bölgeler esas alınarak Cumhurbaşkanı kararı ile kurulmaktadır. Kalkınma ajanslarında, tüzel kişiliğe haiz ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde³ düzenlenmemiş bütün işlemleri için özel hukuk hükümleri uygulanmaktadır. Ajansların karar organı yönetim kuruludur. Ajansları yönetim kurulu başkanı temsil etmekte olup yönetim kurulu başkanı ise Validir. Yönetim kurulu, tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, ajans genel sekreteri, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, ajans genel sekreteri, büyükşehir olmayan illerin il genel meclisi başkanları ve ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşmaktadır.

Ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sorumludur. Bakanlık bu çerçevede;

¹ İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics)

² T.C. Sayıştay Başkanlığı 2018 yılı Kalkınma Ajansları Genel Denetim Raporu s.25

³ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

a) Bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltıcı tedbirleri alır; plânlama, programlama ve projelendirme konularında ajanslara rehberlik ve danışmanlık yapar, plân ve programların uygulanmasını izler ve değerlendirir.

b) Ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usul ve esasları belirleyerek, bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır.

c) Bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirler.

ç) Ajanslar arası işbirliğini sağlar ve ortak proje arası işbirliğini sağlar ve ortak proje üretimini destekler.

d) Ajansların işlevlerini etkili ve verimli olarak yerine getirebilmesi için merkezî düzeyde ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

e) Plân ve programlara, yapılacak desteklere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usuller ile yatırım destek ofislerinin çalışma usul ve esaslarını ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirler.

2. Kalkınma Ajanslarının Görev ve Yetkileri

Kalkınma ajanslarının görev ve yetkileri 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde⁴ yer almaktadır. Buna göre ajanslarının görev ve yetkileri şunlardır;

a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.

b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek veya Ajans personel sayısının yeterli olmadığı durumda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının onayı ile izlemesini ve değerlendirmesini yaptırmak ve sonuçlarını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirmek.

c) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde büyüme potansiyeli taşıyan şirketlerin ve girişimcilerin desteklenmesine yönelik girişim sermayesi fonlarına katılım sağlamak.

ç) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.

d) Bölge plan ve programlarını dikkate alarak kapsamı ve usulleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenmek üzere bölgelerindeki diğer projeleri izlemek.

e) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.

f) Bölgesel gelişmeye yönelik Ajansa tahsis edilen iç ve dış kaynaklı fonları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.

g) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi,

⁴ Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.

ğ) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

h) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.

ı) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

i) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

j) Ajansın faaliyetleri, malî yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayımlanacağı bir internet sitesi oluşturmak.

3. Kalkınma Ajanslarının Mali İşlemleri

Kalkınma ajanslarının bütçelerinin hazırlanması ve uygulanması, malî kaynaklarının yönetilmesi ve kontrolü, hesap ve kayıtların tutulması ve raporlanmasında kullanılacak muhasebe standartları ile malî tabloların zamanında, doğru ve uluslararası standartlara uygun, yönetimin ve ilgili diğer kişilerin bilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması ve raporlanması ve bu iş ve işlemlerin yürütülmesinde görevli olan Ajans personelinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar 28.09.2006 tarihli ve 26303 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde yer almaktadır.

3.1. Ajansların Gelirleri

Ajansların gelirleri Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 25'inci maddesinde yer almaktadır. Buna göre ajansın gelirleri aşağıda yer alan kalemlerden oluşmaktadır.

a) Bir önceki yıl gerçekleşen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından vergi iadeleri ile mahalli idarelere ve fonlara aktarılan paylar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden binde beş oranında her yıl ayrılacak transfer ödeneğinden, her bir Ajans için nüfus, gelişmişlik düzeyi ve performans ölçütlerine göre belirlenecek pay,

b) Avrupa Birliği ve diğer uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklar,

c) Faaliyet gelirleri,

ç) Bir önceki yıl gerçekleşen bütçe gelirleri üzerinden, bölgedeki il özel idareleri için; borçlanma, tahsisi mahiyetteki gelirler ile genel ve özel bütçeli kuruluşlardan alınan yardımlar kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir ve belediyeler için; borçlanma ve tahsisi mahiyetteki gelir kalemleri hariç tutulmak üzere yüzde bir oranında cari yıl bütçesinden aktarılacak pay,

d) Bölgedeki sanayi ve ticaret odalarının, bir önceki yıl kesinleşmiş bütçe gelirlerinin yüzde biri oranında, cari yıl bütçesinden aktarılacak pay,

- e) Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca yapılan bağış ve yardımlar,
- f) Bir önceki yıldan devreden gelirler.

3.2. Ajansların Giderleri

Ajansların giderleri Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 27'inci maddesinde yer almaktadır. Buna göre ajansın giderleri; plan, program ve proje giderleri, araştırma ve geliştirme giderleri, proje ve faaliyet destekleme giderleri, tanıtım ve eğitim giderleri, taşınır ve taşınmaz mal ile hizmet alım giderleri, yönetim ve personel giderleri ve diğer giderlerden oluşmaktadır. Bahse konu Yönetmeliğin 27'nci maddesinin son fıkrasında ise "ajansın yıllık personel giderleri toplamı, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde on beşini aşamaz" düzenlemesi yer almaktadır.

3.3. Ajansların Muhasebe Düzeni

Ajansların muhasebesi, 23/12/2014 tarihli ve 2014/7052 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin ikinci bölümünde belirlenen ve muhasebe ilke ve kurallarının dayanağını oluşturan temel muhasebe kavramları ile faaliyet sonuçları tablosu, bütçe uygulama sonuçları tablosu, nazım hesaplara ilişkin ilkeler ve varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar ilkelerinden oluşan bilanço ilkeleri ile üçüncü bölümünde belirlenen muhasebe standartları, kurallar ve uygulamalara ilişkin hükümler çerçevesinde yürütülmektedir.

Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğine göre muhasebe işlemleri, yevmiye tarihi ve müteselsil sıra numarasına göre ve maddeler hâlinde önce yevmiye defterine kaydedilir; buradan da usulüne göre büyük defter ve yardımcı hesap defterlerine sistemli bir şekilde dağıtılır. Muhasebeleştirme belgesi olarak, 10/03/2006 tarihli ve 26104 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ekinde belirlenmiş olan belgelerden, yürütülen malî iş ve işlemlere uygun olanlar kullanılmaktadır. Ajansların faaliyet gelir ve giderleri tahakkuk ettirildikleri mali yılın hesaplarında gösterilmektedir. Bütçe gelirleri nakden veya mahsuben tahsil edildiği, bütçe giderleri ise ödendiği yılda muhasebeleştirilerek, hesaplar mali yıl esasına göre tutulmaktadır.

Hesaplara ilişkin işlemler, değerlerin alınıp verilmesi ve kaydedilmesinde kullanılacak alındı, defter ve belge örnekleri, dönem sonu işlemleri gibi hususlarda Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde hüküm bulunmayan hâllerde 10/03/2006 tarihli ve 26104 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümleri kıyasen uygulanmaktadır.

3.4. Ajansların Ödeme Belgeleri

Ajanslar tarafından yapılacak ödemelerin, ödeme karşılığında alınan fatura veya fatura yerine geçen belge, ücret bordrosu gibi belgelere dayandırılması esas olup, bunun dışında Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümleri kıyasen uygulanmaktadır. Harcamanın türüne göre, zorunlu hâllerde bu belgeler dışında harcamaya ilişkin diğer belgeler de kullanılmaktadır.

Yapılan harcamalarda kullanılan kanıtlayıcı belgeler, harcamalara esas teşkil eder; ancak bu belgelerin içeriğinden ve doğruluğundan harcamayı gerçekleştirenler sorumlu tutulmaktadır.

3.5. Ajansların Vergisel Yükümlülükleri

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanuna göre ajanslar; alacaklarının tahsili, taşınır ve taşınmaz mallarının alım, satım, kiralama ve devri, mal ve hizmet alımları, proje ve faaliyet desteği kapsamında yapılacak işlemler ve düzenlenecek kâğıtlar ile ilgili olarak damga vergisi, harç ve fondan; yapılacak bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden muaf tutulmaktadır.

3.6. Ajansların Mali Yönetim Yeterliği

Ajansların kaynaklarını kullanabilme ve hesap verebilme yeterliğini tespit edebilmek amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kurumların temsilcilerinin katılımıyla mali yönetim yeterliği denetimi yapılmaktadır. Bu çerçevede 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 187 nci maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi ile 207 nci maddesine dayanılarak Kalkınma Ajansları Denetim Yönetmeliği hazırlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik gereğince, ajansların destekleri için kaynak kullanımı ve bu amaçla Bakanlık bütçesinden transfer ödeneğinin kullanılması, ancak mali yönetim yeterliklerinin uygun bulunması halinde gerçekleştirilmektedir. Denetim sonucunda başarısız bulunan ajansın kaynak kullanımı, bir sonraki denetimde başarılı bulunup mali yönetim yeterliğinin verilmesine kadar Bakanlık tarafından denetim raporunun Bakanlığa sunulduğu tarihten itibaren en geç bir ay içinde askıya alınmaktadır.

3.7. Ajansların Bütçe Uygulama Sonuçlarının Analizi

➤ A Kalkınma Ajansı⁵

Mali saydamlık ilkesi gereğince A Kalkınma Ajansının kamuoyuna açık bir şekilde kendi internet sitelerinde yayınladıkları mali verilerinden bazılarını yandaki tabloda yer verilmiştir. A Kalkınma Ajansının “Bütçe Giderleri” tablosu incelendiğinde 2024 yılında (30.06.2024 itibarıyla) toplam bütçe giderinin 43.233.339,89 TL olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bütçe giderinin ise %81,2’sini “Genel Hizmetler” (35.114.377,73 TL) kalemi oluşturmaktadır. Ajansın 30.06.2024 itibarıyla “Genel Yönetim Hizmetleri” kaleminde ise 33.649.031,22 TL harcama görülmektedir.

BÜTÇE TERTİBİ ADI	ÖDENEK TUTARI	KULLANILAN ÖDENEK TUTARI
Genel Hizmetler	115.118.647,70 TL	35.114.377,73 TL
Genel Yönetim Hizmetleri	91.056.838,82 TL	33.649.031,22 TL
İzleme Değ. Ve Koor. Hizmetleri	9.056.808,88 TL	400.470,48 TL
Plan, Program Ve Proje Hizmetleri	1.670.000,00 TL	316.705,73 TL
Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	1.455.000,00 TL	0,00 TL
Tanıtım ve Eğitim Hizmetleri	11.880.000,00 TL	748.170,30 TL
Proje ve Faaliyet Destekleme Hizmetleri	50.738.783,33 TL	8.118.962,16 TL
Proje Destekleme Giderleri	43.000.000,00 TL	8.118.962,16 TL
Faaliyet Destekleme Giderleri	7.738.783,33 TL	0,00 TL
TOPLAM	165.857.431,03 TL	43.233.339,89 TL

⁵ Çalışmamızda kurum adlarına yer verilmeden ajanslardan alfabetik olarak bahsedilmiştir.

Kurumun kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek üzere ana faaliyetlerinden olan proje destekleme giderleri ise 2024 yılında (30.06.2024 itibariyle) 8.118.962,16 TL olarak gerçekleşmiştir. Proje destekleme giderlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payının % 18.8 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ana faaliyet için yapılan harcamaların bütçe içerisindeki oransal dağılımı oldukça dikkat çekicidir. Ajansın Genel Yönetim Hizmetleri kaleminde gerçekleşen giderlerin detayını görmek maksadıyla bütçe uygulama sonuçları tablosu incelenmiştir. 35.114.377,73 TL harcama yapılan “Genel Hizmetler” kaleminin 29.751.609,80 TL’sinin personel giderlerinden (sosyal güvenlik primi dahil), geriye kalan 5.362.767,93 TL’nin ise mal ve hizmet alım giderlerinden oluştuğu görülmektedir. Personel giderlerinin proje destekleme giderlerine nazaran bütçe giderlerinin önemli bir kısmına tekabül etmesinden dolayı ajansın faaliyet raporunun insan kaynakları bölümü incelenmiştir. Ajansta toplam 36 personelin istihdam edildiği, personelden 9’unun yardımcı personel, 5 kişinin de destek personeli olduğu görülmüştür. Netice itibariyle ana faaliyeti icra eden uzman personel sayısı ile yardımcı personel arasındaki oransal dağılımdaki dengesizliğinin mali tablolara olumsuz yansıdığı söylenebilir. Diğer taraftan Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 27’inci maddesinde “ajansın yıllık personel giderleri toplamı, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde on beşini aşamaz” düzenlemesi yer almaktadır. Ajansın gerçekleşen en son yıl (2023) bütçe gelirinin 84.437.796,98 TL olduğu görülmüştür. Yönetmelikte yer alan mali kurala göre personel giderlerinin 12.665.669,55 TL’yi aşmaması gerekmesine karşın, ajansın 2024 yılı ilk altı aylık döneminde 29.751.609,80 TL personel gideri (sosyal güvenlik primi dahil) gerçekleşmiştir.

A Kalkınma Ajansı’nın 2024 yılında (30.06.2024 itibariyle) 37.782.606,01 TL bütçe geliri tahsilatı olduğu görülmektedir. Bütçe gelirinin 15.091.039,00 TL’den oluşan önemli kısmı merkezi yönetim bütçesinden aktarılmıştır. Ajansların destekleri için kaynak kullanımı ve bu amaçla Bakanlık⁶ bütçesinden transfer ödeneğinin kullandırılması, ancak mali yönetim yeterliklerinin uygun bulunması halinde gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle A Kalkınma Ajansına merkezi yönetim bütçesinden pay aktarıldığından mali yeterliğinin uygun görüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer taraftan 2024 yılı ilk altı ayında gerçekleşen toplam 43.233.339,89 TL gidere karşılık toplam 37.782.606,01 TL gelir tahsil edilmiştir.

GELİR ADI	TAHMİN TUTARI	TAHSİLAT TUTARI
Merkezi Yönetim Bütçesinden Aktarılan Paylar	58.233.859,56 TL	15.091.039,00 TL
İl Özel İdarelerinden Aktarılan Paylar	9.596.368,99 TL	9.596.368,44 TL
Belediyelerden Aktarılan Paylar	40.429.937,91 TL	7.110.650,48 TL
Sanayi ve Ticaret Odalarından Aktarılan Paylar	667.394,72 TL	255.120,82 TL
Avrupa Birliği ve Diğer Uluslararası Fonlardan Sağlanan Kaynaklar	0,00 TL	0,00 TL
Faaliyet Gelirleri	0,00 TL	42.065,24 TL
Bağış ve Yardımlar	0,00 TL	0,00 TL
Alacaklardan Tahsilatlar	7.000.000,00 TL	1.144.503,30 TL
Proje ve Faaliyet Destek Ödemelerinden İadeler	0,00 TL	4.157.491,65 TL
Diğer Gelirler	0,00 TL	385.367,08 TL
Ret ve İadeler (-)	0,00 TL	0,00 TL
TOPLAM	115.927.561,18 TL	37.782.606,01 TL

⁶ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

➤ B Kalkınma Ajansı⁷

Mali saydamlık ilkesi gereğince ajansların kamuoyuna açık bir şekilde kendi internet sitelerinde yayınladıkları mali verilerinden bazılarını aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. “Tahmin Edilen ve Gerçekleşen Gelirler- 30 Haziran 2024” başlıklı tabloya⁸ göre örnek olarak seçilen B Kalkınma Ajansı’nın 2024 yılında (30.06.2024 itibarıyla) 79.380.975,32 TL bütçe geliri tahsilatı olduğu görülmektedir. Bütçe gelirinin 49.919.922,00 TL den oluşan büyük kısmı merkezi yönetim bütçesinden aktarılmıştır.

Tahmin Edilen ve Gerçekleşen Gelirler- 30 Haziran 2024

GELİR ADI	TAHMİN TUTARI	TAHSİLAT TUTARI
Merkezi Yönetim Bütçesinden Aktarılan Paylar	75.000.000,00	49.919.922,00
İl Özel İdarelerinden Aktarılan Paylar	6.915.245,99	7.436.966,48
Belediyelerden Aktarılan Paylar	24.887.217,66	17.578.537,82
Sanayi ve Ticaret Odalarından Aktarılan Paylar	977.913,37	332.470,09
Avrupa Birliği ve Diğer Uluslararası Fonlardan Sağlanan Kaynaklar	7.000.000,00	0,00
Faaliyet Gelirleri	0,00	11.444,50
Bağış ve Yardımlar	16.038.944,18	0,00
Alacaklardan Tahsilatlar	5.000.000,00	758.421,94
Destek Ödemelerinden İadeler	2.000.000,00	504.499,49
Diğer Gelirler	8.757.181,23	2.838.713,00
Ret ve İadeler (-)	0,00	0,00
	146.576.502,43	79.380.975,32

“Tahmin Edilen ve Gerçekleşen Giderler- 30 Haziran 2024” başlıklı tabloya B Kalkınma Ajansı’nın 2024 yılında (30.06.2024 itibarıyla) 45.386.531,09 TL bütçe gideri olduğu görülmektedir. Bütçe giderinin ise %81,5’ini “Genel Hizmetler” (36.983.444,85 TL) kalemi oluşturmaktadır. Ajansın 30.06.2024 itibarı ile “Genel Yönetim Hizmetleri” kalemi için de 33.495.148,04 TL harcama yaptığı görülmektedir. Ajansın kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek üzere ana faaliyetlerinden olan proje destekleme giderleri ise 2024 yılında (30.06.2024 itibarıyla) 8.403.086,24 TL olarak gerçekleşmiştir. Proje destekleme giderlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payının % 18.5 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ana faaliyet için yapılan harcamaların bütçe içerisindeki oransal dağılımı oldukça dikkat çekicidir. Ajansın Faaliyet Raporunda Genel Yönetim Hizmetleri kaleminde gerçekleşen giderlerin detayına ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır. Ancak faaliyet raporunun insan kaynakları

Tahmin Edilen ve Gerçekleşen Giderler- 30 Haziran 2024

BÜTÇE TERTİBİ ADI	ÖDENEK TUTARI	KULLANILAN ÖDENEK TUTARI
Genel Hizmetler	94.365.000,00	36.983.444,85
Genel Yönetim Hizmetleri	65.470.000,00	33.495.148,04
İzleme Değerlendirme Ve Koordinasyon Hizmetleri	0,00	0,00
Plan, Program Ve Proje Hizmetleri	2.965.000,00	112.435,00
Araştırma Ve Geliştirme Hizmetleri	15.600.000,00	2.441.550,82
Tanıtım Ve Eğitim Hizmetleri	10.330.000,00	934.310,99
Proje Ve Faaliyet Destekleme Hizmetleri	127.904.177,91	8.403.086,24
Proje Destekleme Giderleri	118.904.177,91	8.403.086,24
Faaliyet Destekleme Giderleri	9.000.000,00	0,00
	222.269.177,91	45.386.531,09

⁷ Çalışmamızda kurum adlarına yer verilmeden ajanslardan alfabetik olarak bahsedilmiştir.

⁸ Tablolar Kalkınma Ajanslarının internet sitelerinde yer alan mali raporlarından alınmıştır.

bölümü incelendiğinde toplam 39 personelin istihdam edildiği, yönetici ve koordinatörler dışında 14 uzman, 5 Destek personeli ve 11 yardımcı personelin bulunduğu görülmüştür. Ajansta neredeyse uzman sayısı kadar yardımcı personelin istihdam edilmesi oldukça çarpıcı bir durumdur.

4. SONUÇ

Kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak hedefiyle kurulan Kalkınma Ajanslarına mer'i mevzuatta çok önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Ancak geline aşamada çalışmamızda da örnek olarak incelenen bazı ajansların bütçelerinin, kendilerine yüklenen bu çok önemli ve kıymetli görev ve hedefleri gerçekleştirmek için sınırlı kaldığı değerlendirilmektedir. Özellikle çalışmamızda inceleme konusu yapılan ajansların bütçe giderlerinin büyük kısmının personel giderlerinden oluşması, ana faaliyet konusu olan proje destekleme giderlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payının % 18 civarında gerçekleşmesi çarpıcı bir durumdur. Netice itibariyle ajansların bütçe uygulama sonuçlarının, faaliyetlerinin ve performanslarının kuruluş amaçları doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç bulunduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun
2. 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
3. Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği
4. T.C. Sayıştay Başkanlığı 2018 yılı Kalkınma Ajansları Genel Denetim Raporu s.25
5. <https://ka.gov.tr/kalkinma-ajanslari>

MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDA ÖZEL HESAPLARIN ANALİZİ

Şeyma Göksun AKTAŞ

Hazine ve Maliye Uzm. Yrd.

Giriş

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kapsamlı şekilde düzenlenmiş olan Türkiye kamu mali yönetim sistemi; mali disiplin, hesap verebilirlik ve şeffaflık gibi temel ilkeler üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkelerin amacı, kamu kaynaklarını etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanarak mali istikrarı sağlamaktır. Ancak, bu düzenlemelere rağmen bütçe dışı uygulamalar kamu maliyesinin çeşitli alanlarında önemini korumuştur. Özellikle “özel hesaplar” kamu mali yönetimi çerçevesinde esneklik sağlama kabiliyetiyle öne çıkan ancak bütçe disiplini ve şeffaflık açısından istisna teşkil eden bir araç olarak dikkat çekmektedir.

Özel hesaplar, belirli faaliyetlerin ve projelerin finansmanında sağladığı esneklik nedeniyle tercih edilmekte ancak bu durum kamu mali yönetimi ilkeleri ile çelişen bir yapı ortaya koymaktadır. 5018 sayılı Kanunda tanımı bulunmayan ve ikincil mevzuat çerçevesinde kısmi düzenlemelere tabi olan özel hesaplar, uygulamada tereddütlere, hatalı muhasebeleştirilmelere ve denetim eksikliklerine yol açmaktadır. Bu uygulamalar, kamu kaynaklarının etkin kullanılması ilkesine zarar verdiği gibi, mali disiplini ve hesap verilebilirliği de zayıflatmaktadır.

Bu çalışmada, bütçe birliği, hesap verilebilirlik ve mali disiplin üzerine kurulu bir sistemde bütçe dışı bir uygulama olarak değerlendirilebilecek özel hesaplar incelenecektir.

Özel Hesap Nedir?

“Özel Hesap” idarelerin tahsilat ve ödeme hesaplarından bağımsız olarak genellikle belirli bir proje ya da faaliyet kapsamında kullanılmak üzere özgülünen, Hazine tahsilat ve ödeme hesapları haricinde, bütçe ile ilişkilendirilmeyen ve dolayısıyla 5018 sayılı Kanunun 13’üncü maddesinde yer verilen; bütçenin “*Tüm gelir ve giderler gayri safi olarak bütçelerde gösterilir.*”, “*Belirli gelirlerin belirli giderlere tahsis edilmemesi esastır.*”, “*Kamu idarelerinin tüm gelir ve giderleri bütçelerinde gösterilir.*” ilkelerine istisna teşkil eden banka hesaplarını ifade etmektedir.

Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmelik dâhilinde; “b) Özel hesap: Avrupa Birliği, uluslararası kuruluşlar veya uluslararası konsorsiyumlardan kamu idareleri bünyesinde geliştirilen projeler için aktarılan hibe niteliğindeki tutarların izlendiği hesapları,” ifadesiyle, Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmelikte; “Özel hesap: Yılları merkezi yönetim bütçe kanunu ya da diğer kanun hükümleri gereğince belirli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi veya projelerin desteklenmesi ve benzeri amaçlar için banka nezdinde kamu idaresi adına açılan ve işlemleri muhasebe birimi tarafından yürütülen hesabı,” düzenlemesiyle, Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmelikte; “j) Özel hesaplar: İlgili mevzuatı uyarınca kamu idarelerinin bütçe ödeme ve tahsilatları dışında kalan tahsilat ve/veya ödemeleri için açılan her türlü banka

hesabı ile proje özel hesaplarını,” hükümleri ile özel hesabın tanımına ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Özel Hesabın Açılması

Özel hesap uygulamasının etkili, ekonomik ve verimli şekilde yürütülmesini sağlamak üzere uygulamanın takibi ve yönlendirilmesine ilişkin yetki esas olarak, Strateji ve Bütçe Başkanlığının teşkilatını ve görevlerini düzenleyen 13 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (r) bendinde yer verilen *“Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşlerini de alarak merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait olan merkezi yönetim bütçesi dışındaki diğer her türlü bütçe, fon, döner sermaye, özel hesap ve proje hesabı için genel ilke ve stratejileri tespit etmek, gerekli görülenler için bütçelerinin onaylanması zorunluluğu getirmek, uygulamalarına yön vermek ve izlemek, harcamaların etkili, etkin, ekonomik ve verimli olmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak.”* düzenlemesi ile Cumhurbaşkanlığına bağlı Strateji ve Bütçe Başkanlığına verilmiştir. Başkanlık, özel hesapların açılması hususunda görüşünü *“özel hesapların kanun veya kanun gücüne denk bir mevzuatta hüküm bulunması koşuluyla açılabilceği”* yönünde açıklamıştır.

Ayrıca, 17.10.2017 tarihli ve 30213 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmeliğin 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde düzenlenen özel hesap tanımında da özel hesapların yılları merkezi yönetim bütçe kanunu ya da diğer kanun hükümleri gereğince açılan hesaplar olduğu hususu vurgulanmaktadır.

Bu çerçevede, yukarıda yer verilen düzenlemelerde de belirtildiği üzere özel hesap açılmasının ancak ilgili kanunlarında yer alan özel hükümler doğrultusunda ve yılları merkezi yönetim bütçe kanunlarıyla mümkün olmakla birlikte söz konusu koşulların sağlanmaması halinde Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütün gelir ve giderlerinin bütçelerinde gösterilmesi esastır (Çağan,1986). Genel bütçe kapsamında bulunan kamu idarelerinin özel hesap açılması ihtiyacı bulunulması halinde, bağlı olduğu muhasebe birimine yazı aracılığıyla özel hesap açılması yönündeki talebini dayanaklarıyla ve gerekçeleriyle iletmekte olup muhasebe birimlerince ise bu talepler Hazine ve Maliye Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğü) gönderilmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) söz konusu taleplere ilişkin incelemede bulunmaktadır. Bu inceleme, Strateji ve Bütçe Başkanlığından alınan görüşte yer verilen *“özel hesapların kanun veya kanun gücüne denk bir mevzuatta hüküm bulunması koşuluyla açılabilceği”* ifadesine istinaden, talep edilen özel hesabın açılmasına yönelik ilgili kanununda açıkça yetki veren bir düzenleme bulunup bulunmadığının tespiti ile sınırlıdır. Yapılan inceleme neticesinde mevzuat dayanağı bulunduğu tespit edilen ve açılması Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü tarafından da uygun bulunan özel hesaplar, ilgili idare için muhasebe birimi vergi kimlik numarası ile açılmaktadır.

KEÖS’ün 8’inci maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında, Hazine ve Maliye Bakanlığına verilen ve Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından üstlenilen yetki, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri tarafından talep edilen özel hesapların açılması sürecinde karşılaşılabilecek

olumsuzlukların en aza indirilmesi amacıyla belirli özel hesap türleri için muhasebe birimlerine devredilmiştir.

Bu doğrultuda benimsenen usul gereği; TÜBİTAK, Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşlar, Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıkları ve Kalkınma Ajansları tarafından desteklenen projelerde, proje karşılığında hesaplarına para aktarılacak olan idare muhasebe hizmeti alıyor olduğu muhasebe birimine projeye ilişkin gerekli bilgileri içeren resmi yazı ile başvuruda bulunur. Muhasebe birimi, özel hesap açılması talebine ilişkin mevzuat dayanağı bulunup bulunmadığına dair incelemede bulunur. İnceleme sonucunda açılmasında sakınca bulunmayan özel hesap doğrudan muhasebe birimi takdiri ile açılır ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığı izni aranmaz. Açılan hesabın vergi kimlik numarası ve IBAN bilgileri Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğüne iletilir.

Özetle, mevzuat dayanağı bulunduğu sürece, bu özel hesap türleri için hesabın açılıp açılmayacağına ilişkin değerlendirme muhasebe birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Yetki devri yapılmayan özel hesaplar için ise Hazine ve Maliye Bakanlığında izin alma gerekliliği devam etmektedir.

Genel bütçe kapsamı dışında bulunan kamu idareleri için ise daha önce herhangi bir izin süreci söz konusu değilken, 09.08.2018 tarihinde Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle birlikte tüm hesap açma işlemleri izne tabi hale getirilmiştir. Uygulamaya ilişkin kapsam ve takvim çalışması Hazine ve Maliye Bakanlığı (Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü) tarafından üstlenilmekte olup ayrıca 17 sayılı Tek Hazine Kurumlar Hesabı Kapsamına Alınacak Kamu İdareleri ve Hesapların Belirlenmesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın 08.08.2018 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birçok idare Tek Hazine Kurumlar Hesabı kapsamına alınmıştır.

Diğer bir deyişle, Yönetmeliğin 10'uncu maddesinin "(1) Tek Hazine Kurumlar Hesabı uygulaması kapsamına alınan kamu idareleri TCMB nezdinde hesap açma ve kapatma talepleri ile Muhabir Banka ve diğer yurt içi bankalarda hesap açma, dönüştürme ve kapatma taleplerini Bakanlığa bildirir. (2) Bakanlıkça; hesap açma, dönüştürme ve kapatma talepleri değerlendirilir ve uygun görülen talepler ilgili kamu idaresine bildirilir." hükmü ile kapsam dâhilindeki idarelerce özel hesap açılmasına ilişkin taleplerin Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bildirilmesi uygulamasına geçilmiştir. Ancak, genel bütçe kapsamındaki idarelerden farklı olarak talebe ilişkin değerlendirme Muhasebat Genel Müdürlüğü dâhil olmaksızın doğrudan Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Bunun yanı sıra genel bütçe kapsamı dışındaki idarelerin genel bütçeli idarelerden farklı olarak özel hesaplarını, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş. ve muhabiri banka dışında bir kamu sermayeli banka bünyesinde açabilme yetkisine sahiptir. Bu husus, Kamu Haznedarlığı Yönetmeliğinin "Uygulama ve kullanılacak araçlar" başlıklı 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında "*Genel bütçe kapsamı dışındaki kamu idareleri, kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını kamu sermayeli bankalarda aşağıdaki araçları kullanarak değerlendirmekle yükümlüdür: ...*" hükmü ile düzenlenmiştir.

Özel Hesapların Finansmanı

Özel hesapların hem iç hem de dış finansman kaynaklarınca finanse edilmesi mümkündür. Ancak, yurtiçi ve yurtdışından sağlanan mali kaynaklar farklı mevzuat hükümlerine tabi tutulur. Uluslararası anlaşmalar kapsamında projelere özgülenen ve uluslararası kuruluşlar ile konsorsiyumlardan aktarılan hibe tutarlarına ilişkin işlemler, 5234 sayılı Kanunun 32. maddesi uyarınca yayımlanan "Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Uluslararası anlaşma hükümlerinin saklı kalması esastır. Bu durum, anılan Yönetmeliğin 1'inci maddesinde *"Bu Yönetmeliğin amacı, Avrupa Birliği, uluslararası kuruluşlar veya uluslararası konsorsiyumlardan kapsam dâhilindeki kamu idarelerine proje karşılığı aktarılan hibe niteliğindeki tutarların uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla izlenmesi, harcanması ve muhasebeleştirilmesini belirlemektir."* hükmü ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (KMYKK) 2'nci maddesinde *"Bu Kanun, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahallî idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin malî yönetim ve kontrolünü kapsar. Avrupa Birliği fonları ile yurt içi ve yurt dışından kamu idarelerine sağlanan kaynakların kullanımı ve kontrolü de uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümlerine tâbidir."* düzenlemesi bulunmaktadır. Dolayısıyla, ilgili projeler kapsamında aktarımı sağlanan hibelere ilişkin iş ve işlemler ancak uluslararası anlaşma hükümlerince düzenlenmemesi halinde anılan mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilir.

Yurtiçinden sağlanan hibeler ile finanse edilen özel hesaplara ilişkin iş ve işlemler ise 17.10.2017 tarihli ve 30213 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmelik düzenlemeleri esas alınarak gerçekleştirilir.

Proje kapsamında açılan özel hesapların finansmanına ilişkin bir diğer husus ise aktarılan hibe tutarının para birimidir. Hibenin aktarılacağı özel hesabın hangi para birimi türünden açılacağı ve özel hesaptaki tutarın harcanması sürecinde hangi para biriminin tercih edileceği idareler ve muhasebe birimleri tarafından tereddüde düşülebilen bir konudur.

Avrupa birliği ve uluslararası kuruluşlardan aktarılan tutarların muhasebeleştirilmesi aşamasında esas alınan hükümlere yer verilen Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmeliğin "Proje karşılığı hibelerin muhasebeleştirilmesi" başlıklı 8'inci maddesinin üçüncü fıkrasında *"a) Proje karşılığı olarak temin edilen dövizler ilgili kamu idaresi muhasebe birimlerince bankada açtırılacak döviz hesabına aktarıldığında; aktarma tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden 104-Proje Özel Hesabına borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilir. "* ve *"b) Proje kapsamında yapılacak ödemeler, banka hesabı üzerine düzenlenecek döviz gönderme emri veya banka çekiyle yapılır. İlgilisine ödenmek veya gönderilmek üzere döviz gönderme emri veya çek düzenlendiğinde, 630-Giderler Hesabı veya varlığa dönüştürülecek bir kullanım ise ilgili varlık hesabına borç, 106-*

Döviz Gönderme Emirleri Hesabına alacak; bankadan alınacak günlük hesap özet cetvelinden ilgisine ödendiği veya gönderildiği anlaşılan tutarlar ise 106-Döviz Gönderme Emirleri Hesabına borç, 104-Proje Özel Hesabına alacak kaydedilir” hükümleri yer almaktadır.

Ayrıca, Kamu Haznedarlığı Yönetmeliğinin 5’inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, *"Dış alımlar veya yurt dışından temin edilen krediler nedeni ile döviz cinsinden ödeme veya yükümlülükleri olması ve/veya Avrupa Birliği tarafından sağlanan ve döviz cinsinden izlenmesi gereken hibe anlaşmaları ile çeşitli faaliyetler kapsamında uluslararası kuruluşlar tarafından hesaplarına döviz cinsi aktarım yapılması durumunda, sadece bu işlemlerle sınırlı olmak ve anlaşmalardaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla TCMB veya muhabiri olan bankada vadeli veya vadesiz döviz tevdiat hesabı açtırır."* düzenlemesi bulunmaktadır.

Bu düzenlemeler çerçevesinde, uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla, dış finansman kaynakları tarafından sağlanan hibe tutarlarının aktarımının döviz cinsinden gerçekleştirilmesi, bu tutarların döviz hesaplarında tutulması ve harcamaların döviz gönderme emri ya da çek ile gerçekleştirilmesi esası benimsenmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca özel hesaplardan gerçekleştirilen harcamalara ilişkin muhasebe işlemleri idarenin hizmet aldığı muhasebe birimi tarafından gerçekleştirilir. Özel hesapta tutulan hibe tutarlarından yapılan harcamalar, gönderme emri ya da çek düzenlenerek gerçekleştirilir ve bu harcama Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği ekinde bulunan muhasebe işlem fişi kullanılarak muhasebeleştirilir. Muhasebe işlem fişi iki nüsha olarak düzenlenir ve muhasebe yetkilisi tarafından imzalanır. Nüshalardan birinin kanıtlayıcı belge hükümlerine uygun şekilde muhasebe biriminde muhafazası sağlanır.

Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmelik kapsamında yapılan harcamalar için ise Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliği kıyasen uygulanmaktadır. Bunun sebebi, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların kaynaklarından kamu idarelerine aktarılan hibe tutarlarının izlenmesi, harcanması ve muhasebeleştirilmesine ilişkin iş ve işlemlerin uluslararası anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla gerçekleştirilmesi hususunun hem anılan Yönetmelik hem de 5018 sayılı Kanunda düzenlenmiş olmasıdır.

Özel Hesapta Harcama

Özel hesap, her proje özelinde idarenin hizmet alıyor olduğu muhasebe birimi nezdinde muhasebe biriminin vergi kimlik numarasıyla açılmakta ve proje ile ilişkili harcamalar proje yürütücüsü ve harcama yetkilisinin talimatı doğrultusunda muhasebe birimi tarafından bu hesaptan gerçekleştirilmektedir.

Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmeliğe tabi hesaplardan gerçekleştirilen harcamalar 103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı ile muhasebeleştirilmekte olup Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmeliğe tabi hesaplardan gerçekleştirilen harcamalar ise

kurgunun döviz cinsinden olması dolayısıyla 106-Döviz Gönderme Emirleri Hesabı kullanılarak muhasebeleştirilmektedir.

Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmelik hükümleri esasen muhasebe üzerine yoğunlaşırken, Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmelikte ise harcamaya dair düzenlemelere de yer verilmektedir.

Ayrıca, 5234 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 32’nci maddesinde proje süresi ile sınırlı kalmak şartıyla proje kapsamında gerçekleştirilecek harcamaların proje kaynaklarından karşılanacağını net bir biçimde belirtmektedir. Bu doğrultuda, proje ile ilişkili hizmetlerde görev alan memurlar, diğer kamu görevlileri ve hizmetlerinden yararlanılacak kişilere, proje sözleşmesinde belirlenen ücretler de dâhil olmak üzere yapılacak tüm harcamalar proje kaynaklarından karşılanır. Bu harcamalar, ilgili proje sözleşmesinde yer alan hükümler ile bu sözleşmelere dayanak teşkil eden program kuralları çerçevesinde gerçekleştirilir.

Özel Hesabın Kapatılması

Özel hesaba konu olan projenin sona ermesi ile ilgili muhasebe birimine bildirimde bulunularak söz konusu banka hesabı kapatılır. Özgünlendikleri projeler kapsamında özel hesaba aktarılan hibe tutarlarının, tamamı tüketilmeksizin hedeflerin gerçekleştirilmesi ve projelerin tamamlanması mümkündür. Bu durumda, kalan tutarların nasıl değerlendirileceği ve iade edilmesi gerekip gerekmediği gibi konular önem kazanır.

Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların kaynaklarından finanse edilen projeler ile ilişkili olarak açılan özel hesapta kalan tutarlara ilişkin husus, Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmeliğin “Projede kalan tutarlar” başlıklı 10’uncu maddesinde söz konusu tutarın öncelikli olarak sözleşme hükümleri gerektiriyor ise iadesinin gerçekleştirileceği, iadesi gerekmeyen tutarların ise muhasebe birimi tarafından bütçeye gelir olarak kaydedilmesi hükmü ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte, projenin sonlanması ardından hesapta kalan tutarların aynı kapsamda bir başka projenin hazırlık aşamasında ya da onaylanmış ancak hibe ödemesi gecikmiş projelerde kullanılmak üzere üst yönetici onayıyla emanet hesapta izlenebilmesi uygulaması da Yönetmelikte yer verilen hususlar arasındadır.

Yurtiçi finansman kaynaklarından finanse edilen projelerle ilişkili özel hesaplarda kalan tutarlara ilişkin düzenleme ise Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmeliğin “Özel hesapta kalan tutarlar” başlığı altında 8’inci maddesinde yapılmıştır. Söz konusu tutar, ilgili mevzuatının hükümleri saklı kalmak kaydıyla idarenin bütçesine gelir kaydedilir ve banka hesabı kapatılır. Her iki durumda da tereddüt oluşması halinde bu tereddütleri giderme ve düzenleme yapma yetkisi Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından üstlenilmektedir.

Özel Hesabın Denetimi

Özel hesaplar, kamu idarelerinin bütçelerine dâhil olmasalar dahi 6085 sayılı Sayıştay Kanununun ilgili hükümleri çerçevesinde denetim sürecine tabi tutulmaktadır. Bağımsız bir denetim organı olan Sayıştay, kamu mali yönetimi üzerinde denetim sorumluluğuna haizdir. Anılan Kanunun 4'üncü maddesinin (ç) fıkrasında *bulunan “Kamu idareleri bütçelerinde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel hesaplar dâhil tüm kamu hesapları, fonları, kaynakları ve faaliyetlerini denetler.”* hükmü doğrultusunda Sayıştay'ın denetim kapsamında yer alan özel hesaplar, mali yönetimde şeffaflığı, hesap verebilirliği ve yasalara uygunluğu sağlamak amacıyla incelemeye tabi tutulmaktadır. Bu inceleme, bahse konu Kanunun 35'inci maddesinde düzenlendiği üzere *“kamu idarelerinin hesap, mali işlem ve faaliyetleri ile iç kontrol sistemlerinin incelenmesi ve kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak kullanılmasının değerlendirilmesidir. Sayıştay tarafından yerindelik denetimi yapılamaz, idarenin takdir yetkisini sınırlandıracak ve ortadan kaldıracak karar alınamaz.”*

Sonuç

Özel hesaplar, belirli faaliyet ve projelerin finansmanında sağladığı esneklik nedeniyle kamu mali yönetiminde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ancak, bütçe disiplini dışında olmaları, mali disiplin, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi kamu maliyesinin temel ilkeleriyle çelişen bir yapı ortaya koymaktadır. Bu durum, özel hesapların yönetimi ve denetiminde çeşitli sorunların yaşanmasına ve kamu kaynaklarının etkin kullanılmasını engelleyen uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Özel hesapların muhasebe sistemi dışında tutulması, mali raporlama süreçlerinde hatalı veri oluşumuna ve mali istatistiklerin doğruluğunun zedelenmesine yol açmaktadır. Bu durum, kamu mali yönetimi açısından ciddi bir risk teşkil etmekte ve kamu kaynaklarının verimli kullanılması ilkesine zarar vermektedir. Ayrıca, özel hesapların esneklik sağlayan yapısı, harcama ve muhasebeleştirme süreçlerinde keyfi uygulamalara ve denetim zafiyetlerine zemin hazırlamaktadır.

Bu kapsamda, özel hesapların kamu maliyesi üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için birtakım reformların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu reformlar arasında, özel hesapların bütçe disiplinine dâhil edilmesi, muhasebe ve harcama süreçlerinin şeffaf ve izlenebilir hale getirilmesi, mevzuat düzenlemelerinin güncellenmesi ve birleştirilmesi ile denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi yer almaktadır. Özellikle, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın aktif rol üstlenmesi, Sayıştay denetimlerinin yanı sıra bakanlık denetim elemanları tarafından yapılacak denetim süreçlerinin etkinleştirilmesi, bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, özel hesapların kamu mali yönetimi çerçevesinde daha etkin, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde düzenlenmesi gerekliliği açıktır. Bu doğrultuda, mevcut uygulamaların gözden geçirilmesi, mevzuatın yeniden yapılandırılması ve güçlü denetim mekanizmalarının oluşturulması, kamu kaynaklarının verimli kullanılması ve mali disiplinin sağlanması açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Kaynakça

Çağan, N. (1986). Anayasa Yönünden Fonlar. Anayasa Yargısı, Ankara: *Anayasa Mahkemesi Yayınları*, 107-124.

T.C. Resmi Gazete. (2002). *4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun*. 9 Nisan 2002 gün, 24721 sayılı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/04/20020409.htm> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2003). *5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu*. 24 Aralık.2003 gün, 25326 sayılı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2004). *5234 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. 21 Eylül 2004 gün, 25590 sayılı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/09/20040921.htm> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2009). *5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*. 29 Mayıs 2009 gün, 27261 sayılı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/05/20090529.htm> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2010). *6085 Sayılı Sayıştay Kanunu*.3 Aralık 2010 gün, 27790 sayılı. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6085&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2007). *Avrupa Birliği Ve Uluslararası Kuruluşların Kaynaklarından Kamu İdarelerine Proje Karşılığı Aktarılan Hibe Tutarlarının Harcanması Ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Yönetmelik*. 27 Kasım 2007 gün, 26713 sayılı. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11739&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2014). *Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği*. 23 Aralık 2014 gün ve 29214 sayılı. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20147052&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2019). *Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği*. 8 Mart 2019 gün, 30708 sayılı. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=810&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2017). *Kamu İdarelerine Ait Özel Hesaplara İlişkin İşlemlerin Muhasebeleştirilmesine Dair Yönetmelik*. 17 Ekim 2017 gün, 30213 sayılı. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23988&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2014). *Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği*. 27 Aralık 2014 gün, 29218 sayılı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20357&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2018). *Strateji ve Bütçe Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*. 24 Temmuz 2018 gün, 30488 sayılı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13&MevzuatTur=19&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2018). *Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmelik*. 9 Ağustos 2018 gün, 30504 sayılı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24785&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2018). *Tek Hazine Kurumlar Hesabı Kapsamına Alınacak Kamu İdareleri ve Hesapların Belirlenmesi Hakkında Karar*. 9 Ağustos 2018 gün, 30504 sayılı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/20.5.17.pdf> Erişim:15.04.2024

T.C. Resmi Gazete. (2018). *Tek Hazine Kurumlar Hesabı Kapsamına Alınacak Kamu İdareleri ve Hesapların Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar*. 10 Haziran 2020 gün, 31151 sayılı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/20.5.2649.pdf> Erişim:15.04.2024

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI'NDA BİLİRKİŞİLİK: ANKARA BÖLGE KURULU BAŞKANLIĞI ÖZELİNDE BİR İNCELEME

Dr. Cahide GÖĞÜSDERE

Muhasebe Uzmanı

Oktay BAŞTÜRK

Muhasebe Müdür Yardımcısı, Bilirkişi

ÖZET

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu 24/11/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanuna göre bilirkişi “özel veya teknik bilgiyi gerektiren durumlarda oy ve görüşünü sözlü ya da yazılı olarak sunması için başvurulmuş kişi” olarak tanımlanmaktadır. Mahkemeler tarafından verilen kararlar önemlidir. Bu sebeple bilirkişilerin tarafsız olması ve bilimsel kurallara uygun olarak rapor sunması gerekmektedir. 6754 sayılı Kanun ile bilirkişilerin özellikleri, eğitimi, seçimi vb. belirlenirken etkin bir kurumsal yapı oluşturulmaya, hatalı bilirkişilik uygulamaları ile ilgili hak kaybına, zaman ve emek kaybına, artan maliyetlere son verilmeye ve yargılamada daha hızlı sonuç elde edilmeye çalışılmıştır. Bilirkişilik için oluşturulan kurumsal yapıda Bilirkişilik Danışma Kurulu, Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve Bilirkişilik Bölge Kurulları üç önemli sacayağıdır. Bu çalışmada bilirkişinin taşıması gereken nitelikler ve görevlendirilmesi, yetkileri ve bilirkişi incelemesinin kapsamı konuları hakkında bilgi verilecektir. Bu doğrultuda bilirkişi raporu ile ilgili genel bilgilere yer verilecektir. Akabinde genelde Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı'ndaki ve özelde ise Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndaki Muhasebe Bilirkişiliği ile ilgili bir inceleme yapılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Bilirkişilik, Bilirkişilik Kanunu, Muhasebe.

ABSTRACT

Expertise Law No. 6754 entered into force on 24/11/2016. According to this law, an expert is defined as "the person who is consulted to present his/her vote and opinion verbally or in writing in cases requiring special or technical knowledge." Decisions made by the courts are important. For this reason, experts must be impartial and submit reports in accordance with scientific rules. With Law No. 6754, the characteristics, training, selection, etc. of experts. While determining the case, an effort was made to create an effective institutional structure, to put an end to the loss of rights, loss of time and effort, and increasing costs related to faulty expert practices, and to obtain

faster results in the trial. Expertise Advisory Board, Expertise Department Directorate and Expertise Regional Boards are three important pillars in the institutional structure created for expertise. In this study, information will be given about the qualifications that the expert must have, his appointment, powers and the scope of the expert examination. In this regard, general information about the expert report will be included. Subsequently, an examination will be made regarding the Accounting Expertise at the Ankara Regional Board Presidency in general and the Ministry of Treasury and Finance in particular.

KEYWORDS: Expertise, Expertise Law, Accounting.

GİRİŞ

Günümüzde birçok davada bilirkişilere gereksinim duyulmaktadır. Bilirkişiye başvurma konusunda ise hakimlerin takdir yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca hakim, bilirkişi olarak sadece bir kişiyi veya birden fazla kişiden oluşan bir kurulu da görevlendirebilecektir (HMK, m267). Ancak hakim, bilirkişinin oy ve görüşüne bağlı olmayıp diğer deliller gibi serbestçe değerlendirir (HMK, m. 282). Bilirkişilerin oy ve görüşü ise takdiri deliller arasında sayılmaktadır.

Türkiye’de mahkemelerin iş yükünün fazla olması nedeniyle arabuluculara, uzlaştırmacılara, bilirkişilere ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle bilirkişiliğe duyulan gereksinimin artması, nedeniyle 6754 sayılı “Bilirkişilik Kanunu” ile Bilirkişilik Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede “Bilirkişilik Temel Eğitimi” bilirkişilik kabul şartları arasında yer almaktadır. Bu eğitimle, bilirkişilerin görevlerini yerine getirirken gerekli olan bilgilerin sunulduğu bir eğitim olup bundan nitelikli bilirkişiler yetiştirme amaçlanmaktadır.

1. BİLİRKİŞİ KAVRAMI

Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre, “bir anlaşmazlığı çözümlemek için kendisine başvurulanan kimse” olarak tanımlanmaktadır. 6754 Sayılı Kanun’a göre ise bilirkişilik “Çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulanan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini” ifade etmektedir.

2. BİLİRKİŞİNİN NİTELİKLERİ VE GÖREVLENDİRİLMESİ

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 3. maddesine göre bilirkişi görevini ifa ederken dürüstlük, bağımsızlık, tarafsızlık gibi niteliklere sahip olması gerekmektedir. Ayrıca “Bilirkişilik Yönetmeliği’nin” 7. maddesinde yetkinlik ve mesleki özen konuları düzenlenmiştir. Yine aynı

yönetmeliğin 10. maddesine göre bilirkişi görevini yaparken saygın olmalıdır. Dolayısıyla bilirkişinin taşınması gereken nitelikler : (Ersoy, Toraman ve Başara, 2022:96)

- Dürüstlük,
- Bağımsızlık,
- Tarafsızlık ve objektiflik,
- Yetkinlik ve
- Güvenilirliktir.

Ayrıca bilirkişilerin disiplin, hukuki ve cezai sorumluluğu bulunmaktadır.

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 10. maddesinde ise bilirkişilerde aranan şartlar arasında; kanunda belirtilen suçlardan mahkum olmamak, bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak, mesleki faaliyetten yasaklanmamış olmak, tek bölge kurulunun listesine kayıtlı olmak, temel eğitimi almak, uzmanlık alanında en az beş yıl çalışmış olmak, diploma ve benzeri belgelere sahip olmak ve yeterlilik koşullarını taşımak vb. bulunmaktadır.

Bu şartları sağlayan gerçek kişiler bağlı olduğu “Bölge Kuruluna” ya da “Adli veya İdari Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonuna”, “Bilirkişilik Yönetmeliği’nin” 40. maddesinde belirtilen belgelerle başvuruda bulunabilir. Sicil ve liste kaydını ise Bölge Kurulu yapmaktadır. Kaydı yapılan bilirkişilere “bilirkişilik yetki belgesi” verilir. Adı geçen belge üç yıl geçerlidir. Bilirkişiler yemin ettikten sonra resen ya da talep üzerine ilgili mercilerce görevlendirilir. Görevlendirmenin ardından, incelenmesi istenen konu yazılı olarak bilirkişiye bildirilir. Konu ile ilgili belgeler imza karşılığında bilirkişiye teslim edilir. Belirtilen süre içerisinde raporunu hazırlayan bilirkişiye yeni sorular yöneltilecek ek rapor da istenebilir. Bilirkişiler, ilgili kanun ve yönetmeliklerdeki usul ve esaslar açısından Bölge Kurullarınca denetlenirler.

Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından bilirkişilik başvurunda esas alınan temel ve alt uzmanlık alanları yayınlanmıştır.¹ Buna göre 63 temel alanda bilirkişilik yapılabilmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan muhasebe bilirkişiliği 43. sırada yer almaktadır.

3. BİLİRKİŞİNİN YETKİLERİ VE BİLİRKİŞİ İNCELEMESİNİN KAPSAMI

Bilirkişinin yetkileri aşağıda sıralanmıştır:

¹ Bkz: <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/temel-ve-alt-uzmanlik-alanlari03072020102959>

- Ücret ve giderlerin ödenmesini talep yetkisi: Bilirkişiye, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 283. maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 72. maddesine göre inceleme, ulaşım, konaklama vb. giderleri ödenir.
- Çekinme yetkisi: Bilirkişiler, bilirkişilik görevini ifadan kaçınabilir (HMK m.270/2)
- Bilgi alma yetkisi: Bilirkişinin görevini yürütebilmesi için gerekli olan bilgileri alma yetkisidir.
- Tasarrufta bulunma yetkisi; Bilirkişinin inceleme konusunu oluşturan nesne ya da kişi üzerinde bazı tasarruflarda bulunabilmesidir. HMK m.278/4 uyarınca mahkeme kararı ile gerekli incelemeyi yapabilir. Örneğin, bir kimsenin ayırt etme gücünü tespit için ilgili kişiyi muayene edebilir.

Bilirkişi görevlendirildiği konunun kapsamıyla sınırlı olarak dava dosyası hakkında bilgi sahibi olabilir. Bu nedenle dosya kapsamındaki inceleme konusunu ile ilgili belgelerin bilirkişiye teslim edilmesi yeterlidir. Bilirkişi dosya kapsamının tümünü inceleyemez. Ancak inceleme konusu ile ilgili tereddütlerin giderilmesini kendisini görevlendiren merciden isteyebilir.(HMK m.278).

Bilirkişi, mahkemenin kararı ile belli bir mahalde gerçekleştirebilecek bir incelemenin yapılmasını talep edebilir (HMK m.278/4). Bu yetki örneğin; bir taşınmazın veya taşınırın incelenmesi olabileceği gibi, bir kan incelemesi gibi tıbbî inceleme şeklinde de somutlaşabilir

4. BİLİRKİŞİ RAPORU İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Bilirkişi, dava konusunu kurallara uygun ve iyi düzenlenmiş bir şekilde rapor etmelidir. Bilirkişi raporunda, hakimin alacağı kararlarda etkili olacağı için, bazı temel niteliklerin bulunması gerekmektedir. Bu nedenle rapor; doğruluk, açıklık, tutarlılık, kesinlik vb. niteliklere sahip olmalıdır.

Bilirkişi raporunda “ tarafların ad ve soyadları, davanın çözümü için gerekli hususlar, inceleme konusu maddi olaylar, gerekçe, sonuç, bilirkişiler arası anlaşmazlık nedenleri, düzenlendiği tarih, bilirkişilerin imzaları yer almaktadır”.

Bilirkişi raporlarında ileri sürülen iddiaların gerekçeli olması gerekmektedir. Hakim bu gerekçelere göre vereceği kararları oluşturabilecektir. Ayrıca hakim ve taraflar bu gerekçeler sayesinde bilirkişi raporundaki sonucun doğru olup olmadığını kontrol etme imkanına sahip olurlar. (Ersoy, Toraman ve Başara: 2002).

Bilirkişi, raporunu mahkemeye sunduktan sonra raporunda değişiklik yapamaz, raporundaki görüşten vazgeçemez veya bilirkişilikten çekinerek raporunu verilmemiş saydıramaz. Bilirkişi raporu, tam, kısa, açık, doğru olmalıdır. Bilirkişinin raporunun eksik olması veya çelişkili olması durumunda, hakim aynı bilirkişilerden ek rapor isteyebilmektedir. Bu ek rapor da, aynı asıl rapor gibi hazırlanmalıdır. Raporda somut kavramların kullanılması gerekmektedir.

Bilirkişi raporundaki bölümler; başlık, giriş, materyal ve yöntem, değerlendirme ve sonuç şeklinde sıralanabilir. Hakim genelde sonuç kısmında belirtilen kesin yargılara göre kararını vermektedir.

Rapor hazırlandıktan sonra bilirkişi tarafından ad soyad ve meslek uzmanlık konusu belirtilerek imzalanır. Raporda imzanın altına tarih yazılır ve üç nüsha olarak mahkeme kalemine teslim edilir. Bilirkişi raporunu kendisine tanınan süre içerisinde mahkemeye teslim etmek zorundadır. Bilirkişi, önemli sebeplerle raporunu tamamlayamamışsa, gecikmenin sebebini belirterek ek süre isteyebilir. Verilen ek süreye rağmen, raporunu mahkemeye zamanında sunmayan bilirkişiye para cezası ve mahkumiyet verilebilmektedir. (Ersoy, Toraman ve Başara: 2002).

Ayrıca taraflar da bilirkişi raporuna itiraz edebilir. Rapora tamamen itiraz edilir ve hakim de bu itirazı kabul ederse yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılır. İkinci bilirkişi raporu, birinci rapora itiraz edenin daha da aleyhine olursa, ilk rapora itiraz etmeyen taraf bakımından ilk rapor kesinleşmiş olacaktır. (Ersoy, Toraman ve Başara: 2002).

4. HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI'NDA BİLİRKİŞİLİK

Bilirkişilik faaliyetleri sayesinde adalet sisteminin işleyişine önemli katkılar sağlanmaktadır. Dolayısıyla bilirkişiler bilgi birikimleri ve mesleki tecrübeleriyle görevlendirildikleri dosyalar hakkında gerekli incelemeleri yaparak hakim tarafından alınacak olan kararlarda onlara yol gösterici olmaktadır.

Mahkemeler çeşitli uyuşmazlıklarda muhasebe alanında da bilirkişilere başvurmaktadır. Bilindiği üzere muhasebe; mali olayları, muhasebe ilke ve standartları içerisinde kaydedip, sınıflandıran, özetletip analiz eden ve ilgili muhasebe bilgi kullanıcılarına raporlayan bir uzmanlık alanıdır. Muhasebe alanında bilirkişilik, “muhasebeyle ilgili her türlü mali nitelikteki davalarda gereken özel veya teknik bilgilerin mahkemeye sunulmasıdır”. Bu özel ve teknik bilgiler; Türk Ticaret Kanunu (TTK), Vergi Usul Kanunu (VUK) ve özel vergi kanunları, Borçlar Kanunu (BK), Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) ve İş Kanunu gibi kanunlarla ilgili olabilmektedir. Çünkü söz konusu kanunlar aynı zamanda muhasebe uygulamalarıyla ilgili düzenlemeleri de içermektedir.

Dava dosyalarında muhasebenin temel kavramları ve finansal tablo düzenleme ilkeleri açısından yapılacak incelemelerin konunun uzmanları tarafından yapılması son derece doğaldır. Muhasebe meslek mensuplarının bilirkişi olarak görevlendirilmesi bu konudaki bilgi deneyim ve yetkinlik ihtiyacından ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1’de Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanları adlı EK-1 adlı tabloda yer alan muhasebe alt uzmanlık alanları gösterilmiştir.

Sıra No	Kod	TABLO 1: BİLİRKİŞİLİK TEMEL VE ALT UZMANLIK ALANLARI
552	43	MUHASEBE
553		ALT UZMANLIK ALANLARI
554	43.01	Genel Muhasebe
555	43.02	Yönetim Muhasebesi
556	43.03	Maliyet Muhasebesi
557	43.04	Ekonomi ve Ekonometri
558	43.05	Ticari İşletme ve Şirketler Muhasebesi
559	43.06	Denetim

Kaynak: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilirkişilik Daire Başkanlığı.(2024). Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanları, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/30520231500351.pdf>, 09/09/2024.

Ayrıca; Menkul Varlıklar ve Değerleme İşlemleri, Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) Göre Varlık Değerlemesi, Menkul Varlıkların Değerleme İşlemleri, Gayrimenkul Sermaye İradı, Değer Artış Kazancı, Taşınmazlara ilişkin diğer vergilerin matrahının tespiti, Kamu Alacağı, İcra ve İflas İşlemlerine İlişkin Değerleme, Bankacılık ve Finans, Banka Muhasebesi, Finansmanı ve Mali Analizi, Kurumsal Yönetim, Ticaret-Üretim Maliyet Analizi, Vergiler ve Mali Yükümlülükler, Yurtiçinden Alınan Vergi, Resim, Harç ve Mali Yükümlülükler, Borsa ve Sermaye Piyasası

Araçlarının Vergilendirilmesi, Gümrük ve Dış Ticaret, Dış Ticaretten Alınan Vergi, Resim, Harç ve Mali Yükümlülükler, Nitelikli Hesaplamalar, Aktüerya (İş Görmezlik, Destekten Yoksun kalma), İş Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Sosyal Güvenlik Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Aile ve Miras Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, İcra ve İflas Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Kooperatifler Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Kat Mülkiyeti Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Tüketici Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Borçlar Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Ticaret Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Bankacılık ve Sigortacılık Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Avukatlık Vekalet Ücreti Alacağından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Kamu İhale Mevzuatından Kaynaklı Nitelikli Hesaplamalar, Feraiz (Miras) Hesaplamaları gibi konularda da muhasebe bilirkişilerinin diğer uzmanlık alanlardır.²

4. ANKARA BÖLGE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİRKİŞİ LİSTESİNDEKİ HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI BİLİRKİŞİLERİ

İlgili literatüre bakıldığında muhasebe alanında bilirkişilik uygulamalı olarak çok fazla değildir. Ancak teorik olarak bilirkişilikle ilgili muhasebe meslek mensuplarının görüşlerini ve sorunlarını içeren bir hayli araştırma bulunmaktadır. Zira bilirkişilik adli muhasebe mesleğinde oldukça önemlidir. Bilirkişiler hukuki davalarda yargı mensuplarına hizmet vermektedirler. Bu nedenlerle bilirkişi olarak görevlendirilenler ne kadar kendilerini geliştirebilirlerse o kadar ölçüde hizmet kaliteleri artacaktır. Böylece 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile de bilirkişilik daha işlevsel hale gelecektir.

Bu bölümde Hazine ve Maliye Bakanlığı’da çeşitli branşlarda bulunan ve Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı 29/11/2022 tarihli Bilirkişi Listesinde yer alan çalışanlarla ilgili bir inceleme yapılacaktır. Cinsiyet, meslek branşı ve alt uzmanlık alanları temelinde irdelenecektir.

TABLO 2. ANKARA BÖLGE KURULU BAŞKANLIĞI 29/11/2022 TARİHLİ BİLİRKİŞİ LİSTESİNDEKİ CİNSİYET, MESLEK BRANŞI ve UZMANLIK ALANLARI TEMELİNDE HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI BİLİRKİŞİLERİ

² Bkz: <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/30520231500351.pdf>,

KADIN SAYISI	ERKEK SAYISI	MESLEK BRANŞI	UZMANLIK ALANLARI
19	56	Vergi Müfettişi	17. Gayrimenkul Varlık Değerleme 40. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler 42 Menkul Varlıklar ve Değerleme 43.Muhasebe 44. Bankacılık ve Finans 45İşletme Yönetimi ve Kurumsal Yönetim 46.Vergiler ve Mali Yüküm 47. Gümrük ve Dış Ticaret 62.Nitelikli Hesaplamalar
2	-	Hazine Avukatı	62.Nitelikli Hesaplamalar
2	3	Mal Müdürü	43.Muhasebe 46.Vergiler ve Mali Yüküm
-	3	Muhasebe Müdürü	43. Muhasebe 46.Vergiler ve Mali Yükümlülük 47. Gümrük ve Dış Ticaret
-	3	Muhasebe Müdür Yardımcısı	43.Muhasebe 46.Vergiler ve Mali Yükümlülük 62. Nitelikli Hesaplama
9	18	Defterdarlık Uzmanı	05. Kamulaştırma 17.Gayrimenkul ve Varlık Değerleme 40. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

			43. Muhasebe
			45. İşletme Yönetimi ve Kurumsal Yönetim
			46. Vergiler ve Mali Yükümlülükler
			47. Gümrük ve Dış Ticaret
			62. Nitelikli Hesaplamalar
2	3	Hazine ve Maliye Uzmanı	40. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler
			43.Muhasebe
			44. Bankacılık ve Finans
			46.Vergiler ve Mali Yükümlülük
			62. Nitelikli Hesaplamalar
11	20	Gelir Uzmanı	37. Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik)
			38. Spor
			40. Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler
			42. Menkul Varlıklar Ve Değerleme
			43. Muhasebe
			45. İşletme Yönetimi ve Kurumsal Yönetim
			46. Vergiler ve Mali Yükümlülük
			47. Gümrük ve Dış Ticaret
			60. İş Sağlığı ve Güvenliği
			62. Nitelikli Hesaplamalar
2	-	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	05. Kamulaştırma
			46.Vergiler Mali Yüküm

Kaynak:<https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/bolge-bilirkisi-listeleri02072020030208>

Tablo 2'ye göre Ankara'da Hazine ve Maliye Bakanlığı çalışanı olan bilirkişilerden Vergi Müfettişi meslek branşında 19 kadın 56 erkek, Hazine Avukatı branşında 2 kadın, Malmüdürü branşında 2 kadın, 3 erkek, Muhasebe Müdürü branşında 3 erkek, Muhasebe Müdür Yardımcısı branşında 3 erkek, Defterdarlık Uzmanı branşında 9 kadın 18 erkek, Hazine ve Maliye Uzmanı branşında 2 kadın, 3 erkek, Gelir Uzmanı branşında 11 kadın 20 erkek, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni branşında 2 kadın bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında erkeklerin her meslek branşında yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Yine Tablo 2'ye göre Hazine ve Maliye Bakanlığı çalışanı olup bilirkişi olarak da hizmet verenlerin uzmanlık alanları listedeki kod bazında şu şekilde sıralanabilir:

05. Kamulaştırma

17. Gayrimenkul Varlık Değerleme

37. Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik)

38. Spor

40. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

42 Menkul Varlıklar ve Değerleme

43.Muhasebe

44 Bankacılık ve Finans

45 İşletme Yönetimi ve Kurumsal Yönetim

46.Vergiler ve Mali Yüküm

47. Gümrük ve Dış Ticaret

60. İş Sağlığı ve Güvenliği

62. Nitelikli Hesaplamalar

Uzmanlık alanları temelinde incelendiğinde Kamulaştırma, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler, Menkul Varlıklar ve Değerleme, Muhasebe, Bankacılık ve Finans, İşletme Yönetimi ve Kurumsal Yönetim, Vergiler ve Mali Yükümlülükler, Gümrük ve Dış Ticaret, Nitelikli Hesaplamalar alanlarının bilirkişilerin meslekleriyle alakalı olduğu söylenebilir. Gayrimenkul Varlık Değerleme,

Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik), Spor, İş Sağlığı ve Güvenliği alanları ilgili bilirkişilerin kişisel ve diğer ilgi alanları olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Türkiye’de bilirkişilik uygulamalarında görülen sorunların giderilmesi ve bu anlamda etkili bir oluşumun yapılandırılması için 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunuyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler sayesinde bilirkişilik mesleği kurumsallaştırılmıştır. Akabinde belirli standartlarla bilirkişilerin nitelikleri iyileştirilmiştir. Bu çalışmada bilirkişi kavramı açıklanırken Hazine ve Maliye Bakanlığı’nda çeşitli branşlarda bulunan ve Ankara Bölge Kurulu Başkanlığı Bilirkişi Listesinde yer alan çalışanlar cinsiyet, meslek branşı ve alt uzmanlık alanları temelinde incelenmiştir.

KAYNAKÇA

- Ersoy,U., Toraman, B. ve Başara, İ. (2022). Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı, bilirkişilik Daire Başkanlığı, Ankara
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu. (2011). 6100 Sayılı Kanun Kabul Tarihi: 12.01.2011, Yayımlanan Resmi Gazete: 27836.
- Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilirkişilik Daire Başkanlığı.(2024). Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanları, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/temel-ve-alt-uzmanlik-alanlari> 03072020102959
- Tanrıver, Süha, Medenî Usûl Hukuku, Cilt 1, Ankara 2016
- 30143 Sayılı Bilirkişilik Yönetmeliği (2017). Resmî Gazete Tarihi: 03.08.2017 Resmî Gazete Sayısı: 30143
- 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu (2016). Resmi Gazete Tarihi: 03/11/2016. Resmi Gazete Sayısı: 6754

TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ VE AFETLERİN NEDEN OLDUĞU ZARARLARIN TESPİTİ

Zeynep YILMAZTÜRK
Muhasebat Başkontrolörü

ÖZET

Afet, toplumun tamamı veya belli bir kesiminde can ve mal kayıplarına neden olan, meydana geldiği toplumun kendi imkanlarıyla başa çıkmasının mümkün olmadığı doğal ve insan kaynaklı olay veya olaylar dizisi olarak tanımlanabilir.

Afetlerin meydana getirdiği zararlar ülkelerin sürdürülebilir kalkınmalarında ciddi baskılar oluşturmaktadır. Bu nedenle, afetlerin meydana getirdiği zararların veya muhtemel bir afetin neden olacağı potansiyel zararın doğru tespit edilmesi politika yapıcıların isabetli karar vermelerinde ve strateji oluşturmalarında kilit öneme sahiptir.

Bu makalede, ülkemizin afet yönetiminde bulunduğu durum, aldığı tedbirler, afetlerin neden olduğu zararların tespit süreci, afet zararlarının tespitinde uluslararası metodolojiler ile afet yönetiminde sigorta sistemi ve risk transferi değerlendirilecektir.

ANAHTAR KELİMELER: Afet, Afet etkileri, afet yönetimi, afet zarar tespiti, afet risk azaltma, sigorta

ABSTRACT

A disaster can be defined as a natural and human-induced event or series of events that causes loss of life and property in all or a certain segment of the society, and that it is not possible for the society in which it occurs to cope with its own resources.

The damages caused by disasters create serious pressures on the sustainable development of countries. Therefore, accurately determining the damages caused by disasters or the potential damage caused by a possible disaster is of key importance for policy makers to make accurate decisions and create strategies.

In this article, our country's current situation in disaster management, the measures it has taken, the process of determining damages caused by disasters, international methodologies in determining disaster losses, and the insurance system and risk transfer in disaster management will be evaluated.

KEY WORDS: Disaster, Disaster impacts, disaster management, disaster damage assessment, disaster risk reduction, insurance

JEL KODU: A, H, Q, R

1. GİRİŞ

Afetler, can kaybının yanı sıra meydana geldiği toplumun altyapısına, çevresine zarar veren, ekonomisi ve sürdürülebilir kalkınması üzerinde ciddi bozulmalara neden olan olaylardır. Ülkemizde sıklıkla meydana gelen deprem ve sel felaketleri can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Ülkemizde en son 6 Şubat 2023 yılında gerçekleşen Kahramanmaraş depremleri yıkıcı etkiler meydana getirmiştir. İklim değişikliği, hızlı ve plansız kentleşme gibi faktörler de afetlerin sıklığını, şiddetini ve meydana getirdikleri zararları hem dünyada hem de ülkemizde zamanla artırmış ve gelecekte daha da artacağı düşünülmektedir.

Afetlerin insan, çevre ve ekonomi üzerinde yıkıcı etkileri olduğundan dünyada afetlerin verebileceği zararların en aza indirilmesi için afet öncesi yapılması gereken risk azaltma çalışmalarına daha çok önem verilmeğe başlanmıştır.

2015 yılında gerçekleştirilen “Birleşmiş Milletler Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Konferansı”nda, ülkemizin de içinde bulunduğu 187 ülke temsilcisi tarafından 2015-2030 yıllarında geçerli olmak üzere Sendai Çerçeve Belgesi kabul edilmiştir. Bu konferansta ülkeler, afet risklerinin azaltılması ve afetlere karşı direncin artırılmasının, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması bağlamında ele alınması ve bunun politika, plan, program ve bütçelerle uyumlulaştırılmasını taahhüt etmişlerdir. Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi’nin kabulüyle, daha dirençli kentler meydana getirme doğrultusunda önemli bir adım atılmıştır.

Söz konusu belge, afet riskinin azaltılması, afetlere karşı dirençliliğin artırılması ve mevcut risklerin tespit edilerek ortadan kaldırılmasını içeren önemli bir kılavuzdur.

Sendai Çerçeve Belgesi 2030’a kadar afet riskinin ve kayıplarının önemli ölçüde azaltılmasını amaçlamakta olup belgede yeni afet risklerini önlemek ve mevcut olanları azaltmak için dört eylem önceliği belirlenmiştir. Bu öncelikler şu şekildedir:

Stratejik Öncelik 1: Afet riskini anlamak

Stratejik Öncelik 2: Afet riskinin yönetilmesi için afet risk yönetişimini güçlendirmek

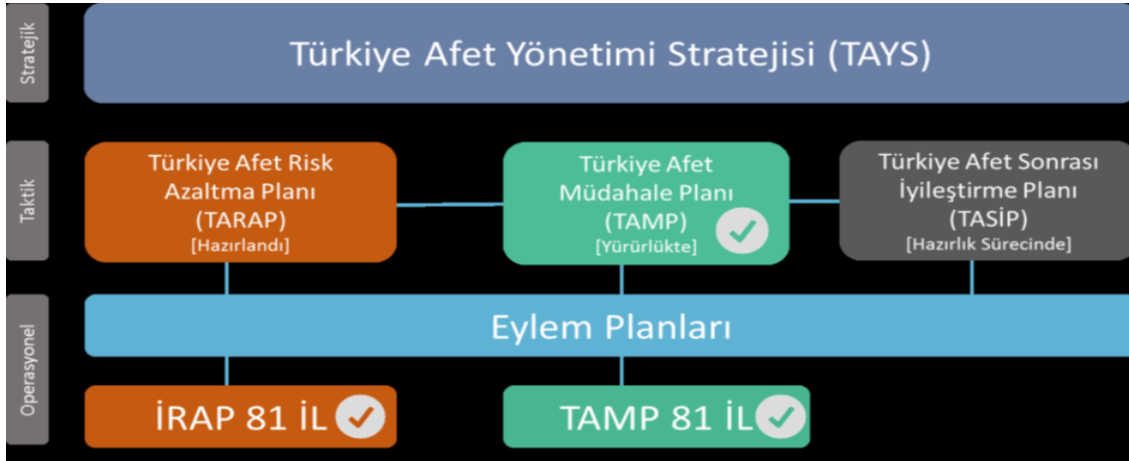
Stratejik Öncelik 3: Dirençlilik için afet risk azaltmaya yatırım yapmak

Stratejik Öncelik 4: Etkili müdahale için afete hazırlık çalışmalarını geliştirmek ve iyileştirmek, rehabilitasyon ve yeniden inşa safhalarında “önceki durumdan daha iyisini inşa etmek”.

2. TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ

Ülkemizde afet ve acil durumların etkin bir şekilde yönetilmesi amacıyla, 5902 sayılı Kanunla Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulmuştur. AFAD’ın kurulmasıyla “Bütünleşik Afet Yönetim Sistemine” geçilmiş; afet ve acil durumların tek bir merkezden koordine edilmesi, denetlenmesi ve bu hizmetlere ilişkin eğitimlerin standartlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Afetlerin verdiği zararlarla mücadele etmek için “Kriz Yönetimi” anlayışından “Risk Yönetimi” anlayışına geçilmiş olup; bu çerçevede afet öncesi hazırlık, planlama ve risk azaltma çalışmaları, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine önem veren bir anlayış oluşturulmuştur.

AFAD tarafından hazırlanmış ve hazırlanmakta olan ulusal planların ilişkisel gösterimi aşağıda gösterilmiştir.

Kaynak: AFAD

2.1. Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES)

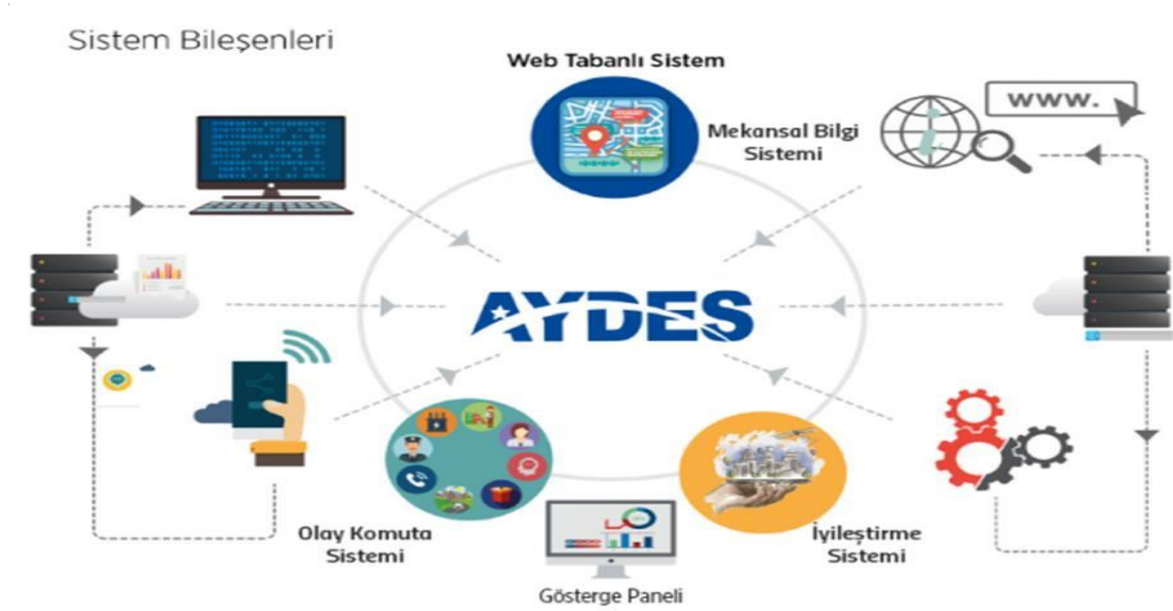
Afetin etkin yönetilmesi kapsamında, AFAD tarafından Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES)¹ geliştirilmiştir. Bu sistemle afet ve acil durum süreçlerinin elektronik ortamda takip edilmesi, yönetilmesi ve yöneticilere karar desteği amaçlanmaktadır. AYDES, Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerine inşa edilmiş web tabanlı bir uygulama olup Türkiye Afet Müdahale Planının (TAMP) bilişim altyapısını da oluşturmaktadır. AYDES, afetin planlama, müdahale ve iyileştirme süreçlerinin tümünü kapsamaktadır.

AYDES, 3 ana modülden oluşmaktadır;

1. Olay Komuta Sistemi: Sıfırıncı dakikadan itibaren tüm müdahale aşamalarının yönetilmesini sağlamaktadır. TAMP kapsamında tanımlı hizmet grupları, anlık mesajlaşma ve e-posta yoluyla sistem üzerinden sürekli etkileşim ve iletişim halinde kalabilmektedir.
2. Mekansal Bilgi Sistemi: Afet anında kullanılabilecek tüm coğrafi verilerin AYDES'te toplanarak analizine imkan sağlamaktadır. Uygulama alt bileşen ve menüleri, çeşitli altlık haritalar sunarak mekânsal verilerin gerçek zamanlı olarak güncellenebilmesini, düzenlenebilmesini, sorgulanabilmesini, sonuçların ve çıktılarının görüntülenmesi ve raporlanabilmesini sağlamaktadır.
3. İyileştirme Sistemi: Afet ve acil durumlar sonrasında hayatın en kısa sürede normale dönmesi için hasarın tespiti, acil yardım taleplerinin takibi, etüt raporlama sürecinin sistematik hale getirilmesini sağlamaktadır. İyileştirme Sistemi ile afet sonrası yürütülen iyileştirme çalışmalarının bilişim ortamında Coğrafi Bilgi Sistemi destekli olarak gerçekleştirebilmesi hedeflenmiştir. Böylece birbirleriyle ilişkili olarak ilerleyen hasar tespiti, hak sahipliği, yer seçimi vb. süreçlerin aksamadan yürütülmesi sağlanacaktır. Ayrıca sistemin mobil uygulamalar ile desteklenmesi, özellikle sahada

¹ <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21> Erişim tarihi: 10/01/2025

yapılan çalışmalardan elde edilen verilerin toplanmasını, konum içeren bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır.

Kaynak: AYDES

2.2. Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP)

Afet risklerini azaltmak için AFAD koordinasyonunda, 2022 ile 2030 yıllarını kapsayan Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP)² hazırlanmıştır. Söz konusu Plan Cumhurbaşkanı onayı ile 8 Temmuz 2022 tarihinde 31890 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. TARAP; ülkemizde olması muhtemel her tür ve ölçekteki afetler için afet risk azaltma çalışmalarını yapacak bakanlık, kurum ve kuruluşlar, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsamaktadır.

TARAP ile;

- Afetlerin neden olabileceği fiziksel, sosyal, ekonomik, çevresel, psikolojik zarar ve kayıpların önlenmesi veya etkilerinin en aza indirilmesi
- Dayanıklı, güvenli, hazırlıklı, sürdürülebilir, afete dirençli yaşam çevrelerinin oluşturulması
- Afet öncesinde hazırlanarak uygulanması gereken afet risk azaltma çalışmalarının temel prensiplerinin belirlenmesi

amaçlanmaktadır.

² https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/28032022-TARAP-kitap_V6.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

TARAP, afet risklerinin azaltılması ve afetlere karşı direncin artırılarak sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında uluslararası taahhütleri de kapsayan bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu anlamda Sendai Çerçevesinde (2015-2030) kabul edilen stratejik öncelikler TARAP'ın da stratejik önceliklerini oluşturmuştur. TARAP'ta her stratejik öncelik için hedefler, amaçlar, eylemler ve bunları yapmakla sorumlu kuruluş ile sorumlu kuruluş destek verecek ilgili kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir.

2.3. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)

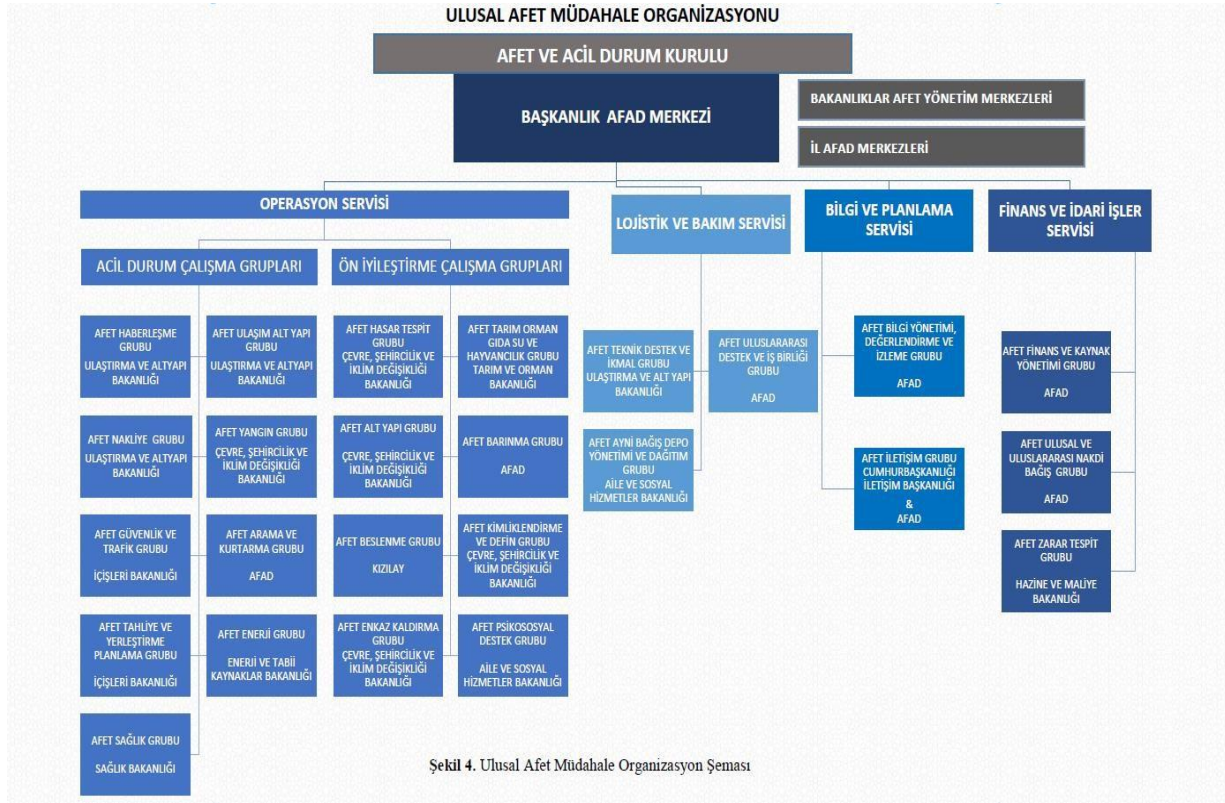
Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)³, Türkiye'de yaşanabilecek her tür ve ölçekteki afet ve acil durumlara etkin müdahale için görev alacak kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsayan taktik bir plan olup 2014 yılından itibaren yürürlüktedir.

TAMP'nın amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak çalışma grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamak, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir.

TAMP kapsamında ulusal düzeyde 28 Hizmet Grubu, yerel düzeyde 26 Hizmet Grubu tanımlanmış ve Hizmet Gruplarının teşkili sağlanmıştır. Bu doğrultuda Ulusal Düzey Hizmet Grupları, Bakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerine (AADYM) bağlı Koordinasyon ve Saha Destek ekipleri ile ilgili alt ekiplerinden oluşurken; yerelde İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerine (AADYM) bağlı Operasyon ve Lojistik Ekip yapıları kurulmuştur. Her Hizmet Grubunun kendine özel alt ekipleri ya da ekip yapılanmaları, ulusal düzey planlar çerçevesinde kurgulanmıştır.

TAMP, ulusal ve yerel boyutta afet ve acil durumlarda müdahale çalışmalarının nasıl yürütüleceğini ortaya koyan bir üst plan olarak muhtemel afet ve acil durumların türü ve ölçeğine göre uyarlanabilir, esnek ve modüler yapıya sahip müdahale organizasyon sistemini açıklamaktadır.

³ https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025

Kaynak: TAMP

TAMP Plan entegrasyonu aşağıda gösterilmiştir.

Kaynak: TAMP

2.4. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

On İkinci Kalkınma Planında⁴ (2024-2028); “Afet Yönetimi” başlığı altında, yerleşim yerlerinin ve toplumun afetlere karşı dirençliliğinin artırılması, afet risk ve zararlarının azaltılarak can ve mal kayıplarının asgari düzeye indirilmesi, afet yönetiminin tüm süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi, toplumun ve tüm kuruluşların afet farkındalığının artırılmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Söz konusu amaç doğrultusunda hazırlık aşaması kapsamında aşağıdaki politika ve tedbirlerin alınacağı vurgulanmıştır:

- Ülke genelinde, bölgelerin sosyoekonomik ve fiziksel özellikleri dikkate alınarak tüm afet tehlike türlerine göre önceliklendirme yapılacak, afet risk ve zararlarını azaltıcı çalışmalar yürütülecektir.

- Afet yönetimi mevzuat ile beşerî, kurumsal ve teknik kapasite açısından güçlendirilecektir.

- Afet yönetiminde etkinliği artırmak üzere veri üretimi ve kurumlar arası paylaşımı iyileştirilerek afet yönetimi bilişim altyapısı ve karar destek sistemleri geliştirilmeye devam edilecektir.

- Mevcut ve yeni yapılacak olan tüm alt ve üst yapıların afetlere karşı dirençliliği sağlanacaktır.

- İklim değişikliğiyle ilgili afet tehlikelerine karşı toplumsal dirençlilik artırılarak uyum kapasitesi güçlendirilecektir.

- Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesi artırılarak her türlü afete ve acil duruma hızlı, etkili ve kapsamlı bir müdahale yapılması sağlanacaktır.

- Afet sonrasında yapılacak iyileştirme çalışmaları için kapasite güçlendirilecektir.

- Afet risk aktarım yöntemleri ve finansman imkânları geliştirilecektir.

- Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerin etkilerinin giderilmesi için iyileştirme çalışmaları sürdürülecektir.

- Olası bir deprem sonrasında can ve mal kaybının en az seviyede tutulabilmesi için Marmara bölgesinde gerekli risk azaltma çalışmalarına devam edilecektir.

- Afet ve acil durumlara ilişkin toplumsal farkındalık artırılacak ve gönüllülük sistemi geliştirilecektir.

- Afet risklerinin azaltılması ve afet sonrası müdahalenin daha hızlı ve etkin yapılmasını sağlayacak yeni teknik ve teknolojilerin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge çalışmaları artırılabilecektir.

- Afet yönetiminde engelli, yaşlı, kadın ve çocukların farklılaşan ihtiyaçları dikkate alınacaktır.

3. AFETLERİN NEDEN OLDUĞU ZARARLARIN KAPSAMI

Afetlerin neden olduğu zararların doğru tespit edilmesi, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek amacıyla politika belirleyicilerin bilinçli kararlar almasına yardımcı olur.

Afetlerin neden olduğu zararların değerlendirilmesine yönelik titiz bir süreç olmadan, her seviyedeki karar vericiler, hem afet sonrası iyileştirme ve yeniden yapılandırma hem de gelecekte

⁴ https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf Erişim

Tarihi: 10/01/2025

muhtemel bir felaketin etkilerinin nasıl azaltılacağına ilişkin kararlarını dayandırabilecekleri nesnel bilgiye sahip olamazlar.

3.1. Afetlerin Neden Olduğu Zarar ve Kayıplar

Afet zararları ikiye ayrılmaktadır:

1. Zararlar (Doğrudan Zararlar): Bunlar tehlikeyle doğrudan temastan kaynaklanan zararlardır. Bunlar genellikle en görünür olanlardır ve zararların en büyük zarar bileşenini temsil ederler.

Aşağıda belirtilenler doğrudan zarar kapsamındadır:

- Konutlarda meydana gelen zarar
- Araçlarda meydana gelen zarar
- Kamu binalarına meydana gelen zarar
- Altyapılarda meydana gelen zarar
- Canlı hayvan, su ürünleri stoğu ve mevcut mahsullerin kaybı

2. Kayıplar (Dolaylı zararlar): Olayın neden olduğu ancak olayın doğrudan etkisinden kaynaklanmayan zararlardır. Dolaylı zararlar, afetlerin etkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Belirlenen analiz alanı dahilinde sel, deprem vb. etkilerden kaynaklanan ekonomik ve diğer faaliyetlerdeki aksamaları yansıtır.

Aşağıda belirtilenler dolaylı zarar kapsamındadır:

- Yolların sel veya diğer afetler nedeniyle bozulması durumunda ulaşımın kesintiye uğraması
- Etkilenen işletmelerde katma değer kaybı
- Tarımda verimin azalması
- İşletmelerin üretim veya hizmeti sürdürebilmesi için maruz kaldıkları ek maliyetler
- Alternatif kamu hizmetleri sağlamanın marjinal maliyetleri

Afetlerin neden olduğu doğrudan ve dolaylı tüm zararların belirlenmesi afetlerin neden olduğu toplam zararın net olarak görülmesini ve afet sonrası iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarının daha isabetli ve sağlıklı yürütülmesini sağlayacaktır. Ayrıca doğru ve tam zarar tespiti afet riski azaltma planlarının da etkin yürütülmesine katkı sunacaktır.

3.2. Afet Zararlarının Tespiti ve Analizinde Kullanılan Uluslararası Metodoloji

3.2.1. DaLA (Damage, Loss Assessment)- Zarar ve Kayıp Değerlendirme Metodolojisi

Zarar ve Kayıp Değerlendirme (DaLA) Metodolojisi⁵ ilk olarak 1972 yılında BM Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu (UN-ECLAC) tarafından geliştirilmiştir. O zamandan bu yana, afet olaylarından kaynaklanan zarar ve kayıpların doğru belirlenebilmesi için

5

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/617521468335985769/pdf/880860v10WP0Bo0PUBLIC00TTL0Vol10WEB.pdf> Erişim Tarihi: 10/01/2025

Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Bankası, UNESCO ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yakın işbirliğiyle iyileştirilmiştir. DaLA belirli afet türlerine ve ülkelerin gereksinimlerine uyarlanabilecek esnek bir araçtır. DaLA Metodolojisi, değerlendirmelerini etkilenen ülkenin genel ekonomisine dayandırır. DaLA, zarar ve kayıpları değerlendirmek için temel veri olarak ülkelerin ulusal hesaplarını ve istatistiklerini kullanır. Aynı zamanda, iyileştirme ve yeniden inşaa ihtiyaçlarını tam olarak tanımlamak için afetlerin bireysel geçim kaynakları ve gelirler üzerindeki etkisini de hesaba katar.

Bir DaLA metodolojisi aşağıdakileri kapsamaktadır:

1. Zarar: Tamamen veya kısmen hasar gören fiziki varlıkların ikame değeri,
2. Kayıp: Hasar gören varlıkların geçici olarak yokluğundan kaynaklanan ekonomi akışındaki kayıplar
3. Afetin makroekonomik performans üzerindeki etkisi: Ekonomik büyüme/GSYİH, ödemeler dengesi ve hükümetin mali durumuna özel atıfta bulunularak değerlendirilir.

3.2.2. PDNA (Post-Disaster Needs Assessment)-Afet Sonrası İhtiyaç Değerlendirmesi Metodolojisi

PDNA (Afet Sonrası İhtiyaç Değerlendirmesi)⁶, insani, sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel açıdan iyileştirme ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla afet etkilerini (zarar, kayıp) analiz etmeye yönelik bir yaklaşım olup net afet etkisini değerlendiren bir şablon sunmaktadır. PDNA metodolojisi, DaLA metodolojisi ve insani iyileşme ihtiyaçları değerlendirmesinin bir sentezi niteliğindedir. PDNA, afet sonrası değerlendirmeler ve iyileştirme planlaması analitik yöntemler, araçlar ve teknikleri kapsayan, sektörler arası karşılaştırılabilirliği ve homojenliği sağlayan entegre bir süreçtir. PDNA, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa geliştirilen ve desteklenen bir metodolojidir.

PDNA şunları kapsamaktadır:

- Meydana gelen zarar, kayıp ve makroekonomik etkiler
- Geçim kaynakları, gelirler ve insani gelişme üzerindeki etkiler
- Kısa, orta ve uzun vadeli iyileştirme ve yeniden inşaa ihtiyaçları
- Afet sonrası iyileştirme ve yeniden inşaa planlarında afet riskinin azaltılmasının (Afet Risk Azaltma –DRR) yaygınlaştırılmasına yönelik önlemler.

PDNA metodolojisi 4 adımdan oluşmaktadır. Bunlar:

1. Tüm sektörler için temel bilgileri toplamak
2. Doğal afetlerin her sektördeki zararını değerlendirmek
3. Doğal afetlerin toplam etkilerini değerlendirmek
4. Afet sonrası iyileştirme stratejisiyle beraber erken iyileşme için planlamanın yapılması ve gelecekteki afetlere hazırlıklı olmak için “önceki durumdan daha iyisini inşaa etmek” mekanizmasının tartışılması

⁶ <https://www.preventionweb.net/media/14049/download?startDownload=20250113> Erişim Tarihi: 10/01/2025

4. ÜLKEMİZDE AFETLERİN NEDEN OLDUĞU ZARARLARIN TESPİTİ SÜRECİ

Afetlerin neden olduğu zararların mali ve iktisadi boyutunun tespit edilmesi amacıyla Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile “Afet Zarar Tespit Grubu” çalışma grubu oluşturulmuş; Hazine ve Maliye Bakanlığı da “Afet Zarar Tespit Grubu” çalışma grubunun ana çözüm ortağı olarak belirlenmiş ve söz konusu zararların tespitinde koordinasyondan sorumlu tutulmuştur.

TAMP’ta Afet Zarar Tespit Grubunun sorumlulukları “Afet ve acil durumlar sonrası meydana gelen bina, taşınır emtia, eşya, tarım (Hayvancılık, tarım arazisi), sanayi ve imalat, alt yapı (Kanalizasyon, su, elektrik, doğal gaz,) ulaşım, turizm, bilişim, bankacılık, sağlık vb. konular ve sektörlerde meydana gelen iktisadi ve mali kayıplara ilişkin kayıtları ilgili çalışma grupları ve kurum ve kuruluşlarla koordineli bir şekilde çalışarak toplamak, ulusal düzeyde zarar tespit hesabını yapmak ve raporlamak, zararın mali bilançosunu çıkarmak.” olarak belirlenmiştir. Afet Zarar Tespit Grubunun destek çözüm ortakları olarak da Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı belirlenmiştir.

TAMP’ta belirlenen göreve istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığınca Zarar Tespit Hizmet Planı hazırlanmıştır. Söz konusu Plan dahilinde oluşturulan Ulusal Düzey Zarar Tespit Grubu ile Yerel Düzey Afet Grubu teşkili aşağıda gösterilmiştir.

ULUSAL DÜZEY ZARAR TESPİT GRUBU

Kaynak: Ulusal Düzey Afet Zarar Tespit Grubu Planı

Kaynak: Ulusal Düzey Afet Zarar Tespit Grubu Planı

TAMP ile verilen afetlerin zarar tespit çalışmaları Hazine ve Maliye Bakanlığınca TAMP ve Zarar Tespit Hizmet Planı çerçevesinde yürütülmektedir. Ancak söz konusu zarar tespiti sadece doğrudan zararları kapsamaktadır. Afetlerin neden olduğu zararların gerçek boyutunun belirlenebilmesi için dolaylı zararların da dikkate alınması gerekmektedir. Dolaylı zararların tespiti ve değerlendirilmesi ise titiz çalışma gerektiren bir husustur. Afet sonrası iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmaları ile risk azaltma çalışmalarının daha sağlıklı yürütülebilmesi doğrudan ve dolaylı zararlardan oluşan toplam zararın tespitiyle daha isabetli olacaktır.

5. AFET YÖNETİMİNDE SİGORTA SİSTEMİ VE RİSK TRANSFERİ

Afetler; can kaybının yanı sıra tarım, hayvancılık, üretim, ulaşım, sağlık vb. birçok sektörü etkilemekte; maddi zarar ve kayıplara neden olmaktadır. Afet sonrası zarar ve kayıpların telafisi ve yeniden inşa faaliyetleri devletlere ciddi finansman yükü getirmektedir. Afet risk yönetiminde erken uyarı sistemlerinin kurulması, afetlere dayanıklı yapıların ve çevre düzenlemesinin yapılması önlemlerinin yanı sıra sigorta sistemlerinin güçlendirilmesi de devlet bütçesi üzerindeki mali yükü azaltacaktır. Doğal afetlere karşı sigorta sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıyla afet riski transfer edilebilmekte, bu vesileyle devlet bütçesinde doğal afetlerden kaynaklanan finansman yükü hafifletilebilmektedir.

Ülkemizde bazı sektörlerde afet risklerini azaltacak ve mali yükü Devlet üzerinden alarak üçüncü kişilere transfer edecek sistemler oluşturulmuştur. Bunlara DASK ve TARSİM'i örnek verebiliriz. Ancak bu sigorta sistemleri yeterli değildir.

Sigorta uygulamalarında, sigorta şirketleri ve kişiler, aralarında yaptıkları sözleşmeler ile maddi zararları veya değer kayıplarını kendi üzerlerine almaktadır. Bu uygulamalar günümüz gereklerine daha uygun, modern ve sistematik yaklaşımlardır.

Aksi yönde yürütülecek uygulamalar, daha açık bir ifade ile; bir taraftan sigorta sözleşmeleri ile riski üstlenen kişiler Devlet desteğinden mahrum bırakılırken, diğer taraftan kendi varlıklarını sigorta kapsamına almayarak gerçekleşecek riskin maliyetini Devlete yansıtanların desteklenmesi, hem vicdani olmayacak hem de sigorta sisteminden uzaklaşılarak sisteme ciddi zararlar verilmesine neden olacaktır.

Afet durumlarında Devletin maddi kayıpları tespit ederek zarara maruz kalanları doğrudan desteklemesi hem yetersiz ve gereksiz hem de ilkel uygulamalardır. Devletin oluşan zararları doğrudan üstlenmesi yerine sigorta alt yapısını ve uygulamalarını güçlendirerek, gerektiğinde teşvik uygulamaları ile finanse ederek bu uygulamaları yaygınlaştırması daha akılcı bir yaklaşım olacaktır. Afet zamanında gerçekleşen maliyetler mali krizlere neden olmayacaktır.

Aşağıdaki bölümlerde ülkemizde devlet destekli yaygın olarak kullanılan bazı afet sigortalama uygulamaları hakkında kısaca bilgi verilecektir.

5.1. Tarım Sigortaları Sistemi (TARSİM)

Ülkemizde doğal afetlerin tarım sektörüne etkisini azaltmak ve riski transfer edebilmek amacıyla 14/06/2005 tarihli 5363 Sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmış ve bir sigorta mekanizması devreye sokulmuştur. Tarım sigortaları ile doğal afet riskine yönelik olarak tarım ürünleri teminat altına alınmaktadır. Devlet, bu Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır. Tarım Sigortaları Sistemi (TARSİM)⁷ ile tarım sektörü açısından risk paylaşımı ve transferi gerçekleştirilmektedir.

5.2. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)

1999 yılında yaşanan depremlerden sonra 2000 yılında Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)⁸ kurularak ülkemizde Zorunlu Deprem Sigortası uygulaması getirilmiştir. Zorunlu Deprem Sigortası ile deprem ve depremden kaynaklanan yangın, infilak, yer kayması ve tsunami risklerine karşı, sigortalı konut sahiplerine maddi güvence sağlanmaktadır.

Afetler, can kayıplarının yanı sıra konut, iş yeri, altyapı ve tarım alanlarında büyük zararlara neden olarak **telafisi uzun zaman alan ekonomik kayıplara** yol açabilmektedir. Afet sonrası iyileşme ve yeniden yapılanma süreçleri büyük maliyetler gerektirdiğinden; afetler ülkelerin mali yapılarını bozarak sürdürülebilir kalkınmasını olumsuz etkilemektedir.

⁷ <https://www.tarsim.gov.tr/subPage/kurum-hakkinda> Erişim Tarihi: 14/01/2025

⁸ <https://dask.gov.tr/tr/dask-hakkinda> Erişim Tarihi: 14/01/2025

Bu nedenle, doğal afetlere karşı risk yönetimi stratejileri geliştirilirken sigorta sistemlerinin de dikkate alınması etkinliği artıracaktır. Çünkü sigorta, afet sonrası iyileşme ve yeniden yapılanma süreçlerinde finansal güvence sağlayarak, bireylerin ve işletmelerin kayıplarını telafi ederek toplumsal ve ekonomik yapının yeniden inşasında önemli katkı sağlayacaktır. Sigortalar, afetlerin neden olduğu mali yükü hafifleterek devletin üzerindeki ekonomik baskıyı azaltacak ve toplumlar daha dirençli hale gelecektir.

Afet risk yönetimi toplumun tüm kesimlerinin farkındalığını ve katkısını gerektiren bir süreçtir. Bu açıdan sigorta sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıyla bireyler ve işletmeler afet risklerini paylaşarak toplumsal dayanışma güçlenecek ve afet sonrası yeniden inşa süreci hızlanarak, ekonomik istikrar korunabilecektir.

6. SONUÇ

İklim değişikliğinin de etkisiyle daha sık ve şiddetli meydana gelen afetler can kaybının yanı sıra sosyal, ekonomik ve çevresel zararlara neden olmakta; afetler nedeniyle ülkeler ek maliyetlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasını ciddi oranda sekteye uğratmaktadır.

Ülkeler afetlerle mücadele ve afetlere karşı dirençlerini artırmak için “Kriz Yönetimi” anlayışından “Risk Yönetimi” anlayışına geçmiştir. Bu çerçevede, afet risklerini öngörmek, planlı hareket etmek ve riskleri azaltmak kritik öneme sahiptir. Afet risk faktörlerine karşı bilinçli yatırımların yapılması afet sonrası müdahale ve iyileştirme maliyetlerinden çok daha etkilidir. Afet risklerinin sağlıklı belirlenerek risk azaltma çalışmalarında isabetli politikalar oluşturulması ise meydana gelen veya gerçekleşmesi muhtemel afetlerin sadece doğrudan zararlarının değil aynı zamanda dolaylı zararlarının da tespitiyle mümkün olabilecektir.

Afetlerin neden olduğu ekonomik kayıplar çoğunlukla devlet tarafından karşılanmakta; bu da devlet bütçesinde ciddi baskı yaratmaktadır. Bu baskıyı azaltmak için ülkemizde DASK altında zorunlu deprem sigortası sistemi oluşturulmuştur. Bu sistem ile kapsamındaki meskenler için deprem ve deprem sonrası afetlere teminat sağlanmaktadır. Doğal afetlerin tarım sektörüne etkisini azaltmak için de TARSİM kurulmuş ve bununla, doğal afet riskine karşı tarım ürünleri teminat altına alınmaktadır. DASK ve TARSİM doğal afet risk finansmanında kamu-özel sektör işbirliği ile kurulmuş sigorta sistemleridir. Afet zararlarının Devlet üzerindeki yükünün transferi için bu sistemler yeterli olmayıp mali yükün Devlet üzerinden alınarak üçüncü kişilere transfer edecek farklı sigorta uygulamalarının zorunlu tutularak yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde afetlerin devlet üzerindeki finansal yükünün azaltılması sağlanarak afet risk yönetiminin etkinliğinin artırılacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, sigorta sözleşmeleri yaptırarak riski üstlenen kişiler Devlet desteğinden mahrum bırakılırken diğer taraftan kendi varlıklarını sigortalamayarak gerçekleştirecek riskin maliyetini Devlete yansıtanların desteklenmesi uygulamaları, hem vicdani olmayacak hem de sigorta sistemine ciddi zararlar verilmesine neden olacaktır.

KAYNAKÇA

- <https://www.afad.gov.tr/afet-yonetim-ve-karar-destek-sistemi-projesi-aydes21> Erişim tarihi: 10/01/2025
- https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/28032022-TARAP-kitap_V6.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025
- https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/TAMP.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025
- https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf Erişim Tarihi: 10/01/2025
- <https://documents1.worldbank.org/curated/en/617521468335985769/pdf/880860v10WP0Bo0PUBLIC00TTL0Vol10WEB.pdf> Erişim Tarihi: 10/01/2025
- <https://www.preventionweb.net/media/14049/download?startDownload=20250113> Erişim Tarihi: 10/01/2025
- Zarar Tespit Hizmet Planı
- Ankara Yerel Düzey Zarar Tespit Hizmet Grubu Operasyon Planı
- <https://www.tarsim.gov.tr/subPage/kurum-hakkinda> Erişim Tarihi: 14/01/2025
- <https://dask.gov.tr/tr/dask-hakkinda> Erişim Tarihi: 14/01/2025

PRATİK BİLGİLER

Recai KÜÇÜKYAĞCI
Muhasebat Başkontrolörü

657 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN ÖDEMELER ve SOSYAL YARDIMLAR	
Katsayılar/Göstergeler 06.01.2025 tarihli ve 3676469 sayılı HMB 1 no.lu Genelgesi	1 Ocak- 30 Haziran 2025
Aylık katsayısı	1,012556
Taban aylık katsayısı	15,848415
Yan ödeme katsayısı	0,321115
Emekli olacak memurlara ödenecek yol tazminatı (13.558 x aylık katsayısı)	13.728,23
399 KHK 3/c md. Sözleşmeli ücret tavanı	55.419,70
06.06.1978 tarihli ve 7/15754 BKK ile çıkarılan Sözleşmeli Personel Çalıştırmaya İlişkin Esasların 3/2 md. Ücret tavanı	49.405,42
08.02.2002 tarihli ve 2002/3729 BKK 2. md. ücret toplam üst sınırı	100.850,38
İşçilere ödenecek kıdem tazminatı yıllık tavanı	46.655,43
3628 sayılı Kanuna göre çıkarılan Yönetmeliğin 8. maddesine göre Bakanlıkça ilan edilmesi gereken GİH 1. derece 1. kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam tazminat dahil aylık net tutarı	63.128,24
En yüksek devlet memuru aylığı: (1500 + 8000 x aylık katsayı=)	9.619,28
Taban aylığı: (1000 x taban aylık katsayısı=)	15.848,15
Kıdem aylığı: (25 x 20 x aylık katsayı=)	506,28
Aile yardımı (eş): (7. Dönem Toplu Sözleşme md.45) (2273 x aylık katsayı=)	2.301,54
Aile yardımı (çocuk 0-6 yaş): (500 x aylık katsayı=)	506,28
Aile yardımı (çocuk 6 yaş üstü): (250 x aylık katsayı=)	253,14
7. Dönem Toplu Sözleşmenin 40. maddesine göre, engellilik durumu en az %40 olan veya ilgili Yönetmelikteki tabloda belirtilen oran ve üzerine denk gelen özel gereksinim durumu olan çocuklar için aile yardımı %50 artırımlı uygulanır.	
Ölüm yardımı (en yüksek devlet memuru aylık ve ek göstergesinin aylık katsayısı ile çarpımının)	
Memurun ölümünde 2 kat (9500 x aylık katsayı x 2=)	19.238,56
Eş ve çocuğun ölümünde 1 kat (9500 x aylık katsayı x 1=)	9.619,28
Doğum yardımı (633 sayılı KHK Ek madde 4- 15.5.2015 tarihinden itibaren geçerli)	
Birinci çocuk için	300,00
İkinci çocuk için	400,00
Üçüncü ve sonraki çocuklar için	600,00
Gözlük çerçeve bedeli (SUT tebliği Ek-3D)	100,00
Gözlük camı bedeli	30,00
İşitme cihazı (SUT tebliği Ek-3C) 11.8.2024tarihinden itibaren	

Sigortalının kendisi ve 18 yaşından büyük çocuklar	3.391,36
0-4 yaş çocuk için %80 oranında artırımlı	6.104,44
5-12 yaş çocuk için %60 oranında artırımlı	5.426,17
13-18 yaş çocuk için %50 oranında artırımlı	5.087,04

ENGELLİLİK İNDİRİMİ	
GVK 329 sayılı Genel Tebliğ 30.12.2024 tarihli RG. 2. Mükerrer	
Engellilik derecesi	Tutarı (TL)
Birinci derece	9.900,00
İkinci derece	5.700,00
Üçüncü derece	2.400,00
En yüksek devlet memuruna bir hizmet yılı için ödenen emeklilik ikramiyesi aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır: (8000 ek göstergeli ve 25 yıl kıdemde olduğu varsayımında) (bu hesaplama yöntemi işçilerin kıdem tazminatı tavanının hesabında da kullanılmaktadır.)	
a) Aylık göstergesi x aylık katsayısı: (1500 x aylık katsayı=)	1.518,83
b) Ek gösterge x aylık katsayısı: (8000 x aylık katsayı=)	8.100,45
c) Kıdem aylık göstergesi x aylık katsayısı: (25 x 20 x aylık katsayı=)	506,28
ç) Taban aylık göstergesi x taban aylığı katsayısı: (1000 x taban aylık katsayı=)	15.848,15
d) En yüksek devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) brüt tutarına, her devlet memurunun kendi ek göstergesine göre belirlenen oranın uygulanması ile hesaplanan miktar (*):9500 x aylık katsayı x %215=	20.681,46
Bir hizmet yılına tekabül eden emeklilik ikramiyesi tutarı	46.655,17
(*) 5434 sayılı Kanunun 5510 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesi uyarınca uygulanmasına devam olunan mülga ek 70 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan gruplar ve oranlar aşağıdaki gibidir:	
Emekli Keseneğine Esas Alınacak Ek Gösterge Grupları	Oranı %
Ek göstergesi 8400 ve daha yüksek olanlarda	255
Ek göstergesi 7600 (dahil) - 8400 (hariç) arasında olanlarda	215
Ek göstergesi 6400 (dahil) - 7600 (hariç) arasında olanlarda	195
Ek göstergesi 4800 (dahil) - 6400 (hariç) arasında olanlarda	165
Ek göstergesi 3600 (dahil) - 4800 (hariç) arasında olanlarda	145
Ek göstergesi 2200 (dahil) - 3600 (hariç) arasında olanlarda	85
Diğerlerinde	55

GELİR VERGİSİ TARİFESİ (1.1.2025 ten sonraki kazançlarda)	
329 seri no.lu GVK Genel Tebliği - 30.12.2024 tarihli R.G. 2. Mükerrer	
ÜCRET GELİRLERİNDE	ORAN %
158.000 TL'ye kadar	15
330.000 TL'nin 158.000 TL'si için 23.700 TL, fazlası	20
1.200.000 TL'nin 330.000 TL'si için 58.100 TL, fazlası	27
4.300.000 TL'nin 1.200.000 TL'si için 293.000 TL, fazlası	35

4.300.000 TL'den fazlasının 4.300.000 TL'si için 1.378.000 TL, fazlası	40
ÜCRET DIŞINDAKİ KAZANÇ VE İRATLARDA	ORAN %
158.000 TL'ye kadar	15
330.000 TL'nin 158.000 TL'si için 23.700 TL, fazlası	20
800.000 TL'nin 330.000 TL'si için 58.100 TL, fazlası	27
4.300.000 TL'nin 800.000 TL'si için 185.000 TL, fazlası	35
4.300.000 TL'den fazlasının 4.300.000 TL'si için 1.410.000 TL, fazlası	40

DAMGA VERGİSİ İLE İLGİLİ ORANLAR VE TUTARLAR	
Konusu (70 seri no.lu Damga Vergisi Genel Tebliği - 30.12.2024 R.G. 2. Mük.)	Oran/Tutar
Maaş, ücret, harcırah gibi özlük ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil)	Binde 7,59
Resmi dairelerce yapılan mal ve hizmet alımları (avans olarak ödenenler dahil)	Binde 9,48
Resmi dairelerin mal ve hizmet alım ihalelerinde düzenlenen sözleşmeler	Binde 9,48
Resmi daire ve kamu tüzel kişilerince alınan her türlü ihale kararları	Binde 5,69
Kira mukavelenameleri (mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	Binde 1,89
Yıllık gelir vergisi beyannamesi	672,40 TL
Kurumlar vergisi beyannamesi	898,20 TL
Katma değer vergisi beyannamesi	443,70 TL
Muhtasar beyanname	443,70 TL
Diğer vergi beyannameleri (Damga vergisi beyannamesi hariç)	443,70 TL
Gümrük idarelerine verilen beyannameler	898,20 TL
Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	329,30 TL
Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirimleri	329,30 TL
Aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamelerin birleştirilerek verilmesi	526,00 TL

DEĞERLİ KÂĞITLAR KANUNU KAPSAMINDAKİ DEĞERLİ KÂĞIT BEDELLERİ	
(92 sıra no.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Değerli Kâğıtlar) 31.12.2024 R.G.)	
Değerli Kâğıdın Cinsi	Bedel (TL)
Noter kâğıtları	
a) Noter kâğıdı	125,00
b) Beyanname	125,00
c) Protesto, vekâletname, re'sen senet	250,00
Pasaportlar	1.135,00
İkamet izni	810,00
Kimlik kartları	
a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen T.C. kimlik kartı	185,00
b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen T.C. kimlik kartı	185,00
c) Kayıp nedeniyle düzenlenen T.C. kimlik kartı	370,00
Aile cüzdanları	1.010,00

Sürücü belgeleri	1.420,00
Sürücü çalışma belgeleri (karneleri)	1.420,00
Motorlu araç tescil belgesi	1.270,00
İş makinesi tescil belgesi	1.060,00
Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	80,00
Mavi Kart	185,00
Yabancı çalışma izni belgesi	810,00
Çalışma izni muafiyeti belgesi	810,00

6245 SAYILI HARCIRAH KANUNU HÜKÜMLERİ UYARINCA VERİLECEK GÜNDELİK VE TAZMİNAT TUTARLARI (Bütçe Kanunu H Cetveli) (1.1.2024 tarihinden itibaren)	Tutar (TL)
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Cumhurbaşkanlığı Yardımcıları	715,00
Anayasa Mahkemesi Başkanı, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Milletvekilleri, Kuvvet Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, Orgeneraller, Oramiraller, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay Başkanları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Diyanet İşleri ve Yükseköğretim Kurulu Başkanları, Kamu Başdenetçisi	686,00
Memur ve hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar	680,00
b) Ek göstergesi 6400 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	650,00
c) Ek göstergesi 3600 (dahil) - 6400 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	635,00
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	610,00
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	600,00
Ülke düzeyinde teftiş yapan denetim elemanları (a) fıkrasındaki miktarın 1,3 katı	884,00
Bölge düzeyinde teftiş yapan denetim elemanları (a) fıkrasındaki miktarın 1,1 katı	748,00
İl düzeyinde teftiş yapan denetim elemanları (a) fıkrasındaki miktarın 0,9 katı	612,00
6245 sayılı Harcırh Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %75 artırımlı miktarı, (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %60 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %50 si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.	
Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminat 50. md.1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	105,00
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	98,00
Bu tazminattan yararlananlardan; 1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir. 2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir	

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NE YAPILACAK YOLCULUKLARDA VERİLECEK GÜNDELİKLERE İLİŞKİN CUMHURBAŞKANI KARARI (11 Ocak 2025 tarihli Resmi Gazete)	
GÖREV UNVANI/KADRO DERECEŚİ	Tutar (TL)

1- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Yardımcıları	1.766,00
2- Anayasa Mahkemesi Başkanı, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Milletvekilleri, Kuvvet Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, T.B.M.M. Genel Sekreteri, Orgeneral, Oramiraller, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay Başkanları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Bakan Yardımcıları, Kamu Başdenetçisi	1.470,00
3- Yükseköğretim Kurulu Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Korgeneral ve Koramiraller, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların başkanları, merkezde sürekli görevle bulunanlar dışındaki Büyükelçiler	1.294,00
4- Yukarıdakiler dışında kalan memur ve hizmetlilerden;	
a) Aylık/kadro derecesi 1 olanlar	1.120,00
b) Aylık/kadro derecesi 2-4 olanlar	942,00
c) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	766,00

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	
Yıllar	Oran %
2022 (VUK Genel Tebliği No: 542)	122,93
2023 (VUK Genel Tebliği No: 554)	58,46
2024 (VUK Genel Tebliği No: 574)	43,93

ÜCRET LİMİTLERİ	
1- Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı 27.12.2024 RG	1 Ocak - 31 Aralık 2025
2- SGK Genelgesi 2025/2	
Asgari ücret brüt (günlük)	866,85
Asgari ücret brüt (30 günlük)	26.005,50
SGK primi günlük kazanç üst sınırı	6.501,38
SGK primi aylık kazanç üst sınırı	195.041,40
5510/60-1/g bendine göre ödenecek genel sağlık sigortası primi aylık	780,17

SGK YÜKÜMLÜLÜKLERİ	İŞVEREN	İŞÇİ
SGK primi	20,5%*	14%
İşsizlik sigortası primi	2%	1%
Genel sağlık sigortası	7,50%	5%
(*) İşyeri tehlike sınıfına göre artabilir.		

6183 SAYILI KANUNA GÖRE GECİKME ZAMMI ORANLARI (Madde 51)		
Uygulama tarihleri	İlgili mevzuat	Oran % (Aylık)
21.07.2022 Tarihinden İtibaren	5801 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,50
14.11.2023 Tarihinden itibaren	7782 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	3,50

21.05.2024 Tarihinden itibaren	8484 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	4,50
--------------------------------	-------------------------------------	------

6183 SAYILI KANUNA GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI (Madde 48)		
Uygulama tarihleri	İlgili mevzuat	Oran % (Yıllık)
21.07.2022 tarihinden itibaren	Seri C sıra no: 6 Tahsilat Genel Tebliği	24
14.11.2023 tarihinden itibaren	Seri C sıra no: 7 Tahsilat Genel Tebliği	36
21.05.2024 Tarihinden itibaren	Seri C sıra no: 8 Tahsilat Genel Tebliği	48

659 SAYILI KHK KAPSAMINDAKİ LİMİTLER (her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılır)

Adli uyuşmazlıkların sulh yoluyla halli, uzlaşma ve vazgeçme limitleri

- 1- Tutara ilişkin olmayanlar ile 13.590.176,10 Türk Lirasına kadar olanlarda (bu tutar dahil) Hukuk biriminin görüşü alınarak ilgili harcama yetkilisinin teklifi üzerine üst yönetici yetkilidir.
- 2- 13.590.176,10 Türk Lirasından fazla olanlardan 135.901.763 Türk Lirasına kadar olanlarda (bu tutar dahil), hukuki uyuşmazlık değerlendirme komisyonunun görüşü alınarak, üst yöneticinin teklifi üzerine ilgili bakan, Milli Savunma Bakanlığında Müsteşarın teklifi üzerine Bakan yetkilidir.
- 3- 135.901.763 Türk Lirasından fazla olanlarda Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.

Kararnamenin 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen “10.000” gösterge rakamı, “20.000” olarak uygulanır. (7. Dönem Toplu Sözleşme Md.20)

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNUNA İLİŞKİN LİMİTLER		
Açıklama (KİK 2024/1 sayılı tebliği - 24.1.2025 tarihli R.G.)	1.2.2024- 31.1.2025	1.2.2025- 31.1.2026
Eşik değerler 8. md.		
8/a Mal/hizmet alımları (genel bütçeli)		11.417.574
8/b Mal/hizmet alımları (diğer idareler)		19.029.344
8/c Yapım işleri (tüm idareler)		418.648.353
4734/3 (g) İstisnalar		95.508.971
İhale ilan süreleri ve kuralları 13(b) md.		
13/b-1		1.245.628
13/b-2		2.491.384
13/b-3		20.762.692
Pazarlık usulü 4734/21(f)		2.076.108
Doğrudan temin 22(d) md.		
Büyükşehir belediyesi sınırları içinde olanlar		622.756
Diğer idareler		207.453
Kamu İhale Kurumu gelirleri 53(j) md.		

53/j-1 Sözleşme bedelinin onbinde beşi		4.152.385
53/j-2 İtirazen şikâyet başvuru bedeli (yaklaşık maliyeti:)		
a) 6.573.254 TL ye kadar	27.322	
b) 6.573.254 TL ile 26.293.115 TL arası	54.677	
c) 26.293.115 TL ile 197.198.426 TL arası	82.018	
ç) 197.198.426 TL den fazlası	109.370	
a) 8.447.946 TL ye kadar		50.640
b) 8.447.946 TL ile 33.791.911 TL arası		101.344
c) 33.791.911 TL ile 253.439.417 TL arası		152.021
ç) 253.439.417 TL den fazlası		202.718
62/h md.-Mimar ve mühendisler için mezuniyetlerinden itibaren geçecek her bir yıl için itibari iş deneyim tutarı	2.304.515	2.961.762

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNU İLE İLGİLİ LİMİTLER (2025 Bütçe Kanunu İ cetveli)	
17/2 md. Basın ilan Kurumunca yapılacak ilanlar	4.589.000
17/3 md. Resmi Gazetede yapılacak ilanlar	13.760.000
45. md. Açık teklif usulü (Hazine taşınmazlarında 10.000.000 TL)	13.753.000
51. md. Pazarlık usulü	
51/a md. İllerde, kuruluş merkezlerinde, askeri kurum kuruluş ve birliklerde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçelerde ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	508.000
51/b md. Diğer ilçelerde	250.000
76. md. Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesinde mahalli komisyonların yetkisi	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde	3.028.000
b) Diğer büyükşehir belediyesi olan illerde	1.530.000
c) Diğer illerde ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.101.000
ç) Diğer ilçelerde	826.000

ÇEŞİTLİ MEVZUAT GEREĞİNCE BELİRLENMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLAR VE ORANLAR (94 Sıra no.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği - 8.2.2025 tarihli R.G.)	
TABLO I- PARASAL SINIRLAR	
A- MERKEZİ YÖNETİM MUHASEBE YÖNETMELİĞİ	Tutarı (TL)
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	16.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	10.000

1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat iadeleri ile sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla vezne bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	25.000
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	160.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	95.000
2. Kaybedilen alındılar için ilân:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alındılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	10.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	25.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	85.000
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kâğıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	35.000
C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	45.000
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	90.000
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	200.000
1.4. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; yeni muhasebe müdürlüğü kurulmak ya da var olan muhasebe müdürlüklerine bağlanmak suretiyle hizmet birleştirilmesi yapılan muhasebe birimleri için 5 kat uygulanır.	
1.5. Yukarıdaki (1.2) numaralı maddesinde belirtilen tutar; muhasebe müdürlüğü dışında hizmet birleştirmesi yapılan muhasebe birimleri için de uygulanır.	
1.6. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Hazine ve Maliye Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğü, İstanbul Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğünde 10, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 20, Sağlık Bakanlığı Döner Sermaye muhasebe birimlerinde 7, diğer merkez saymanlık müdürlükleri, Ankara Muhasebe Müdürlüğü, İzmir ve Antalya Defterdarlık Muhasebe Müdürlüklerinde 5 kat olarak uygulanır.	
2. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi dairelerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)	
2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıklarında, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	80.000
3.2. Faal mükellef sayısı on binin üzerinde olan vergi dairelerinde, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	70.000
2.3. Faal mükellef sayısı on binin altında olan vergi dairelerinde, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	50.000
2.4. Süreksiz yükümlülüklerle bakmakla görevli vergi dairelerinde (karma vergi daireleri hariç), iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	60.000
2.5. KDV iadesi yapan İhtisas Vergi Dairesi Müdürlüğü görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi müdürlüklerinde, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	510.000
3. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.	

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezî Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınır.	600.000
D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile satışı yapılacak taşınırılar için uygulanacak parasal tutar,	60.000
2. Yukarıda belirtilen limit; kuruluş merkezleri ile büyükşehir belediyesi bulunan illerde 3 kat olarak uygulanır.	

TABLO II- ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	Tutarı (TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde	12.300
1.2. Diğer ilçelerde	6.300
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	142.000
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	81.500
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	236.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	715.000
5.2. Ankara ve İzmir il merkezleri için	429.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	214.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	650.000
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	64.300
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	259.000
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı ve Cumhurbaşkanlığı	4.718.000
10. Yargılama Giderleri	160.000
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	30.000
12. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	64.300
12.2. Diğer il ve ilçelerde	38.600
13. Araçların muayene, egzoz muayene, ambulans (C) belgesi ödemeleri ile araç geçiş ücretleri için	

13.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	71.500
13.2. Diğer il ve ilçelerde	42.900
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
1. Yükseköğretim Kurumları için:	
1.1. Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlıkları için	64.300
1.2. Diğer birimleri için	12.300
1.3. Sağlık Bilimleri Üniversitesi (yurt dışındaki harcamalarda kullanılmak üzere)	700.000
2. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı mutemetlerine	40.000
3. Türk Patent ve Marka Kurumu mutemetlerine	150.000
4. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü mutemetlerine	450.000
5. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı mutemetlerine	
5.1. Kuruluş merkezinde	1.150.000
5.2. Merkez dışındaki birimlerde	2.100.000
6. Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu mutemetlerine	
6.1. Kuruluş merkezlerinde	6.160.000
6.2. Merkez dışındaki birimlerde	2.480.000
7. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı mutemetlerine	8.807.000
8. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü ile Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü mutemetlerine	1.850.000
9. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı mutemetlerine	1.600.000
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	12.300
C- MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI AVANS SINIRLARI	
1. Merkezde	472.000
2. İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır illerinde	370.000
3. Diğer illerde	280.000
Ç- DIŞ TEMSİLCİLİKLER EMRİNE VERİLECEK AVANS SINIRLARI	
1. Büyükelçilikler, Başkonsolosluklar ve Bakanlıklar ile bağlı ilgili ve ilişkili kuruluşların elçilikler ve konsolosluklar nezdinde bulunan müşavirlik ve ataşelikleri için	3.546.000

2. Yabancı ülkelerde NATO emrine verilen ve diğer ülkelere görevlendirilen Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı birliklerin ihtiyacı için bütçe imkânları ile mahallinden temini gereken alımlarda kullanılmak üzere, a) Birliğin konuşlandığı yabancı ülkede bulunması halinde askeri ataşelik/müşavirlik üzerinden, ataşelik/müşavirlik nezdindeki banka hesapları kullanılarak, b) Birliğin konuşlandığı yabancı ülkede askeri ataşelik/müşavirlik bulunmaması halinde ise olağanüstü durum nedeniyle birlik komutanlık karargâhının dış temsilcilik olarak kabul edilerek bu maksatla birlik komutanlığınca görevlendirilecek mutemetlere	3546.000
3. Bakım ve onarım maksadıyla yabancı ülkeye götürülen hava araçları ile ulaştırma faaliyeti kapsamında yabancı ülkeye giden hava araçları için ihtiyaç duyulacak akaryakıt, havaalanı yer hizmeti vb. giderlerin yabancı ülkede karşılanması için görevlendirilecek mutemetlere veya bahse konu giderler için Türkiye'den görevlendirilecek mutemetlere	3.546.000
4. Uluslararası anlaşmalar ve Bakanlar Kurulu Kararı gereğince yurt dışında bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı birliklerin ihtiyacı için bütçe imkanları ile mahallinden temini gereken alımlarda kullanılmak üzere, a) Birliğin konuşlandığı yabancı ülkede bulunması halinde askeri ataşelik/müşavirlik üzerinden, ataşelik/müşavirlik nezdindeki banka hesapları kullanılarak, b) Birliğin konuşlandığı yabancı ülkede askeri ataşelik/müşavirlik bulunmaması halinde ise olağanüstü durum nedeniyle birlik komutanlık karargâhının dış temsilcilik olarak kabul edilerek bu maksatla birlik komutanlığınca görevlendirilecek mutemetlere	3.546.000
D-ASKERİ DAİRE, JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI, SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI VE JANDARMA VE SAHİL GÜVENLİK AKADEMİSİ MUTEMET AVANSLARI	
1.Milli Savunma Bakanlığı:	
1.1.Tugay ve eşitine kadar olan askeri kurum ve kuruluşları için; (Askeralma Bölge Başkanlıkları ve askerlik şubesi başkanlıklarınca sadece firari erlerin sevkinde kullanılmak üzere, seferberlik tatbikatlarında personel ve araç seferberliği kapsamında yükümlülere ödeme yapmak üzere, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinin A fıkrası kapsamında belirlenen 1 inci derece kritik illerde bulunan 2 nci ve 3 üncü Ordu ve Özel Kuvvetler Komutanlığına bağlı birlikler ile bu birliklerin emrine, harekât komutasına ve harekât kontrolüne verilen birlikler, MSB Diyarbakır ve Erzurum Tedarik Bölge Başkanlıkları, MSB Diyarbakır ve Erzurum İnşaat Emlak Bölge Başkanlıkları ve Kuzey Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığına bağlı birlikler, Barışı Destekleme ve Koruma Harekâtları çerçevesinde yurtdışında bulunan birlikler için 3 katı uygulanır.)	120.000
1.2.Tümen ve daha üst birlikler ile eşiti kurum ve kuruluşlar için (Kuzey Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığına bağlı birlikler için 2 katı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinin A fıkrası kapsamında belirlenen 1 inci derece kritik illerde bulunan 2 nci ve 3 üncü Ordu Komutanlığına bağlı	120.000

birlikler ile bu birliklerin emrine, hareket komutasına ve hareket kontrolüne verilen birlikler için 3 katı uygulanır.)	
1.3. Girne Askeri Hastanesi Baştabipliği	
1.3.1. Bir mutemet görevlendirilmesi durumunda	350.000
1.3.2. Bakanlıkça izin verilen durumlarda birden fazla mutemet görevlendirilmesi durumunda (her bir mutemet için)	150.000
1.3.3. Tedavi amacıyla askeri hastanelere sevk edilen ve tedavisi tamamlanarak memleketine gönderilen erbaş ve erlerin yol masrafları ile iâşe bedellerinin ödenmesi maksadıyla askeri hastane mutemetlerine	120.000
1.4. Güvenlik nedeniyle yapılacak toplu nakiller için askeri daire mutemetlerine	470.000
1.5. Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Müdürlüğünce arazide harita alım ve yapım çalışmalarında görevlendirilen erbaş ve erlerin besleme bedelinin, besleme desteği veren birliklere veya erbaş - erlere ödenmesinde kullanılmak üzere	370.000
2. Jandarma Genel Komutanlığı ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi:	
2.1. Harcama yetkisi bulunmayan ve bir başka birlik tarafından desteklenen tabur ve eşiti birlikler ile daha üst birlikler	100.000
2.2. Harcama yetkisi bulunan tüm birlikler	100.000
2.3. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi	100.000
3. Sahil Güvenlik Komutanlığı:	
3.1. Sahil Güvenlik Komutanlığı Karargahı, SG Bölge Komutanlıkları, SG İkmal Merkezi Komutanlığı	75.000
3.2. SG Onarım Destek Komutanlıkları, SG İkmal Destek Komutanlığı, SG Hava Komutanlığı, SG Eğitim ve Öğretim Komutanlığı, SG Grup Komutanlıkları	60.000
4. Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisindeki erbaş ve erlerden terhis, terhis mahiyetinde izin, muayeneye sevk, sevk ve celp dönemlerinde asker sevki ile askerî öğrencilere ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrencilerine yapılacak nakil ücreti ödemelerinde kullanılmak üzere ilgili birlik/kurum mutemetlerine	944.000
5. Milli Savunma Bakanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nda gümrükten malzeme çekecek askeri birlik, kurum ve kuruluş mutemetlerine	300.000
6.1. Terörle mücadele harekâtı ve toplumsal olaylara müdahale maksadıyla görevlendirilen birliklerin personel ve malzemelerinin nakil giderlerinde kullanılmak üzere	944.000
6.2. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Jandarma Genel Komutanlığının sınır ötesinde icra ettiği harekâtlar için mahallinde (yurt dışında) temin edilmesi gereken acil ve zaruri mal ve hizmet alımlarında yurt dışında kullanılmak üzere	944.000

6.3. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Jandarma Genel Komutanlığının sınır ötesinde icra edeceği harekâtlar için mahallinden (yurt içinde) temin edilmesi gereken acil ve zaruri mal ve hizmet alımlarında kullanılmak üzere	944.000
6.4. Jandarma Genel Komutanlığının yurt dışında ve sınır ötesinde, barışı destekleme ve koruma harekâtlarında veya savunma ve asayişin sağlanmasında verilen veya verilmesi muhtemel her türlü görev kapsamında ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmetin mahallinden (yurt içinde) ve mahallinde (yurt dışında) alımı ve yapım işlerinde kullanılmak üzere	944.000

TABLO III- TÜMEN VE DAHA ÜST BİRLİKLER İLE EŞİTİ KURUM VE KURULUŞLAR
1. Merkezde:
1.1. Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Savunma Üniversitesi ve Kuvvet Komutanlıkları Karargâhlarında Merkez Harcama Yetkisi Verilen Makamlar
2. Milli Savunma Bakanlığı'nda:
2.1. Ana Bakım ve Bakım Fabrika Müdürlükleri ile Elektro Optik Sistemler Bakım Fabrika Müdürlüğü (EOSB)
2.2. Hava Bakım Fabrika Müdürlükleri
2.3. Dikimevi Müdürlükleri
2.4. İlaç Fabrikası Müdürlüğü
2.5. Tersane Komutanlıkları
3. Milli Savunma Üniversitesinde:
3.1. Kara Harp Okulu ve Astsubay Meslek Yüksek Okulu Komutanlıkları
3.2. Deniz Harp Okulu ve Deniz Astsubay Meslek Yüksek Okulu Komutanlıkları
3.3. Hava Harp Okulu Komutanlığı
4. Genelkurmay Başkanlığı'nda:
4.1. Kadrolarında Rütbeleri Korgeneral ve Tümgeneral olan Komutanlıklar ve Kurum Harcama Yetkilileri
5. Kara Kuvvetlerinde:
5.1. Ordu Komutanlıkları
5.2. Kolordu Komutanlıkları
5.3. Kadrolarında Rütbeleri Korgeneral ve Tümgeneral olan diğer Komutanlıklar ve Kurum Harcama Yetkilileri
5.4. İkmal Komutanlığı, Ana İkmal ve İkmal Merkezi Komutanlıkları
5.5. Sınıf Okulları (Astsubay Hazırlama Okul Komutanlıkları dahil) ve Eğitim Merkez Komutanlıkları
5.6. Mühimmat Komutanlığı, Müht. Ana Depo K.lığı, Mühimmat Islah Geliştirme ve Yenileştirme Merkezi (MIGYEM) ile TSK Mühimmat Ayırma Ayıklama Tesisi (MAAT) Müdürlükleri
6. Deniz Kuvvetlerinde:

6.1. Donanma, Kuzey Deniz Saha, Güney Deniz Saha ve Deniz Eğitim ve Öğretim Komutanlıkları.
6.2. Deniz Ana Üs, Deniz Üs, Filo ve Grup Komutanlıkları
6.3. Kadrolarında Rütbeleri Koramiral ve Tümamiral Olan Diğer Komutanlık ve Kurum Amirlikleri
6.4. Deniz Bakım Onarım ve İstihkâm Komutanlıkları, Deniz İkmal Merkezi, İkmal Grup ve İkmal Destek Komutanlıkları ve Deniz İstihkâm Tabur Komutanlıkları
6.5. Onarım Destek Komutanlıkları, Kara Araçları Bakım Merkezi Komutanlığı
6.6. Eğitim Merkezi Komutanlıkları ve Deniz Ordonat Merkezi Komutanlığı
7. Hava Kuvvetlerinde:
7.1. Muharip Hava Kuvveti Komutanlığı
7.2. Kadrolarında Rütbeleri Korgeneral ve Tümgeneral olan Komutanlık ve Kurum Amirlikleri
7.3. Üs Komutanlıkları
7.4. Hava Kuvvetleri Komutanlığı Karargâh Destek Kıtalar Grup Komutanlığı

TABLO IV- MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR

1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 106 ncı maddesi gereğince;	Tutarı (TL)
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkânsızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkânsızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	71.500
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	70

TABLO V- ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1- 6728 sayılı Kanunun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar	6.780
--	-------

TABLO VI- ALINDI BİRİM FİYATLARI

Örnek No	Belgenin adı	Ölçü Birimi	Birim Fiyatı (TL)
6	Alındı Belgesi (Manuel)	Cilt	165
	Alındı Belgesi (Otokopili)	Takım	4,5
8	Mahsup Alındısı	Cilt	210
10	Tahsildar Alındısı	Cilt	210
11	Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Cilt	210
	Bilgisayarlı Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Takım	4,5
12	Teslimat Müzekkeresi	Cilt	280
14	Gönderme Emri	Cilt	210
15	Döviz Gönderme Emri	Cilt	210
Yukarıda tablo halinde birim fiyatı belirlenen alındılar ve diğer belgeler, talepte bulunan döner sermaye saymanlıkları ile genel bütçe dışındaki diğer kamu idarelerine hizmet veren muhasebe birimlerine satılabilir. Takım kelimesi 2 veya 3 nüsha halindeki tek bir alındıyı ifade etmektedir.			